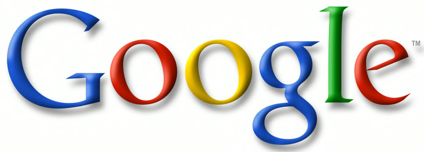
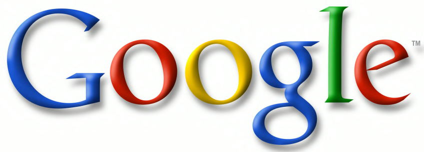
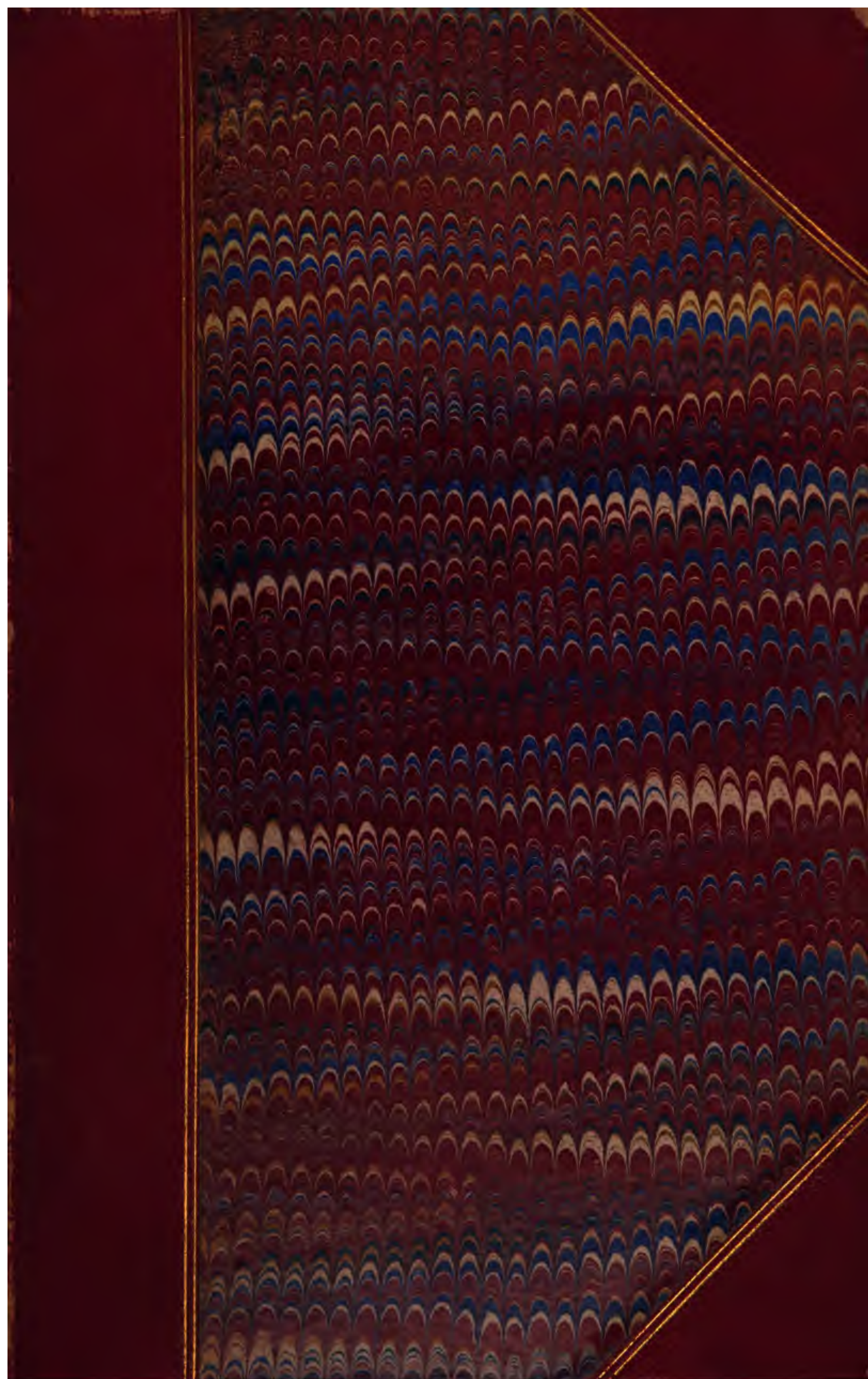
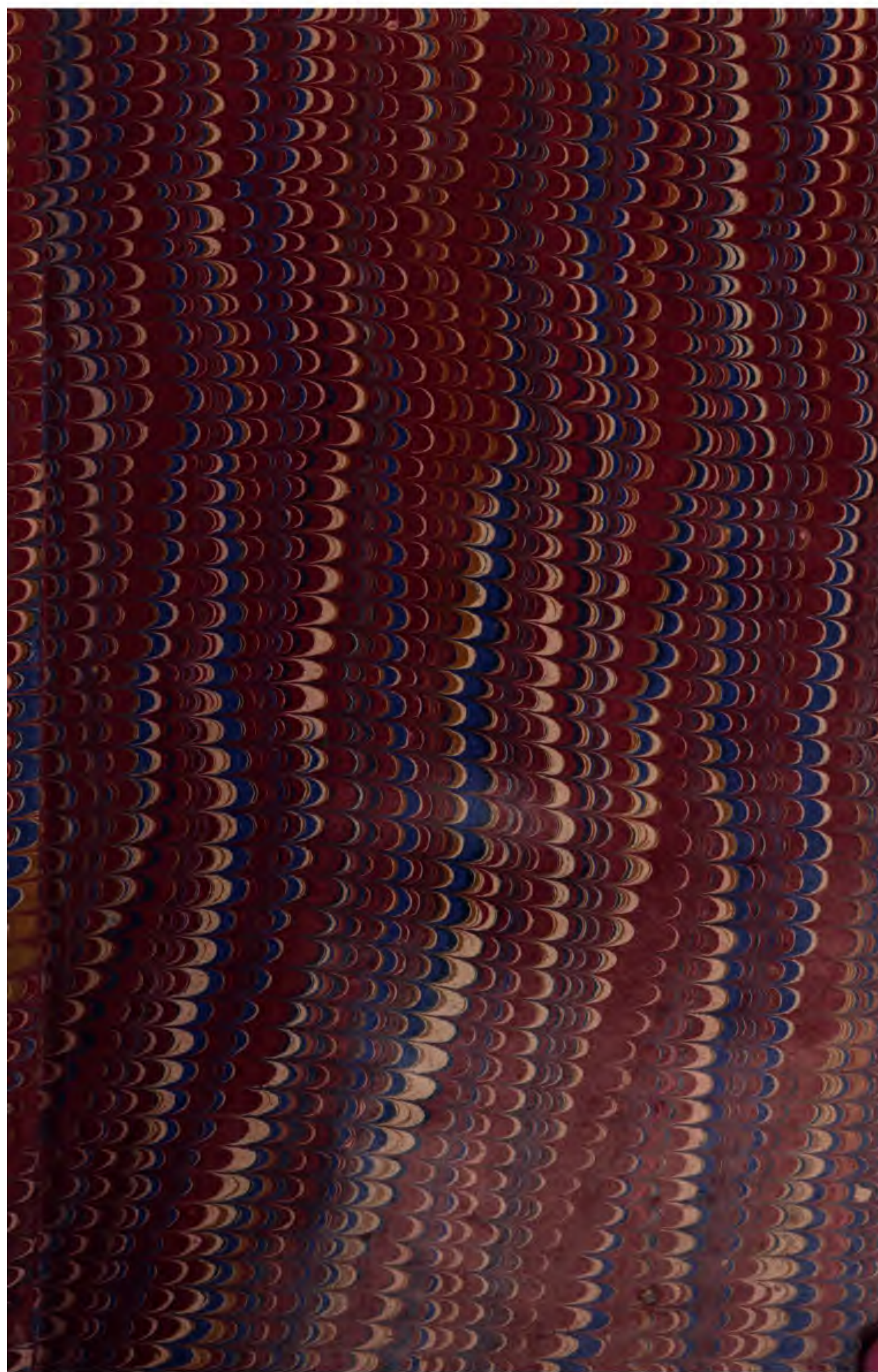

DOMI MINA
NUS TIO
ILLU MEA
Taylor Institution.

JOH. HENR. KELLGRENS

SAMLADE SKRIFTER.

ANDRA BANDET.

FJERDE UPPLAGAN.

ÖREBRO,
N. M. LINDH, 1860.

Slutanmärkning.

Till grund för denna upplaga af Kellgrens Samlade Skrifter — den 4:de uppl. in 8:vo; den 5:e, om man räknar den godtköpsupplaga in 12:o som för 20 år tillbaka utgafs — har lagts originalupplagan af 1796, den mest korrekta af alla hittills utgifna. Såsom af underrättelserna i 1:a delen synes, utgafs denna upplaga, efter Författarens egen plan, af hans systerson, då varande notarien, sedermera advokatfiskalen, Christ. Lengblom samt den i flera afseenden om Sveriges litteratur högt förtjente G. Regnér. Enär Kellgrens egenhändiga manuskript eller reviderade exemplar af äldre spridda aftryck, i Stockholms-Posten eller särskildt, icke varit tillgängliga, har man måst trygga sig till de af honom sjelf valde utgifvarnes kända noggrannhet. Några tryckfel hafva dock ertappats äfven i 1796 års upplaga, tryckfel hvilka genomgått samtliga hittills utgifna upplagor. Exempelvis må (ur «Konsten att göra lycka,» 2:a delen, sid. 126 & 127) följande ställe anföras:

«Hvad denna gumman hade rätt!
Hvad man dess lärdomar bör prisa!
Jag tror, Uppfostringssällskapet
Förr än i dag ej ha så lätt
Att bättre väg till äran visa» —

der meningen utan tvifvel fordrar:

Tör än i dag ej ha så lätt etc.

Stafningssättet har man ansett sig kunna och böra lämpa efter nuvarande bruk; och på några få ställen har man tillåtit sig att utbyta hans mot ett förvillande dess.

I öfversättningen af Voltaire's «Olympie» förekomma i alla upplagorna tvenne alexandriner som sakna sina motsvarande rim (i 3:e akten, 6:e scenen, III delen sid. 55, och i 5:e akten, 2:a scenen, sid. 76); dessa luckor finnas äfven i det Kongl. Teaterns bibliotek tillhöriga, handskrifna exemplar, som begagnats då Olympie första gången uppfördes (1792).

Ehuru det nu mera bör anses allmänt bekant att N. v. Rosenstein är författare af anmärkningarne till «Man äger ej snille för det man är galen;» torde det likväl icke vara olämpligt att i en samling af Kellgrens Skrifter derom erinra.

I upplagan af 1796 anmärkes en olika läsart i 14:e strofen på poemet «Till en förnäm herre, som skrifvit ett teaterstycke;» Utgifvarne hade nemligen i en annan handskrift än den, som af dem begagnades, i stället för «ett quittence på egna dygder» funnit: «ett dispence från egna dygder.»

I förteckningen på personerna i «Æneas i Carthago» har «Narbal» i denna likasom i föregående upplagor blifvit uteglömd.

Man hade hoppats att samtidigt med denna upplaga af Kellgrens Samlade Skrifter skulle kunnat utgifvas en skildring af Kellgren och hans tid: på samma gång en för mången läsare önskvärd Commentar till Skrifterna, som ett bidrag till den tidens litteratur-historia och till Kellgrens biografi. Denna plan har måst, om icke öfvergifvas, så åtminstone uppskjutas. Men i hvarje fall, och äfven om nämde plan blifvit samtidigt utförd, hade detta arbete dock kommit att utgöra ett särskildt helt för sig, med full frihet för köpare af Kellgrens Skrifter att tillegna sig det eller lemna det å sido; och i ingen händelse skulle man ansett sig tillständigt att ändra Skaldens egen anordning för utgifvande af Skrifterna eller att belasta texten med anmärkningar, upplysningar, varianter och tillägg. Skulle nu omnämda plan framdeles komma till verkställighet, har man hopp att det tillämnade arbetet må blifva välkommet ej blott för en och annan köpare af denna nya upplaga, utan i allmänhet för vännerna af Kellgren och hans Sångmö.

Imitationer och Öfversättningar.

(Fortsättning af denna Afdelning följer i Tredje Bandet.)

Andra Bandets Innehåll.

Oder, Cantater och andra Lyriska Dikter.

Satirer, Sagor, Fabler och andra skämtsamma skrifter.

Dikter i blandade ämnen.

ODER, CANTATER

OCH

ANDRA LYRISKA DIKTER.

En stadig man.

Il est comme un rocher, qui, menaçant les airs,
Rompt la course des vents et repousse les mers.
Voltaire.

Spar, dödelige, dina tårar,
Stäng plågan i ett tåligt bröst,
Förqväf det hopp ditt högmod dårar,
Hvart når din matta klagoröst?
Hvad! när din gråt till jorden strömmar,
Månn' denna moder för dig ömmar? —
Kall är dess barm, blind är dess syn;
Och denna suck, som hjertat sänder,
Hvart tror du han i farten länder?
Han hinner — dåre! ej till skyn.

För kring ditt öga öfver jorden,
Se alla väsens lidande;
Så fäll, om du det djerfs, de orden:
«Mig borde Himlen sällhet ge.»
Den minsta mask, som örten gömmer,
Sitt mått utaf den gallan tömmer,
Som blandad är i lifvets dryck:
Vis en af dessa dina bröder

Hvars hjerta ej af plågor blöder;
Och klaga sedan ditt förtryck.

Atomen dömmer om det hela,
Och stoftet klandrar Gudars råd;
Naturen bort i ordning fela
Att visa dig tillbörlig nåd —
Hvad! nåd? — Nej rätt du vågar yrka:
Kom då och vis din fordrings styrka,
Säg, hvad dig Himlen skyldig är;
Bevis, att han sitt verk bör rifva,
Att dig fullkomlig sällhet gifva;
Och verldars Gud regera lär.

Låt tigren i sitt fängsel ryta;
Han känner ej sin styrkas mål:
I hoppet att sin boja bryta,
Han bryter tanden mot dess stål.
Men du: en man till ljus och hjerta!
Se nödens lag, och bär din smärta;
Och vet, att till din lydnads lön
Du skall det lugn i själen finna,
Som vekligheten ej kan vinna
Med rop och klagan, gråt och bön.

Visst gifvas hjertan, hvilka höjas,
Ju mer de tryckas af sitt qval,
Som aldrig brytas, aldrig böjas,
Som le bland sina plågors tal:
Se der en vis, som utan fasa

Ser olycksböljan mot sig rasa,
Och brottas med dess strida elf!
Han ej — förgäfves — ödet beder,
Att det ur kosan strömmen leder;
Hvad Gud behöfs? Han har sig sjelf.

Så denna ek, hvars hjessa sträckes
Till granskapet med himlens sky:
Hon ej vid stormars hot förskräckes,
Hon trotsar deras vilda gny;
Ju mer mot deras våld hon strider,
Dess mer hon sina rötter sprider,
Dess mera stärker hon sin stam;
Då granens rygg sig slafviskt bugar,
Till dess en ilning henne trugar,
Att låta störta sig med skam.

Låt ödet rasa, storma, plåga;
Det rubbar ej en stadig man:
Ej himlens blixt, ej afgrunds låga
Hans fot ur banan rycka kan:
Låt aggets ormar etter spruta,
Låt tadlet all sin galla gjuta;
Hans dygd är ren, som dagens ljus:
Om sjelfva himlens fästen brista,
Han oförskräckt uti det sista
Begrafvas skall i verldens grus.

Hvad menskors fördom kallar ära,
Ett glitter för hans öga är;

Hvad lön vill han af dem begära?
Sin lön han i sitt hjerta bär:
Hans ljusa syn förstår att tveka;
Han djerfs ej af sin plåga neka,
Att den Alsmäktige är god;
Men detta lif, som döden släcker,
Som några korta timmar räcker,
Han bära vet med tålamod.

Se der den sanna hjeltens stämpel:
«Från lustars våld och fruktan fri:»
Se der den dygd, som tillhör tempel,
Ej segrarns, plundrarns raseri:
Då denne, i sin åtrås yra,
Ej mäktig är sitt hjerta styra,
Men lyder blind en våldsam drift;
Då vet den förre, sjelf, att mana
Sin gång på dygdens dolda bana,
Vid ljuset af dess föreskrift.

Om han sitt fosterland i fara
För tyranniets fjättrar ser,
Glad skyndar han att det försvara,
Sitt blod han för dess frihet ger;
Men om hans mod förgäfves strider,
Om träldom redan bojan smider
Och oket till hans hufvud för;
Månn' han ock då sin skuldra böjer?
Nej — här han Catos styrka röjer
Och sjelfmant med sin frihet dör.

Afunden.

Tartaren luta såg sitt välde,
Om ej, vid en bedräglig dag,
Han dygdens ädla skick förstälde,
Och gåfve lasten dess behag;
Strax ur dess djup två andar trädde,
Som dem i vexlad drägt förklädde:
En, Smickret, sänd med smink och prakt,
Att lastens grymma skepnad dölja;
Och Afund, lärd att dygden hölja
Med mörker, smälek och förakt.

Det är hos kungar och de höga,
Som Smickret skydd och fristad nått;
Ur stoftet med ett lyftadt öga,
Det tillber deras gröfsta brott;
Den bof, som plundrar och förtrycker,
Som brödet från den usla rycker,
Som höljs med tårar och med blod,
Med gudanamn af trollet äras;
Och bålet, der han bort förtäras,
Förvandlas till en minnesstod.

Och Afund! du, bland lasters skara
Den hätskaste, som dagen sett;

Som nödgas sjelf de qval förfara,
Dem du åt jordens barn beredt;
Hvad färg kan Stygens mörker skildra?
Hvad hand den fasa ej förmildra,
Som af ditt väsen bildning ger?
Du med din röst och åsyn sårar;
Du ler vid den förföljdes tårar,
Du gråter, då den ädle ler.

Sen af det fräcka Högmods brånad
I Dårskaps sköt du aflad var,
Du sjelf utaf din fader rånad,
Försmädelsen till lifvet bar:
Sig ormar kring din hjessa fläta,
Som dina egna lemmar fräta:
För dina lönska blickars brand
Behag och nöjen sig förskräcka;
De blomster, lifvets väg betäcka,
Förvissna, rörde af din hand.

Du dina skott mot dygden lossar
Hvar helst, i kojor eller hof;
Du hjeltens ärestod förkrossar,
Och fläckar filosofens lof:
Sig Fredriks arm förgäfves väpnar,
Du ensam för hans svärd ej häpnar,
Hans vishet ej din aktning får:
Sitt lif en Rousseau fåfängt döljer;
Från ryktets ban du honom följer
Till sjelfva enslighetens vrår.

Månn' endast jorden vittne blifvit
Af dina nidingsfulla brott?
Nej, högre du din djerfhet drifvit,
Du hotat sjelfva Himlens Drott:
Du Änglars dygd och vishet störde,
Och dem i fåvitskt högmod förde,
Att åtrå Skaparns öfvermakt;
Men han var Gud: — och blixtens lågor
Dem störtade i blygd och plågor,
Från Seraphimers höjd och prakt.

Än hämd du mot förtjensten kräfver
Med öppet våld och smädeskri;
Än du dess sällhet undergräfver
Med doldt och tyst förräderi;
Än, under sken att Himlen tjena,
Du ses af religionen läna
Dess offerjern, mot snillets folk;
Än, under namn att allmänt bästa
Emot en vådlig dygd befästa,
Du länar politikens dolk.

Athen! som verldens undran njutit
För ljus och storhet och behag;
Hvem var det, som din sällhet brutit,
Som släckte ut din äras dag?
Jo, Afund, Afund; — hörs du svara:
Hon, för en diktad frihets-fara,
Themistokles i landsflykt dref;
Hon Sokrates i bojor sänkte,

Hon från Aniti händer skänkte
Den dryck, hvarmed han mördad blef.

Hon först den läran djerfdes yrka,
Som hopens blinda bifall vann:
Att sällan man med snillets styrka
Ett ädelt hjerta fogadt fann.
Hvad? — De som Gudars vishet vinna,
Till Gudars dygd ej skulle hinna?
Hvad? — Då man dagens konung ser
Högst uppå himlens bana tåga,
Hvem är den dåre som djerfs fråga,
Om han ej högsta värma ger?

Men, Afund! månn' då grafvens boning
Ej mot din vrede ger mig skygd?
Är då min död ej den försoning,
Som gör tillfyllest för min dygd? —
Nej, skulle lagrar griften hölja,
Lär du ock der mitt stoft förfölja:
Du Juliani ädla namn
I flere seklers omlopp hädat;
Du längst i Nordens trakter smädat
En Voltaires dyrkansvärda namn.

J, dygdens hjeltar, store snillen,
Som manade af ärans röst,
Ert väl för verldens väl förspillen!
Gån då, bemannen edert bröst
Vid åsyn af den vissa smärta,

Som Afund ämnat edert hjerta;
Gån, söken ej mot ödets lag
Att hennes grymma hat beveka,
Hon kan ej sjelf sin hämd förneka
Åt dygdens sårande behag.

Så Guden, af hvars gyllne strålar
Naturen lif och sällhet får,
Hvars skönhet sommarns fägring målar,
Hvars godhet riktar höstens spår,
Ur jordens djup de dunster lockar,
Som, samlade i skyars flockar,
Än skymma för hans ljusa lopp,
Än ur sitt brustna sköte föda
Den storm, som härjar fältets gröda,
Den blixt, som krossar ekens topp.

Förtviflan.

Känsla! lif! hvar ären J? —
Denna tomhet, som jag famnar . . .
Dessa skuggor, dessa hamnar
Af en tid som är förbi . . .
Denna mörka ödesträcka . . .
Dessa moln som mig betäcka,
Dessa tankans dunkla flor . . .
Denna köld, som blodet isar . . .
Denna vanmakt . . . allt bevisar,
Att jag ren i grafven bor.

Nattens, dvalans, hvilans ort!
Får jag då din stillhet njuta? —
Parcer! skynden er att sluta . . .
Evigt sluta dödens port!
Ack! de qval som lifvet tärde —
Om ännu de känna lärde
Denna bonings dolda stig —
Skulle snart dess lugn förstöra,
Och sitt rof tillbaka föra
Ur det djup som bergat mig.

Gud! — ren deras sträfva rop
Tystnans hvalf till genljud tvingar —

Ren på blodbestänkta vingar
Nalkas deras ilskna hop —
Intet djup kan mig fördölja,
Ingen natt min fristad hölja;
Nej, er räddning är för sen:
Nej, af tusen plågor dragen,
Förs jag åter upp i dagen,
Att förbanna få dess sken.

Du, som tidens omlopp styr,
Varelsens och ljusets källa!
Hvarför dina blickar fälla
Till ett öga, som dig skyr? —
Sjunge lyckans barn din heder,
När du dina strålar breder
Kring en verld som för dem ler!
Ack! men låt ej dina lågor
Öka dagen af de plågor,
Som min själ tillfyllest ser.

Fåfängt! — strömmar utaf ljus
Evigt från din urna flöda,
Än att nära fältets gröda,
Än att bränna öknens grus.
O! hvad sällhet du mig bådat,
När din glans jag fordom skådat
Stänkande på österns bryn
Purpur, guld och diamanter,
Svallande från zeniths branter,
Fladdrande på aftonskyn.

Nu — hvad man dig vanställt har!
Och med dig det vida rike,
Der, gudomlighetens like,
Du allena själen var!
Jorden, fordom vid ditt möte
Smyckande sitt friska sköte,
Höljes nu i bårens drägt;
Gift i blomstrens ånga flyter;
Stormen hviner, åskan ryter
I Zephirens minsta flägt.

Boning för mitt fordna väl!
Hvem, natur! förstörda tempel!
Gaf dig denna fasans stämpel? —
Hvem, om ej min egen själ!
Hvem, om ej dess trolldoms-välde,
Detta glädjens hem förstälde
Till en kula, naken, vild,
Der, ehvart jag ögat kastar,
Sväfva ses millioner gastar,
Skuggor af min forntids bild!

J, som banen känslans stig
Till de dödeligas hjertan,
Sinnen! — skola blott för smärtan
Edra portar öppnas mig? —
När från nattens djupa näste
Skuggan sprids kring himlens fäste,
Önskar jag hon evig blef.
Börjar lärkan morgonsången,

Önskar jag hon sista gången
Mörkrets tystnad från mig dref.

Slaf! hvi dröjer du då här? —
Bördan på din skuldra hvilar,
Stormen kring din hjessa ilar,
Djupet för dig öppet är . . .
Och du trotsar ej det hinder
Som ditt fega väsen binder!
Och du nöjs, i vekligt skick,
Himmelen om frälsning bedja,
Då du sjelf din sköra kedja
Krossa kan hvart ögonblick.

Räds du, att i dödens fjät
Hämdens Gud sin ljungeld kastar,
Om du sjelf ur fängslet hastar
Förr'n naturen öppnar det? —
Hvad? — i minsta sjukdoms fara
Du ej räds att brottslig vara,
Då du läkarns bot begär . . .
Och du sjelf ej skulle våga
Söka räddning för en plåga,
Som ditt hela väsen tär!

Ack! Han är ej en barbar,
Han, som varelsernas slägte
Ur det tomma djupet väckte —
Nej, han är en vän, en far.
Matta då ej mer hans öra,

Att din döfva jemmer höra.
Vet, då han din sällhet slöt,
Gick han att din död befalla.
Usle! skynda då att falla
I hans faderliga sköt.

På Konungens Födelsedag 1780.

Naturen vaken är — Och du, naturens far,
Ej än ditt stolta lopp åt rymdens bana sträcker!
Ej än från ljusets vagn din gyllne spira räcker!
Den röst är icke din, som verlden uppväckt har!
Du sofver än i österns skyar,
Då redan glädjens snabba Gud,
I dag ditt sälla förebud,
För dig naturens lif förnyar.

Du syns — hvad ovan prakt, hvad nytt och ljuft behag,
Hvad ökadt majestät din Gudahjessa pryder!
Lik oss, du glädjens lag uppå den högtid lyder,
Då Gustafs lefnad tändt vår sällhets födslodag.
De häpna moln ej mera våga
Ditt ljus med djerfva skuggor bry;
Blott våra rökverks glesa sky
Förmildra ses din klara låga.

Men dröj uti din fart; min tjusning dig besvär;
Din vagn låt röralolös i luftens sköte dröja.
Förläng så lycklig dag, att hjertat hinner röja
Sin glädje i den höjd, som dagens helgd begär.
Dig hör det till att tiden styra,
Och dig att gifva snillet lag.
Stig ned. Jag fordra vill i dag,
Till Gustafs lof, din egen lyra.

Du kommer — Från din röst ett hot mitt öra når:
Hvad, svage, ropar du, du djerfs dig sjelf förgäta!
Du djerfs att Gustafs dygd med dödligt snille mäta!
Se, bäfva! — Straxt en blixt mitt häpna öga slår.
Odödlighet! för Gustafs dagar
Jag ser ditt tempel låtas opp,
Der hvarje dag uti sitt lopp
En dygd upp till din thron ledsagar.

Der går det hjeltemod, som kufvat tvedrägts makt,
Och der den menskliget, hvars öga tårar äger,
Och der den rättvishet, som lön mot värde väger,
Och der den ärelust, som hjertan underlagt.
Men att det ljus de från sig gifva
I all sin skönhet skåda få,
Jag skulle sjelf till templet gå,
Jag skulle gå, — att störtad blifva.

Ja, skalde-gud! jag mer din lyra ej begär:
Ej skall min låga röst en hjeltes pris förringa;
Men bör dock samma lag mitt hjertas utbrott tvinga,

Som för mitt snilles flygt af svaghet stiftad är?
Nej, känslans språk ej granskning finner,
Dess värde af dess enfald höjs:
Den brist i glädjens uttryck röjs,
Af sjelfva glädjen ursäkt vinner.

Min fosterbygd! hur sällt jag dig förändrad ser!
Hvad? denna jord, beprydd af lagrar och oliver,
Som lön och skygd och lugn åt sina söner gifver,
Der frihet, thronens vän, i fridens sköte ler;
Är det den bygd som tvedrägt härjat
Med en mot lagar väpnad arm?
Är det den jord, hvars mödra-barm
Dess söners blod så nyligt färgat?

Men, sälla folk! din fröjd på nytt af oro störs.
Då tidens sedda dag den högsta klarhet röjer,
Ifrån dess bergnings rand ett moln sig trotsigt höjer,
Och åskans sträfva röst ur natten hota hörs.
Men se! af guld och azur blänker
En thron i molnets öppna famn;
På denna thron en gudahamn
Sin snabba fart till jorden sänker.

Folk! ropar han, din bön försynen blidkat har.
Han sett ditt trogna nit för Wasar värdigt brinna;
Gå nu att till dess lön den höjd af sällhet vinna,
Som i din vrånghets tid dig billigt nekad var.
Att dina barn ej måtte sakna
Gustavers namn, Gustavers skygd,

Skall deras vett och deras dygd
Med fjerde Gustaf återvakna.

Han kom. — Men du, dess far, du detta namn så värd!
Du får den ljufsta lön, som ömma hjertan smaka,
I vördnad af en son, i kärlek af en maka,
I dyrkan af ett folk, och undran af en verld
Du sjelf din son skall dygden lära,
Och väcka med din faders röst
Ett lika nit uti hans bröst
För folkets rätt och thronens ära.

På Konungens Födelsedag 1782.

Nattens skuggor, skingren eder,
Skynden, flykten för den dag,
Som en glädjefest bereder,
Stor för mensklighetens heder,
Kär för Gudarnes behag.

Det himlahvalf, som famnar norden
Och polen till sin krona bär,
Ett stort, ett heligt tempel är,
Och altaret den Svenska jorden.

Till detta altare jag ser
Millioner dödelige böjas,

Hvars händer utaf dyrkan höjas,
Hvars knän af vördnad sänkas ner.

Hur talrik bör ej vara
De stora hjeltars skara,
Till lof af hvilkas namn
Så många rökverk brinna,
Så många suckar hinna
Upp till Olympens famn.

Här, bjuda ärans första söner
Sitt lif och blod till hans försvar,
Som deras dygd förnyat har:
Der, helga religionens böner
Den ädla filosofens hand,
Som brutit samvets-tvångets band:
Här, offrar sjöman honom heder
Som af en trotsig hafstyrann
Ny aktning åt dess flagga vann;
Der, landtman tyst med tårar beder
För den, hvars faderliga själ
Sig vårdar om den ringas väl,
Dess flit, dess frihet och dess seder.

Konsters, Vetenskapers tropp!
Himlabarn som fäst ert lopp
I de fria Göthers bygder,
Sägen ock, för hvilkas dygder
Höjs i dag er lofsång opp?

För hvilka dragen J i dag er högtidsdrägt?
För hvilka samlens J att eder bön förena?
Månn' för hundra hjeltars slägt? —
Gustaf! nej för Dig allena.

Vid Lovisa Ulrikas Död.

Molnens bädd de rymder höljer
Der man ljuset flöda såg;
Med en trög och grumlad våg
Mälarn Stockholms murar sköljer;
Nympherna — som än med dans
Kring den lugna flod sig spridde,
Der saphirns och purpurns glans
På en härmad himmel stridde,
Än på Loföns täcka strand
Samlades att blomster binda
Till det Gudabarnets linda
Som skall skänkas Svea land —
Hastigt ur sin glädje väckta
Vid ett våldsamt nordangny,
Lägst i djupets grottor fly,
Stumma, darrande, förskräckta.

Ack, med så grymma förebud,
Hvad hot af nöd och straff vill Himmelen oss visa!

Men hör! — hör dödsbasunens ljud! —
Hör Nordens återskall! . . . Han ropat har . . . O Gud!
Han ropat har: Lovisa!
Och hon har följt tyrannens röst;
Den röst, som aldrig än sig fåfängt låtit höra
För kungars eller slafvars öra. —
Sörj, Svea, slå dig för ditt bröst,
Då i din Konungs mor du sjelf en mor begråter!
Hon stigit neder till den ort
Ifrån hvars en gång stängda port
Ej någon dödelig vändt åter.

Du, konungsliga dygd! dygd i den vises själ,
Begär till verldens gagn, behag till menskors väl;
Gråt! — Döden en af dina throner brutit.
Och Smak! — försagda gäst från främlingarnes land,
Så lifvad af dess blick, så skyddad af dess hand;
Gråt! — Döden ett af dina tempel slutit.

Till börden härledd af det blod
Som hjeltar blott åt verlden gifvit,
Hon äran ej till stolthet drifvit,
Och styrkan ej till öfvermod;
Men lika jemn och orörd blifvit
I alla ödens ebb och flod.
Ej villad utaf snillets lågor,
Med hjertat, utan svaghet, godt,
Hon lindrade sitt slägtes plågor
Och ömkade sitt slägtes brott.
Sen arf och dygd åt Gustaf egnat

Den thron, hon fordom delt och prydt,
Dess hof, i en parnass förbytt,
De vackra konsters yrken hägnat;
Sen trött vid diademens glans,
Hon upphört att ett rike styra,
Förvandlas spiran i en lyra,
Och kronan i en lagerkrans.

Men om ock högsta dygd plär något menskligt gömma,
Om ren fullkomlighet ej gifs en dödligs hopp;
Och om Lovisa sjelf — håll, stoftets barn, håll opp! . .
Hvem gaf dig rätt, att ur din synkrets dömma,
Och säga: dagens Gud! du vacklar i ditt lopp.

Se der! en gyllne sky sig från Olympen sänker —
Odödlighet! uti din famn
Vår saknade Lovisas hamn
Uti seraphiskt ljus, i evig ära blänker.

Folk! känn ditt sår, men tillbed den dig slog —
Då Himlen i sin famn det lif tillbaka tog,
Som från dess väsen ursprung ledde,
Han om ditt väl med ömhet mån
Uti din drottnings sköt beredde
Ett lika dyrt och längre vårdadt lån.

Gläds, snart en telning uppväckt blifver
Som skygga skall Lovisas graf;
Men vid den skatt dig Gustaf gifver,
Glöm ej hvem dig en Gustaf gaf.

Cantate vid Lovisa Ulrikas Begrafning.

CHOR.

Ack! hvilken syn våra hjertan förskräcker!
Hvadan vår grämelse? Hvarför vår gråt?
Hvarför det dok, som vår hjessa betäcker?
Hvadan de sorger, som följa vår stråt?

RECIT.

Folk! — fall till jorden: fall och bäfva!
Vid dofva tordöns hot och hesa stormars sus,
Man sett, uti ett moln som skymde dagens ljus,
Den mörka dödens drott kring Mälarns trakter sväfva,
Och väpnad sänka sig på Sverges kungahus. —

CHOR.

O Gud! så dyra dar bevara!
Och stört oss uti grafven ner!

RECIT.

Er bön dem icke kan försvara;
Den grymma lian slog — Lovisa är ej mer.

CHOR.

Hon är ej mer! O grymma lagar!

DUO.

Hon är ej mer! O grymma lagar!
Lovisa, som i Sverges sköt,
Uti den milde Adolfs dagar,
Lycksalighet från thronen göt;

DEN ENA RÖSTEN.

Hvars snille öfver Norden bredde
Ett ljus som fordom okändt var;

DEN ANDRA.

Som i sin ätt åt oss beredde
En evighet af sälla dar:

BÅDA.

Hon är ej mer! O grymma lagar m. m.

RECIT.

Om trogna barns förenta bön
Den grymma dödens makt i någon tid försonat,
Han visst, till högsta ömhets lön,
En älskad moders dagar skonat.

ARIA.

Men fåfängt trenne söners röst
Sig bedjande till Himlen höjde;
Förgäfves kring dess matta bröst
En sonson späda armar höjde;
Och vid dess bädd, förutan tröst,
En dotter fruktlös omsorg röjde.

Det dödens våld ej återhöll;
Han blott bestört i farten dröjde,
Såg bort, och slog — Lovisa föll.

CHOR.

Hon är ej mer! O grymma lagar m. m.

* * *

O flygtighet af tidens skänker!
O tomhet af all verldslig prakt!
Allt hvad natur, förtjenst och lycka sammanbragt
Ej skydda kan från dödens makt —
Lovisa sig i grafven sänker.

ARIA.

J kungar, hjeltar! J, som råden
Omkring en låg, föraktlig verld!
J målet af er bana skåden:
Var lönen väl er möda värd?
Monark! här skall din krona brytas,
En ringa svepning bli din skrud,
Och hvad som trodde sig en Gud
Skall i en handfull stoft förbytas.

CHOR.

Monark! här skall din krona brytas m. m.

ARIA.

Men glädjen er, J dygdens söner!
Ett högre rike väntar er;

Der thronen ingen skakning röner,
Der purpurn ingen ledsnad ger:
Hit går Lovisa nöjd, att smaka
En sällhet, värdig hennes själ;
Hit går hon, att med ömhet vaka
För Sverges och sin stämmas väl.

CHOR.

Ja, glädjen er, J dygdens söner m. m.

Cantate den 1 Januari 1789 *).

Röst af Allfaders mun: «Ännu ett år åt verlden:
«Ännu ett hvarf af solens gamla lopp,
«Förr än jag kröner dygdens hopp
«Och störtar lasterna och dårskapen och flärden.»

Du, sistnämd i det åttonde
Af seklets tiotal! Du hörde det och väcktes
Utur den dröm af möjlig varelse,
Hvari du, dödligt slumrande,
Med natt af evighet betäcktes —
Träd ut — vid Jani vink ditt fängsel upplyckt sig;
Och ljusets herrskare, den höga resenären,
Stolt i sin vagn, som väntar dig,

*) Författad i afseende på då varande kriget med Ryssland.

Sin kosa kastat om mot Skyttens landamären —
Du kommer — glad, förundrad öppnar du
Din första blick för dagen — första gången
Ser tidens fält, och lifvets. — Till Dig nu
Uppstiger jordens helsning — sången
Af millioners lof. — O hör den! icke blott
I stoj af sällhets druckne dårar
På nöjets iderbädd, ur lyckans gyllne slott;
Men i de mindre bittra tårar,
Den milda suck, den suck af tröst,
Som häfver mindre tungt de olyckligas bröst!

CHOR AF LYCKLIGE PÅ JORDEN.

Dig våra hvimlande glädjerop mana,
Nyburna, sällhetsledsagande år!
Låt på vår lefnads framdansande bana
Nöjet beblomstra hvart ögonblicks spår!

CHOR AF OLYCKLIGE.

Dig våra suckar i tysthet åkalla:
Hoppet med bäfvan anropar ditt namn:
O! låt en droppa hugsvalelse falla
Ned till den usles förvissnade famn!

STRIDANDE RÖSTER AF BÅDA CHORER.

Må mina dagar i vällust förflyta,
Vaggade, ljufligt, på medgångens flod!

Må för min hunger den skärfven ej tryta,
Som af tyrannen jag köpt med mitt blod.

Höj mig till Gudars makt!

Krossa den boja,
Som på min oskuld förtryckaren lagt!

Kläd mig i ärans prakt!

Lyft ur sin koja
Dygden, förtrampad i stoft och förakt!

* * *

Men der . . . med rifven skrud . . . i åldradt majestät
Och vissnad fägring . . . svag, försagd, med sorgens fjät . .
Hvem nalkas? — Hvilken hamn af drottning, af gudinna?
Än ögat brinnande af harm,
Än skumt af blygd, fördränkt i tårar! — Af dess arm,
Som bildad tycks att segrar vinna,
Tungt lyfts ett rostadt svärd, nu vändt mot egen barm;
Och blod och stoft dess mantel höljer,
Och kronan nicka ses till fall.
I spåren, rytande, mörk, krigets ande följer —
Och furiers skrän och trollens återskall
Hörs rundt omkring. — Och nu från östra Norden,
Spotsk, reser Jätten sig på fjället. — Hatets brand
Är i hans blick och fjättern i hans hand —
Och nu, med gräslig röst, han ropar: «Stört till jorden,
Förmätna Svea, stört! blif slaf!» — I dessa orden
Hvad ljus af ljungeld! . . Gud! hvad namn . . hvad har han sagt? . .
Min mor! min fostermor! Du gäckad! . . . i förakt? . . .
Oigenkänlig! — Säg, hvar är din här? Ditt läger?

Ha dina berg ej jern och hjeltar mer? —
Du svarar ej! men hemsk mot årets antåg ler,
Och lyfter tviflets suck, och bönens röst; och säger:
Seklers dotter, i hvars sköte
Nya håfvor jorden bådas,
Nya smärtor hota den:
Säg — i mina blickars möte
Vill, som hämnare, du skådas?
Eller kommer du som vän?

Från den bana du beträder,
Dina tusen tusen fäder
Hafva sett i alla öden
Svears dygd stå oförkränkt.
Ofta sårad, alltid hämnad,
Svag, ej feg, ej öfverlemnad
Af ett folk, som förr åt döden
Än åt bojorna sig skänkt.

Men om nu så grym är lagen,
Och med dig den stunden nära,
Då jag föll, förutan ära,
Bland nationerna en slaf . . .
O! så stört ock du, bedragen,
Från din höjd, i glömskans haf!
Och för evigt slockne ljuset
Af den sol, som leder dig!
Och försvinne jag i gruset
Af den verld, som föll med mig!

Till Grefve Gyllenborg *).

Den, som förmäten stiger opp
Att Gyllenborg i flygten följa,
Hans graf är bäddad i den bölja,
Som slutat Icars djerfva lopp.

Lik denna ström, som brådstört rusar
Från klippans brant med fragg och brak;
Än stilla, fredlig, klar och spak
I däldens sköte sakta susar:

Så, Gyllenborg! din skaldekraft
Än våldsam alla hinder bryter;
Än ljuf i våra hjertan flyter,
Och fyller dem med nöjets saft.

För dig sig lagren trotsigt höjer,
När han Homeri toner hör;
Mot dig sig myrten kärligt böjer,
När du Horatii lyra rör.

Dig Melpomene, försänkt i tårar,
Sin stumma smärta tolka ber;
Thalie åt dig de färgor ger,
Hvarmed du målar tidens dårar.

*) Anledningen af Horatii Ode 2. Bok. IV. Pindarum quisquis etc.

När du satirens båga spänt,
Förnöjd du ser på flykten fara
De ömma Vänners runda skara,
Hvars namn du först i dag har känt.

Din hand dock ej den pilen lider,
Som Aretin med etter höljt:
Det blöder ej, men måttligt svider;
Man ler; och redan bättring följt.

Den stund du Menskans Plågor skildrar,
Man afsky för sitt väsen bär;
Det högmod dock vår smärta mildrar,
Att snillets son vår like är.

Men när du Lifvets Nöjen målar,
Man snart sitt qval ej mera mins;
Och från din vers den skönhet strålar,
Som sällan i naturen fins

När du på Sapphos grafvård gråter,
Behagen gråta vid din röst,
Och Timon sjelf din sång förlåter
Den känsla, som du gaf hans bröst.

Du längst åt rymdens höjder sväfvar,
Der stjernan är din banas mål;
Jag för den djerfva utflygt bäfvar,
Som ej min svaga vinge tål.

Jag bland de låga blomstren dröjer,
Och samlar, lik det späda bi,
Af kärlek, skämt och fjolleri
En skatt, som Thaïs smak förnöjer.

Du, Gyllenborg! du värdigt sjung
Om Gustafs dygd, till Gustafs ära;
Ej större kung, ej bättre kung
Kan ödet jordens barn förära.

Om än en gång på tidens fält
En gyllne ålder skulle träda,
Kan större skald ej högre qväda
En kung, som mer sitt folk gör sällt.

Sjung, hur han utan grymhet stridde,
Och hur han segrat utan blod,
Och hur han samlat, vis och god,
De hjertan hatet fordom spridde.

Sjung framför allt den ömma ans,
Som han Apollos yrken skänker;
Hur snillet höjes af den glans,
Som thronen till dess söner sänker.

Då Hippocrenen i mitt bröst
Blott gjutit har sin minsta bölja,
Skall min förtjusta känsla följa
Dit jag ej följer med min röst.

Till Grefve Oxenstjerna

öfver Poemet Dagens Stunder.

Naturen misskänd, glömd, föraktad,
Ej mer sin älsklings dyrkan fick:
Död för den usle landtmans blick,
Stum, från de storas slott betraktad.

Förgäfves mer, o Dagens Gud!
Du österns sky med guld beströlar,
Strör perlor uti blommans skrud,
Och höjderne med purpur målar.

Hvem ser dig? — Mödans trötta slaf
En saknad bädd med tårar sköljer,
Då lyckans son sin hvilas graf
För dina Morgonblickar döljer.

Förgäfves, jordens knäfall värd,
Din thron från Middagshöjden blänker
Den tid, som en belefvad verld
Åt vården om sin prydnad skänker.

När Aftonstrålen, gles och mild,
Oss lundens ljufva svalka bjuder,

Polymnias röst från scenen ljuder,
Naturen glöms — vi se dess bild.

Förente under Nattens timmar,
Till bordets ro, till lek och dans,
Hvad gör oss, att i rymden simmar
Det klot du lånat har din glans? —

Då såg du, ömkande, vår yra,
Och fattade, gudomligt god,
Ej bågan, stänkt af Pythons blod,
Men nöjets blomsterkrönta lyra;

Och steg på jordens låga strand,
Och sökte bland dess Barders skara,
Hvar någon värdig skulle vara
Att undfå lyran af din hand:

Att med den röst, som Thracens öra
I fordna dar till tjusning väckt,
En blind, på nytt förvildad slägt
Ur kulorne i dagen föra.

Och fann den. — Blygsam, mot din famn
Med våld af dina systrar dragen,
Han kom, med glädjen och behagen,
Och Oxenstjerna var hans namn.

Djupt i vår själ hans stämma sänktes,
Stor blef förtrollarns verkning spord:

Åt menskan nya sinnen skänktes
Och nya himlar och ny jord.

Välsignen, dödelige! styrkan
Af snillets gudomsfulla röst:
Naturen njute all er dyrkan;
Ni all er sällhet vid dess bröst!

Och du, hvars ära och hvars under
Gått, frälste, ur förgätenhet;
Krön hvarje blick af skaldens stunder
Med lager och lycksalighet!

Dälden *).

Stolt, majestätlig, i ljusets silfverskrud
Satt på sin thron, å den höga kräftans
Glödande himlafält, dagens drott.

Under låg dälden, i glans försmäktande;
Och med osläckelig törst drack Gudens
Brännande blick dess näringssaft.

Klädd icke mer i vårens friskare
Färgor af ungdom och lif och glädje,
Låg hon och tillbad i härjarns brand.

*) Författad under Riksdagen 1789.

Icke dess blomstrande barm mer lockade
Fjärlarnes kyss, icke mer från klippan
Dansade källans silfvervåg.

Upprätt ännu stod blott den ädlare
Dristiga Cedern, och med sin skugga
Stärkte de tynande växters lif.

Sådan är välgörarns lön och afundens
Blindade syn: denna låga hopen
Smädade högt mot Cederns skygd;

Ropade: Du är den, hvars famnande
Grenar utsuga vår moders mjölk och
Skyarnes tårar och daggens must.

Vore ej du, sade väpplingen, vickande,
Reste jag ock min stam i molnet,
Sträckte jag ock min rot till Styx. —

Rytande kom Orkanen. — O ädle! du
Kämpade, stod: kom tyst i natten
Nidingens lömska stål — du föll.

Guden i antåg — och nu, så res dig, o
Väppling! och möt hans blick — Men redan
Ligger du — ack! ett vissnadt strå.

Kom så en vandrare, trött, och sökte den
Ryktbara blomstrande Däldens skugga;
Sökte, och fann — en ödemark.

Till Bacchus och Kärleken.

O Bacchus, som vårt qval i vinets floder dränker!
O Kärlek, som vårt lif den högsta vällust skänker!
J, Gudabarn, *) hvars bud bland Gudar mest förmå,
Jag er förenta makt förenadt lof vill sjunga:
En mer mitt hjerta har, den andra mer min tunga;
Men täcka barn, jag hel er tillhör båda två.
Hur skulle väl min sång er skilja,
Min dyrkan aldrig skiljt er åt,
J fört mig på en lika stråt,
Och en har varit bådas vilja.

Om jag ej eder vård, er nåd, er ömhet njutit,
En ödslig natt mitt lif i evig dvala slutit,
Om jag må kalla lif ett vissnadt hjertas slag;
Det vore likt den ört, som skogens skrymslor gömma,
Som både solens blick och daggens tårar glömma,
Hvars blad ej gifva lukt, hvars färg ej ger behag;
Likt döda källan, hvilkens bölja
På herdens läppar aldrig flöt,
Som aldrig i ett lyckligt sköt
Najaders nakna prakt fått dölja.

---

*) Enligt Mythologien var Bacchus af en mycket späd ynglings gestalt. Att man nu för tiden målar honom som en rödbrusig gubbe med stor buk, vittnar om senare tiders okunnighet och förskämda smak. Det heter hos Poeten:

Trahitque Bacchus virginis tener formam.

Dig, kärlek, vare lof! du först mitt hjerta skänkte
Den eld som Promethé med våld från himlen sänkte:
Och strax min tanka ljus, min sällhet mognad vann.
Du viste mig Eglé; jag tog dig för dess broder,
Ty qvick hon var som du och vacker som din moder,
Jag af Apollo lärd dess blyga tycke vann.
Hvad vällust i vårt hjerta spordes!
Hur svor vår ömhet evig tro!
Men blott dess blomster var vår ro,
Dess frukter vi ej smaka tordes.

Ett troll emot oss röt. Du qväfde vår förfäran,
Du, Bacchus! seger gaf mot denna falska äran,
Det fanatismens barn, som skydd hos afund har.
I denna täta lund, dit jag den sköna ledde,
Då skymningen sitt flor utöfver dalen bredde,
Du kom; jag kände dig, din hjessa vinref bar.
En kalk, som utaf blommor kröntes,
Du räckte mig och sade: drick!
Jag drack — hvad mod mitt hjerta fick!
Hon kom — mitt mod af segren löntes.

Förgäfves stridde hon emot sitt eget hjerta:
Min gråt så ömnig var, så bedjande min smärta,
Så blygsam dag, och sjelf Eglé så trött — Hon föll.
J sälla blomster, J, som vid så ljuflig börda
Er lydigt böjde ner, att hennes fägring vörda,
Och yra vestan, du, som här dig uppehöll,
Som halp mig floren sönderrycka,
Och hämta hennes suckar opp,

Och kyssa bort dess tårars lopp;
J voren vittnen till min lycka.

Hur troget har jag sen ej följt er dubbla fana?
Hvem gick i kärleks bragd att mig till anfall mana?
Hvem såg i dryckeslag mitt glas ej tömmas först?
Ack, låten mig då ej er ömma omsorg mista;
Låt, Bacchus! aldrig vin i mina läglar brista
Och tillstäd ej mitt lif bli längre än min törst!
Och, Kärlek! om du dig förbarmar
Utöfver din försvurna slaf,
Så låt mig stupa i min graf
Utur en älskad flickas armar!

Så länge än en dag af lifvets Spånmö unnas,
Skall i min glada sång ert värda lof förkunnas;
Ty hvilken dygd har ej af er sitt ursprung fått?
Säg, hvad som mer än lag, kan lastens yra tämja?
Jo skönhet. — Säg, hvad mer än heder dygden främja?
Jo vinet. — Catos dygd ej sjelf ett rus försmått. *)
Hur brinner icke talarns ifver,
När vinet gifver andan kraft!
Och löst i samma ljufva saft
Åhörarns hjerta böjligt blifver.

När legda hopar fram på slagtningsfältet tåga,
Hvad eldar knektens mod? Månn' det är ärans låga? —

---

*) Narratur et prisci Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.
Horat.

Han får ej ärans lön. — Månn' nit för rikets väl? —
Han känner ej den kungs minister eller sköka,
För hvilkas lidna skymf han går att döden söka.
Nej, Bacchus, du ger rus och blindhet åt hans själ.
Hvad vinst har han för segren skördat?
Är det odödligt hjelte-namn? —
Nej, det är dotterns ljufva famn,
Hvars far han uti striden mördat.

Hvad kan väl skaldens namn till jordens gränsor föra,
Att elda älskarns mod? — Det vin och kärlek göra.
Och lyfta flickans suck? — Det kärlek gör och vin.
Homerus! seklers röst kan ej ditt lof fullkomna.
Hvem bringar ej din sång att undra — och att somna?
Med skäl du läsas bör — i rara gyllne skrin.
Men du, Anacreon! hur vakar
Mitt hjerta vid din lutas slag!
Och vid din ömma sångs behag
Jag, Sappho, all din kärlek smakar.

Och du, som Pindars höjd med Sapphos ömhet parar,
Hvars böjeliga röst till alla ämnen svarar,
Horats! din yra sjelf är alltid sann och vis:
Som du, jag sjunga vill, som du, mitt lif förnöta.
Dock när din hjessa djerfs mot stjernehvalfvet stöta, *)
Jag stannar långt ifrån och ger din flygkonst pris:
Men hvad jag skyndar mig att följa
Dig till ditt täcka Tivoli,

*) Sublimi feriam sidera vertice.

Att se din kärleks fjolleri,
Och dricka din Falernska bölja!

Hvad dref Philippi son att frid och lugn försaka?
Månn' törst till likars blod? — Nej törst att nöjet smaka
I nya flickors sköt, i vin af nytt behag.
Och du, o Salomo! så värdig kungastolen,
Med skäl vi hälse dig för visast under solen:
Du tusen flickor ägt och vin af tusen slag.
Må andre dina Ordspråk prisa
Och andre ditt Predikosätt;
Min undran gifs med mera rätt
Åt älskarn i din Höga Visa.

Säg, hvarför Fabeln vill att ibland Musers skara
Och bland behagens flock skall endast flickor vara?
Jo, skalden häraf lärs att dyrka Fröjas kön.
Och denna gamla dikt om en Pierisk källa,
Hvad är dess ändamål? Jo, blott att föreställa,
Det ingen törstig skald har rätt till minnets lön.
Så sjelfva Pindens Solon stiftar,
Så talar han er, Skalder! till: *)
«Åt den som icke dricka vill,
«Allt hårdt och svårt försynen skiftar.»

Så älskom, drickom då förr'n våra timmar sluta!
Kanske jag, min Eglé, dig blott i dag får njuta;
Kanske jag Lethes flod i morgon smaka skall.

*) Siccis omnia nam dura Deus proposuit.
Horat.

Kom Bacchus! Kärlek kom! låt mig ej eder sakna,
Den stund jag somnar in att icke mera vakna;
Så skall ej skrämma mig Cocytens mörka svall.
Er vän, jag trotsar alla öden,
Och menniskors och Gudars hot:
Er vän, jag med en dristig fot
Djerfs träda ned till sjelfva döden.

Apostille.

Af den dyrkan Bacchus njuter
Mister Astrild ej sin rätt:
Hjertat tändes dubbelt lätt
När han der sin olja gjuter.

Men han är ej mer den Gud,
Som man offrar blod och tårar,
Som förnöjs af klagoljud
Och hvars pil förgiftigt sårar.

Lycklig dårskap, yra nöjen,
Lek och vexling, sång och löjen,
Är den dyrkan han begär.
Facklan han i vinet släcker,
Bågan han i fallet bräcker
Och i kogret drufvor bär.

Kär och törstig alla tider,
Jag mig alltid lycklig ser;
Ty när Bacchus för oss strider
Skönhet snart sig vunnen ger.

Epicurismen.

Visa.

Lägg af, min vän, den sorgedrägt
Som din natur så illa kläder;
Ditt qval det glada Väsen häder,
Som dig till lif och nöje väckt.

Känn, hvem du är, och gör dig rätt:
Låt upp ditt bröst för glädjens strömmar.
Din ålder ler, din Themir ömmar;
För dig är sällhetsvägen lätt.

Låt fanatismen tårar ge
Åt verldens jemmerfulla öken:
Låt barn förskräckas för de spöken,
Som deras svaga hjernor se.

Låt lasten på en afgrund tro,
Som under nöjets blomster brinner.
Du dygder har, du sanning finner:
Fly diktadt qval; njut verklig ro.

Snart är din aftontimma när:
Då blir beqvämt att visdom yrka.

När du att njuta saknar styrka,
Tänk då, att nöjet brottsligt är.

Men om din middag dagen slöt,
Och öppnade det mörka djupa;
Så tacka himlen, le, och stupa
Ur nöjets ned i dödens sköt.

Vårvisa.

Vintrens välde lyktar,
Och från våra tjäll
Bore harmsen flyktar
Högst på Lappens fjäll.

Uti bergets klyfta
Sippan, späd och rädd,
Ses sitt hufvud lyfta
Upp ur drifvans bädd.

Ren af löfvet höljes
Detta sälla bo,
Der min Daphne döljes
I en menlös ro.

Vår och kärlek! båda —
Gån, att för mitt väl

Med er tjusning råda
I dess unga själ!

Hör, hur staren pladdrar
Upp i björkens topp;
Se hur fjäriln fladdrar
Kring om rosens knopp.

Se, hur silfret flyter
Utur klippans dam;
Hör, hur björnen ryter
Sina känslor fram.

Se, hur Vestan leker
Uppå liljans bröst,
Och den sköna smeker
Med en kärlig röst.

Älskare! se tiden,
Som till kärlek drar!
Om J längre biden,
Är han mer ej qvar.

Gån, att nöjet lyda!
Blott en tid det rår.
Må dess blomster pryda
Eder ungdoms vår!

Saknaden.

Ensam, i min hyddas famn,
Med min saknad innesluten,
Ögat skumt och rösten bruten,
Suckar jag Zulimas namn:
Blodet svallar, bröstet häfves,
Lågan genom själen tär;
Jag förqväfves, jag förqväfves
Utaf minnen och begär.

Du, som mina ödens skick
Med ett ögonkast förbyter!
Från ditt löje lifvet flyter,
Verlden ljusnar i din blick:
Kroppens plågor, sinnets smärta,
Grafvens djup som förestår,
Allt förglömmes, då ditt hjerta
Mot mitt ömma hjerta slår.

O! hvad vore utom dig
Lyckans nåd och snillets lager? —
Blott en skugga, som bedrager,
Blott en dröm, som skingrar sig.
Jemte dig, jag ej förskräcktes
För Tartarens gruflighet;

Utom dig, min ledsnad väcktes
Vid Seraphers salighet.

På musiken af Haydns Roxelane.

YNGLINGEN.

Blodet brinner, hjertat hoppar:
Af den klämda drufvans droppar
Födes modet, födes snillets låga,
Födas dygder och förmåga.
Bacchus bjuder — hjeltarne ljunga:
Bacchus bjuder — skalderne sjunga.
Gudar, Gudar! om ej Nectarn fanns,
Hvad vore all Olympens glans.

FLICKAN.

Vet, den kraft som drufvan gömmer,
Fåfängt sig berömmer
Mot det rus din känsla tömmer
Vid en flickas famn.
Om du der ej söka vet
Tröst för din odödlighet;
Om ej kärlek lagren räcker,
Som din åtrå väcker;
Skall din möda
Sig föröda
För ett fruktlöst namn.

YNGLINGEN.

Klokt var flickans tal, min broder!
Cytherée är nöjets moder.
Yngling drick: men må du ej förgäta
Hen··s myrt i rankan fläta!
[illegible] bjuder — hjeltarne blekna:
Kärlek bjuder — klipporna vekna:
Ömsom dödens eller lifvets Gud
I stålets brak och lyrans ljud.

Snart åt hvalfvets vestra sida
Ses din stjerna skrida,
Snart en mattad stråle sprida,
Snart hon evigt släcks.
Njut den dag som åt dig ler;
Tro ej hoppets morgon mer. —
I Tartarens öcken, bröder!
Ingen drufva blöder,
Och mot famnen
Blotta hamnen
Af en skönhet sträcks.

SATIRER, SAGOR, FABLER

OCH

ANDRA SKÄMTSAMMA SKRIFTER.

Mina Löjen.

Le rire est bon pour la santé;
Et me moquer des sots entre dans mon régime.
Dorat.

Jag ler — o Gudar, Nöjets Gudar!
Er anblick föder mig på nytt:
J mina tankars klädnad bytt
Från sorgedok i glädjeskrudar.
Som jorden vid den tända dag
I solens lånta färgor prålar,
Så från ett klarnadt sinne strålar
Det ljus, som stundom med behag
Vår lefnads nakna öcken målar.
Jag ler — fly bort, du dårars här!
Som dig med sjelfgjord smärta sårar;
Oskära ej med dina tårar
Den vers åt Löjet helgad är.
Fly, att af dagens ljus förgäten
I skrefvors natt bland ufvar bo,
Och våga ej, med dina läten
Att störa mina qvädens ro!

En Fakirs rygg, som kedjan böjer;
Ett tårfullt ögas mörka grop,

Hvars blick en afgrundsfruktan röjer;
En panna som bekymret plöjer;
Din bleka hy, ditt klagorop:
Är det den åsyn, som förnöjer
En Gud, så nådig och så öm?
Nej, grymme! i en mjältsjuk dröm
Du dig en Gud ur hjernan skapar,
Som dina egna lyten apar. —
Han, som i vårens blomma ler,
Och uti vestans flägtar andas,
Och uti drufvans nectar blandas,
Och genom solens blickar ser;
Hvars röst Glicere på harpan spelar;
Och Han, som eld och sötma delar
Åt hvarje kyss som hon mig ger . . . .
Hvad? — Skulle han till tack begära
En kalk af mina tårars flod?
Han sjelf, så lycklig och så god,
Gör menskors lidande hans ära?
Begär hans altar gråt och blod? —
Mitt bröst förbannar denna lära.

Glicere! skön är du, himmelskt skön!
Roslin förgäfves duken breder,
Och L'Archeveque för konstens heder
Ej vågar ett så farligt rön.
Glicere! men än ett enda fattas,
Det utgör själen af din prakt:
Af ögat du gudomlig skattas,
Men hjertat har ej något sagt.

Ditt lof från alla läppar flyter:
Hvad glans, behag och smak och skick!
Du ler! — I samma ögonblick
Vårt lof i kärlek sig förbyter.

Säg, Bubo! hvilken förmånsrätt
Ditt väsen öfver djurens höjer? —
Jag har förnuft — det säges lätt:
Men månn' det lika lätt sig röjer? —
Du sofver, äter och blir mätt;
Du röres, lider, älskar, hatar,
Du åtrår, njuter, leds och ratar:
I ett så upphöjdt tänkesätt
Känn, säger du, min Guda-ätt.
Hvem delar mina ärestoder? —
Jag, svarar Apan, jag, din broder. —

Förr skulle du med skäl berömt
Ditt tungomål, din konst att stoja;
Men ack! hvi har man så fördömdt
Gjort menska ur en Papegoja.

Ett skäl af heligare makt
Du snart för våra ögon ställer:
Har icke sjelfva Skriften sagt
Att du i välde, som i prakt,
Mer än den stumma fänad gäller,
Som hon din spira underlagt —
Men när det svultna lejon slukar
Ditt majestät med hull och hår,

Månn ej din nåd för vida går,
Och det för mycken frihet brukar?
Din arga hund, din ilskna tjur,
Och flugan på din kunganäsa,
Lär dessa oförskämda djur
Sin bibel litet bättre läsa:
Hvad annars gagnar ett befäl,
Som ej den minsta jordmask lyder?
Nej; hör af mig det enda' skäl,
Som menskans högre välde tyder:
Du ler; du ensam ler, min vän,
Uti naturens vida rike;
I annat allt du djurens like,
Från dem af Löjet käns igen.

Se dessa folk, så vida skilda
Från oss till skapnad, bruk och ort,
Och säg när du dem kallar vilda,
Hvad detta skällsord billigt gjort?
Månn' brist på prester, som förföra,
På läkare, som tyst förgöra,
På domare, som vränga lag,
På konungar, som folk förtrycka,
På smickrare, som laster smycka,
På usla rimmare som jag,
På spelhus, nummerlotterier,
Spektakler, baler, slottskanzlier,
Gillstugor, lazaretter? — Nej:
Helt visst i deras grofva seder

Röjs menskan med långt större heder;
Men se — de skratta nästan ej.

En trögväxt ört på jordens yta
Var visdom förr, så är den nu.
Dock kan ett Grekland billigt skryta:
(Må icke Sverge det förtryta!)
Dess Visas antal steg till sju.
En bland dem *) sägs ha alltid skrattat
Åt hvad som händt, åt dygd och brott.
En annan åter ögat mattat
Att gråta öfver ondt och godt.
Om en af mina vänner frågar,
Hvem mest af dessa prisas må,
Jag öppenhjertigt svara vågar:
De voro narrar båda två.
Allt har sin tid; men dårar strida
Mot ordning, tid och skick och allt;
Hvad menskligt är, bör menskan lida:
Naturen gråt och skratt befallt.
Det är ett fel att löjet hämma
När man så mycket löjligt ser;
Det är ett brott att ögat dämma
När menskligthet om tårar ber.
Ve den barbar, för känslan död,
Som famnen för en broder sluter,
Som icke rörs vid uslas nöd,

*) Egentligen höra ej Heraclitus och Democritus till de 7 vise i Grekland. Det är ett verkeligt misstag, som författaren sjelf erkänt.
Utgifv. Anmärkn.

Och, då han delar dem sitt bröd,
Af vällust icke tårar gjuter!

Men våren följer vintrens spår.
Ej Bores våld beständigt rår
Att fältets prydda ban föröda;
Zephiren stundom skalkas får,
Och hjertat skulle snart förblöda
Af egna och vid andras sår,
Om Löjet ej en balsam ägde
Som kunde lindra våra qval,
Och om ej dårars runda tal
De olycksfullas öfvervägde.

Kom då, du Löjens qvicka tropp!
Följ mig i alla lifvets skiften
Och lär mig ta ett glättigt hopp
På brädden af den mörka griften!
Låt edra vingar flygtigt sväfva
Omkring mitt bord, min säng, min bok;
Låt dumhet för er gissel bäfva;
Men söken väl ert utbrott qväfva
I sällskap med en högborn tok.
Hvi kan jag ej tillfyllest bäfva
Att bland de stora vara klok?

Hvem skall jag först mitt löje skänka? —
Jo, Ärans folk bör ära ske.
Det vore bördens rätter kränka,
Att ej de Höga först bele.

Ack! när jag deras lif beskådar,
Så fullt af laster, prakt och tvång;
Den glans, som ingen värma bådar,
Och yrslan vid Sireners sång;
Det stoj, som endast örat fyller,
Då själen tom och hungrig är;
Det glitter, lifvets skal förgyller,
Då masken sjelfva kärnan tär;
Den goda ton, som mera gäller
Än vett och dygd och skicklighet;
Det falskhets gift, som oskuld fäller
Med en belefvad nedrighet;
De nycker, som förtjensten dömma,
Som blindvis lasta och berömma,
Och slutas med ett: vare sagdt;
Den träldom hos en Öfverherre,
Som dubbelt hämnas på de smärre;
Det nit för egen vinst och makt,
Som säljer fosterlandets lycka
Mot rätt att i sin mån förtrycka,
Och sig med band och stjernor smycka
Och dunsta muscus och förakt;
Den svarta list, de djupa ränker,
Som döljas under vänskaps larf;
Den skyddnings-blick en Midas sänker
Till dem, som snillet fått i arf . . .
När jag hos Er, J lyckans söner!
Så mycket argt och uselt ser,
Jag all er brist och dårskap röner
Och utaf harm och ömkan ler.

J Levi barn! tan intet illa,
Om jag åt eder skratta törs.
J mån ju nöjas att förvilla
Det folk, som rikta kan er börs;
Men jag, ty värr! som intet äger,
Hvaraf man tionde kan få,
Hvad jag i fåvitsk blindhet säger,
Må ljusens barn ej akta på.
Jag må ju le, när J prediken
Om denna snöda verlds förakt,
Och likafullt med allo makt
För gunst och vinst och vällust fiken.
Er vård, att våra själar söfva
Med hopp om evig himlaro,
Och jorden till er sjelfve röfva,
Och sjelfve njuta, då vi tro;
Ert helga hat, hvars vreda vågor
Ej nånsin stillas i er själ;
Ert christna nit, att för vårt väl
Oss skära genom blod och lågor;
Och allt det andeliga gräl,
Som plär en pöbels lättro gäcka:
Allt må ju med fördubbladt skäl
Till löje mer än vrede väcka.

Åt er, åt er, J tidens Lärde!
Jag ofta hjertligt skrattat har:
Åt edra frågor utan värde
Och edra meningslösa svar;
Ert raseri att allt förklara,

Ehvad som händt och aldrig händt;
Er blinda vördnad att försvara
Hvad ålderdomen tänkt förvändt;
Er konst att öfver hårstrån kifva,
Och skrifva, skrifva, skrifva, skrifva,
I kors och tvärs och med och mot;
Att känna noga jordens klot
Och hvilken väg dess rullning tager,
Men ej den kraft som hjertat drager,
Och ej dess brist, och ej dess bot.
Hvad mera löjligt, än er möda
Att här ert lif i brist föröda
För ärans lif i minnets sal? . . .
Men hvem kan räkna stjernors tal
Och all den lärda dårskaps gröda?
Om du med Voltaires dubbla lif
Och Voltaires skicklighet att gäcka,
Ej ägde annat tidsfördrif,
Så skulle mödan dock förskräcka,
Och dina dar förlitet räcka,
Att teckna upp en litanie
Af allt det lärda vurmeri,
Som visa hjernor kläckt och kläcka.

Du poetastrers magra kön,
Som lärt, till dina synders lön
Och våra synders lön, att rimma,
Åt dig jag skrattat mången timma!
Skryt icke Grekland! skryt ej mer
Af din gudomliga Homer,

Sen Sverge i sitt sköte äger
Den honom vida öfverväger.
Den gamle i sin Iliad
Blott då och då man nicka funnit,
Då vår den höjd i konsten hunnit
Att snarka i hvar enda rad. —
Skryt ej utaf din Sapphos sånger,
Som störtat sig på Leucas bank;
Den Svenska var ju tusen gånger
Mer ful och mera älskogskrank. —
Om Æschyls röst de Grekers öra
Med sådan styrka kunnat röra,
Att deras fruar missfall födt,
Och deras barn af skrämsel dödt,
Bör det vår undran mindre göra:
Hvem blir ej snart i själtåg bragt
Att Träskets Dramarturger höra?
Då Æschyl slog med åskans makt,
De med narkotiskt gift förgöra. —
Hvi har jag ej, o Pope! din hand,
Att i en Dunciade betvåla
Den mängd Scriblerer i vårt land,
Som med Apollos lager pråla?

Och du, de sköna dårars slägte!
Ack! skulle jag ej le åt dig?
Dig, som en nådig himmel väckte,
Att mot bekymret föra krig.
Vårt kön, som vant vid plumpa seder
Dig för sitt fall beskylla plär;

Dock måste medge till din heder,
Att du vår fot till afgrund leder
Så ljuflig väg, som möjligt är.
Allt hvad du tänker, hvad du säger,
Din svaga dygd och täcka brott,
Allt är så läckert och så smått;
Allt till vårt löje-anspråk äger.
Hur kunde ur så bitter ton
En Boileau mot din ära qväda?
Jo vet, till tröst, att en kalkon
Gaf honom fulla skäl att smäda. *)
Ditt djupa vett, din säkra smak
Att om den benigaste sak
Uti parurens högmål dömma;
Din konst att under blomster-gömma
Ditt afundsfulla hjertas svall;
Att genom om och men berömma,
Och utan kärlek synas ömma
Och under brånad synas kall;
Ditt yra skämt, ditt qvicka joller,
Der du ej sjelf din mening vet;
Ditt svek, din söta trolöshet,
Som sällan vår förtviflan våller;
Och dina nyckers flygtighet;
Din list, som råder öfver styrkan,
Som gör din herre till din träl: —
Ack, hvad oräkneliga skäl
Till lof och löje, hat och dyrkan!

*) Läs anekdoten härom hos Helvetius.

Men du, hvars hand, så djerf och svag,
Med högmod andras dårskap risar,
Månn' du väl sjelf, min lilla Jag!
Månn' du väl sjelf vid sannings dag
En mindre löjlig skapnad visar?
Träd fram uti ditt samvets ljus
Och se hur högt din vishėt gäller,
Då, främling i ditt eget hus,
Du andras fel i dagen ställer.
Säg, hvilken dig med blindhet slog,
Då du till lycka och till heder
Den Helikonska vägen tog,
Som gent till hospitalet leder?
Hvad usel smak, hvad mager spis
Att sig med lagrens barkbröd föda,
Då ziffrans barn på Crœsers vis
Sin dumma kropp i vällust göda?
Tror du vid Polens platta bygd *)
Att någon lön åt snillet ämnas,
Der blott din farfars farfars dygd
Har rätt att för din egen nämnas? . . .

Håll upp! — Jag nog min dårskap ser;
Jag, som en ann, åt svaghet skattar
Och, då jag högt åt andra skrattar,
Jag åt mig sjelf i tysthet ler.

*) Det är bekant, att jorden är platt vid polerne.

Jordens Skapelse.

Det är en sats, hvars spår man finna lär
I alla åldrar, alla länder,
Att menskan, sådan som hon är,
Med sina qval och brott och villor och begär,
Kan aldrig kommit fram ur några goda händer;
Allt är förvändt på detta usla klot.
Så är och blir vår gamla klagovisa;
Men hur det blifvit ställdt uppå så galen fot,
Det vill jag nu enfaldeligen visa:
Dock lemnas hvar och en, på skickligare sätt
Att denna hemlighet förklara.
Jag är ej Theolog — jag vågar ej försvara,
Att det är jag som alltid äger rätt.

Sen Jofur hade skapt de många Verldars skara,
Som hit och dit i rymden fara,
Förutan irring, om hvarann,
Han såg uppå sitt verk; och fann det i sitt tycke
Ett så fullkomligt mästerstycke,
Som något skapadt verk fullkomligt vara kan:
Ty medan Jofur sjelf är ensam och allena
Oändligt stor och vis och säll till sin natur,
Så följer, att hvart kreatur
I sina gåfvor skall förena

En brist, en ändlighet, en gräns,
Hvaraf ett skapadt ting från sjelfva Skaparn käns.
Så, med de varelser till antal utan ända,
Som Jofurs hand kring alla verldar sått,
Det annorleds ej kunde hända,
Än att de fått
En inskränkt lott
Af vist och godt.
Men märk, hur väl Naturens Far förstått
Att brist och gåfvor sammanställa,
Då med ett ringa sällhets mått
De voro dock fullkomligt sälla;
Ty vara säll, det är att vara nöjd.
De voro det; de sökte ej att vinna
En lycka till förbuden höjd,
Som dem omöjligt var att hinna.
Men med förståndet var ej så:
Vid känslan af dess brist, de kände sin förmåga
Att vida större kunskap nå;
Och af en gnista ljus blef snart en vidgad låga.

Allt skickadt var så visligt och så väl:
Hvem undrar då om Jupiter fann skäl
Att sig i sina verk förnöja.
Och kanske var det nog att värdet deraf röja,
När Mästarn sjelf dess duglighet förfor;
Ty — Gud förlåte mig — jag tror
(Fast alla granskare i verlden deråt skratta)
Att ingen säkrare kan skatta
Hvad pris ett prisvärdt stycke bär,

Än den som sjelf har haft besvär
Och skicklighet att det författa.
Men som det klåparns vana är
Att hemlighetens skygd för sina verk begära,
Då snillet deremot ej nånsin frukta plär
Att midt på dagen söka ära;
Lät Jofur straxt sin härold budskap bära,
Det alla Gudars här, af all slags kön och rang,
Vid pukors och trompeters klang
I Rådet skulle sammanträda
Att rum som domare bekläda.
Dem uppdrogs nu fullkomlig rätt,
Att Skapelsen med-stränghet nagelfara
Och yttra sig om, hur och på hvad sätt
Det eller det bort annorlunda vara.

När nu, med mycken ståt och prakt
Den himmelska Areopagen
Var samlad på bestämda dagen,
Att verldens byggnad ta i akt;
Blef hvar och en så högt betagen
Utaf den vishet och den makt
Som detta stora verket röjde,
Att man en allmän röst till Jofurs ära höjde:
Minerva sjelf blef till förundran väckt;
Och Venus fann . . . att det var alltför täckt.
Apollo sågs till lyran hänryckt hasta,
Och söng, uti en andedrägt,
En Episk Impromtu, som tjugu sånger räckt
Om damerna ej ropat: basta! —

Och intet ord kritik? — Deri ni er bedrar:
Ännu var der en små-Gud qvar,
Som väntade till slut, att slutligt allt förkasta —
Det är ej svårt att gissa hvem han var:
Utur hans falska blick ett bittert löje lyste,
Hans läppar gift, hans hjerta galla hyste,
Hans panna grälets skrynklor bar . . .
På denna målning, mina vänner,
Hvem är den lycklige som icke Momus känner?
Nu stod han upp, och sen han väl berömt
Den store Jofurs verk, och sen han väl besannat
Hvad Gudarådet derom dömt,
Så fann han dock, att ett och annat
Var... liksom fel, och något... liksom glömdt.
Man kunde, till exempel, säga,
Att det bort mera glans, det mera fasthet äga,
Den stjernan torde bäst ha kunnat stå — så der!
Och den planeten gå — så här!
Än tycktes vissa klot förvida vara skilda,
Än vissa stå hvarann förnär;
Och sen, att hvarje glob till rundad skapnad bilda,
Och ingen till quadrat, till sexkant, åttakant
Och så bortåt — det var, om man skall säga sant,
Så fattigt och så likadant.
Men hvad som i hans smak förnämsta felet röjde,
Det var den lag som Zevs åt alla väsen gett:
Att med sin lycka vara nöjde,
Och söka blott förkofring i sitt vett.
Kort sagdt: af Momi ord att dömma,
Var, när omsider allt gick kring,

Ej mera öfrigt någon ting
Af hela Skapelsen som dugde att berömma.

Väl! — sade Jofur, något trött,
Och kanske äfven något stött
Af dårens kitslighet att klandra —
(En auktor som är Gud är auktor som vi andra)
Nå väl! var första Auktorns svar,
I sanning gör det mig ett nöje
Att Momus i min konst så mycken insigt har:
Se här då, fortfor han med löje,
Tag detta ämne, som är qvar,
Och skapa sjelf, bäst du är karl. —
Men menar ni den narren kunde finna,
Att det ett gäckeri af himlens Herre var?
Nej, uti alla verldens dar
Var Dumhet öfverdådets far:
Och utan att sig mer besinna,
Tog Momus Jofur på hans ord,
Och smorde hop... hvad då? — vår Jord.

Nu ser ni väl, om er behagar,
Det Momus-Skapare sig föga hågad fann
Att följa samma byggningslagar,
Som Jofur-Skapare tog an.
Också när han befallt oss, usla kräk, att hyra
Ett hem, som mest bestod af öknar och af haf,
Han oss den sluga regeln gaf,
Hvarefter vi vår lefnad skulle styra:
Att vara nöjde med vårt vett,

Och söka blott förkofring i vår lycka.
Straxt var ett allmänt krig beredt,
Som doldt och uppenbart man sedan härja sett;
Straxt lärde afund oss förtycka
Hvarandras lott, den lott, som jemlikheten böd;
Då såg man svärdet jorden stycka,
En stark den svagare förtrycka;
Och en Tyrann bli född af millioners bröd;
Då såg man Resarne till Gudar sig förhäfva,
Och Dvärgarne, med heligt gyckleri,
Från altaret till thronen sträfva;
Och våra bojors länk vid himlen fästad bli;
Då sågs, vid fanatismens skri,
Det trampade förnuftet bäfva,
Och anse för ett brott att icke tankan qväfva;
Då spriddes öfver allt den natt af barbari,
Hvari ännu de dödelige sväfva.

När Jofur nu beskåda fick
Ett så förvirradt Jordens skick,
Och huru allt var sänkt i laster och elände;
Han grym och vred sin åska tände
Och svor att i ett ögonblick
Förstöra ett så brottsligt näste. —
Men när han ock sitt öga fäste
På all den dårskaps mängd som menniskan begick;
Och såg det ingen ting som hennes glädje närde;
Det ingen ting som hennes själ förtärde;
Och hennes stolta mod, och hennes djerfva hopp,
Och hennes korta lefnadslopp,

Och hennes drömmars ras som vishets namn begärde:
    Blef Jofur snart till ömkans löje bragt,
Och sade: «Usla kräk! det skulle litet båta
    Att öfva ut på er min makt:
Förtjente af min hämd, men mer af mitt förakt,
Jag för er dårskaps skull vill edra brott förlåta:
    Må då er Danvik gerna stå
Så länge som den kan.» — Han slöt... och jag också.

11.

Man äger ej snille för det man är galen.

Skaldestycke,

Insändt till Sällskapet: Pro Sensu Communi d. 1 Sept. 1787.

Jag medger det — Helt visst blef mången stor mans del
Att snafva något fjät, att mörkna vissa stunder.
Allt ytterligt är ställdt på gränsen af ett fel:
Ju högre bergets spets, dess brantare derunder.

Känn faran, dödlige! af Snillets himlalån,.
Nyss Gud, nu åter mask, hvad sänkte dig? — En svindel.
Den stora spännings-kraft, som lyft dig, Snillets son!
Hvad är han? — Blott ett hår, blott tråden af en spindel.

Han, som sin ära stödd på tjugu sekler ser,
Som högst bland skalderne i evigt lof regerar,

Visst slumrar han ibland, vår goda Far, Homer:
Horatii egna ord — Förlåt jag blott citerar.

Der näst, o Edens skald! står du vid Snillets thron —
Men... Dödens aflelse af Syndens hor med Satan! ...
Men.. Himlens kanonad!.. Är detta skaldens ton?
Ej skrålet mera likt af någon full på gatan?

Blef då förvillelsen allena skaldens lott?
Är dårskap blott en frukt i vitterhetens rike? —
Nej, vishet, vishet sjelf är stängd af krets och mått;
Stig öfver, eller vik — och du är fänans like.

Du, som af äplets fall för stjernan lagar fann,
Som mätt kalkulens djup och klufvit ljusets stråle! —
Också red du en gång till Bedlam, store man!
Från Apokalypsis uppå en musblack fåle.

Och du, som menniskan det stora budord skänkt:
Att blott i Tviflets spår till sanningarne vandra!
Du glömmer det — och strax bland Hvirflar, oförtänkt,
Du famlar yr och blind, som Mesmer, och vi andra.

Men fast man någon gång i solen fläckar såg,
Blir månen likafullt, med sina fläckar, måne.
Fast Newton sjelf en dag i andefeber låg,
Blir Swedenborg ändå helt rätt och slätt — en fåne.

J, narrar utan smak, som Gudarasande
Tron eder stora bli med stora skalders brister!

J, narrar utan vett i vettenskaperne:
O Svedenborgare! O Rosencreutzare!
O Drömmars tydare! O Skatters sökare!
Nummer-punkterare, Magnetiserare,
Physionom-Alchem-Caball- och Harmonister!
Er slutsats är förvänd. — En klok kan galen bli;
Den snille är i ett, kan vurma i ett annat:
Men tro att snillets höjd är höjd af raseri,
Se deri, mina barn, bedran J er förbannadt.

Förgäfves sagdt! — Nå väl, en genväg öppnas er:
Pope puckelryggig var, Homer och Milton blinda.
Att deras likar bli, godt folk! hvad tarfvas mer,
Än sätta puckeln på, och ögonen förbinda.

Men lemnom skämtets udd! — För svagt dess vapen är,
När lagen ropar hämd och religionen blöder;
När samfunds-lugnet störs, och villan upprätt bär
Mot sanningen den arm, som sveket hemligt stöder.

Då, Skaldmö! rusta dig, då fatta mordets dolk
Och slå den djerfvas bröst, att ärret evigt blifver! —
Din känsla väckte dig att bli förnuftets tolk:
Gå, lyd med värdighet den kallelse det gifver!

O Manhem! lika nämdt af gammalt mannavett,
Som gammalt mannamod; o säg, hvar skall du hamna
Ur dessa villors djup? — Ett år och ännu ett:
Och Bälten skall med blygd ett vidsträckt dårhus famna.

Från dårskap är all last: all dygd af ljuset är.
Ett brott mot vettets bud är brott mot Majestätet,
Mot menskans majestät, och ditt, regent! — ty lär,
Der fanatismen går, går upproret i fjätet.

Förlåt mig sanningen, min kung! — Förlåt den dygd,
Som häfver skaldens bröst, som lyfter fria själar,
Som eldad för ditt lof skall se med lika blygd
Din spira sträckas ut till dårar, som till trälar.

Men J, som bindelen på deras ögon lagt,
Anförare! — Hvad är den lön J efterleten? —
Jag ser det — Rykbarhet! allt lyder då din makt,
Och dåren, dåren sjelf vill nå odödligheten!

Välan, den väntar er. Oss väntar i dess famn
Den lagerkrans som mig, den tistel som er kröner —
Hör det, o efterverld! Jag offrar deras namn
Till åtlöje för dig och dina söners söner!

Anmärkningar.

Str. 1.

Det är i allmänhet genom trenne slags fel, som snillet förlorar sig: ***Vanmakt, Yra och Afvikelse.*** Författaren ger exempel af hvardera slaget. Det är ***Homerus,*** slumrande, sen han dansat sig trött med Gracerna i Olympen; det är ***Milton,*** förvirrad, som rusar i en fårahjord, sen han nederlagt kämpar; det är ***Newton***, som vältrar Sisyphiska stenen, sen hans hand styrt stjernorne.

(— helt visst blef mången stor mans del,
Att snafva något fjät, att mörkna vissa stunder.)

Och i Str. 2.

(Känn faran, dödlige! af snillets himlalån.)

Man bör noga märka, att auktor säger ***mången***, men ej ***hvarje; faran***, men ej ***följden.*** De bedraga sig mycket skamligt, som tro att förvillelsen är ett vilkor för snillet. Ty fast man beklagligen kan räkna en och annan bland store män, som någon gång afvikit från smak och förnuft, så hafva dock andre med lika säker som dristig fot genomvandrat sin bana. Sådane äro bland skalderne: ***Virgilius***, ***Horatius***, ***Voltaire***, ***Pope;*** bland filosoferne: ***Locke***, ***Helvetius***, ***Montesquieu***, ***d'Alembert***, med flere.

(Den stora spänningskraft, som lyft dig, Snillets son!
Hvad är han? — Blott ett hår, blott tråden af en spindel.)

Huru skulle det ej förödmjuka den lilla menniskans stora högmod, om hon rätt insåg och kunde inse de svaga fjädrar, hvaraf all hennes ära, hennes dygd och snille bero, dessa fina band emellan kropp och själ, materia och tanka, physik och moral; dessa band, som alla känna, men få vågat undersöka. Man tillstår i allmänhet, att mat och dryck, att luft och rörelse verka ögonskenligen på vårt lynne och våra förståndsgåfvor. Hur mången stor auktor har ej skrifvit platt efter en elak matsmältning? Huru mången dum hjerna har ej gnistrat af qvickhet efter ett godt glas vin? Den saktmodigaste menniska har ofta begått ett mord i fylleri? Hvad vill det säga? Jo, att musten af ett visst vegetabile, svälja

i hans mage, ingången i mjölkaften, derifrån i blodet, derifrån Gud vet hvart, har gifvit honom en tanka, som han aldrig förut haft, väckt ett begär, som han nykter skulle fasat vid, och lyftat dolken i den frommes hand. Det återstår oss ännu en ny vettenskap att utreda: det är en *Läkarekonst för själen*. Den namnkunnige *Camus* är den enda som skrifvit i detta ämne. Han omtalar en man, ganska dum i sin ungdom, som efter ett starkt fall, blef en af de ypperste snillen i sitt tidehvarf. Påfven *Clemens VII* hade att tacka en blessur i hufvudet för sitt förunderliga minne. Ännu äro ej Chirurgien och Medicinen allt hvad de kunna och böra blifva. När de en gång förmå att sträcka sin hjelp äfven till den moraliska och intellektuella menniskan, hvad nytt ljus skall ej uppgå för Philosophie och Lagstiftning! Och hvarföre ej hoppas det? — Ännu en gång: om en viss grad af känslighet utgör grunden icke allenast till vårt snille:

La sensibilité fait tout nôtre genie;

utan ock till vårt lynne, våra seder och dygder; om denna känslighet beror af organernes byggnad, af blodets beskaffenhet och omlopp, af vätskornes brist eller ymnighet, af fibrernes spänstighet eller slapphet, med ett ord, af helsan; och om helsan kan förbättras genom god diet och medikamenters bruk: hvem kan då tvifla att den dag bör komma, då man lika väl förstår att föra en regime för hjernan och hjertat, som för magen och bröstet, att bota elak smak som att bota elak syn, lastbara böjelser, som sura uppstigningar, dumsot som tvinsot, grymhet som feber; att ligga i kur för sekteriskt som för veneriskt, sticka Svedenborgianism som man sticker starren, laxera för konfusion som man laxerar för obstruktion, och att äta sig upp till snille och dygd.

Str. 3.

(Visst slumrar han ibland, vår goda far Homer.)

Ingen är värd att beundra en stor man, som ej äfven förstår att känna hans fel. Oaktadt allt hvad pedantskan *Dacier* och alla ålderdomens öfriga blinda afgudadyrkare så ofta upprepat till *Homeri* försvar, kan han dock aldrig bland läsare af sund smak befrias från den förebråelse, att föga någon skald fallit mera lågt ifrån en större höjd. Det må vara eller icke, ett fel af hans tid, af den råhet i seder och brist på upplysning, som herrakade hos hans landsmän; så blir det dock alltid lika stötande och osmakligt att se hans gudar handla som dårhushjon, och hans hjeltar som kannibaler; lika litet värdt beundran och än mindre efterföljd, att den *ljungande Jupiter i en gudaförsamling hotar Juno med stryk; att den tappra Mars, sen han är sårad af Diomedes, ger sig att skrika som 10,000 man, utan att göra*

så mycket som en, så vida han i stället att hugga Grekerna i stycken, fördrifver sin tid med att jemra sig för Jupiter. ***Horatius*** var en man att känna ***Homerus*** i sin styrka och sin svaghet. Han berömmer ej, han försvarar ej, han apar ej hans fel, icke en gång att han ursäktar dem. Nej, det smärtar, det förargar honom att se ett så lysande snille då och då fördunklas: ***Indignor***, quandoque bonus dormitat ***Homerus***.

Str. 4.

(Men . . Dödens aflelse af Syndens hor med Satan!
Men . . Himlens kanonad . . !)

Man kunde göra en mycket lång förteckning på de dårskaper att ömkas åt, de orimligheter att förvånas af, de otäckheter att vämjas vid, hvarmed ***Miltons Paradis*** öfverallt är uppfyldt. ***Satan som bygger midt i helvetet en sal med kopparkolonner af Dorisk ordning, för att rådpläga med djeflarne; de stora djeflarne som förbyta sig till dvärgar för att ge mera rum; Synden som födes ur venstra sidan af satans hufvud; Döden, en son af Synden med Satan, som våldtar sin mor, hvaraf födas en otalig hop ormar och andra missfoster, som med tjutande och skällande krypa in och ut i hennes inälfvor; djeflarne som roa sig på Phlegetons stränder att leka karrusell, spela på harpa och disputera om nåden, satan som emedlertid reser igenom tomhetens oändeliga rymder, och finner en stor brygga vara lagd öfver Chaos; djeflarne som betjena sig af krut och kanoner vid striden i himmelen; Änglar som klyfvas midt i tu med ett sabelhugg, förlora mycken blod, men växa åter tillsammans; döden, som slår med sin petrificerande klubba på det kalla och det torra, som med det varma och våta, blifva fyra tappre generaler för hvar sin armée atomer*** . . . Allt detta lär gifvit författaren och hvarje sund läsare samma rätt att tvifla om poetens nykterhet, då han skref dessa besynnerliga saker, som hans höga, sanna, majestätliga skönheter, framför allt hans målning af ***Evas*** kärlek och Paradisets lycksalighet, gifva skäl att tvifla, det någon skald på jorden uppnått styrkan af hans snille. — Jag får tillägga en anmärkning, af mycken vigt och nytta för herrar ***Poeter af nya secten***, hvilka ***oförmögne*** att sträcka sig till det höga i ***Miltons*** bildning, tro sig hafva ersatt det med det mörka i sin styl. De känna ej denne skald, om de häruti tro sig hafva lånat honom till mönster. ***Milton*** är öfverallt klar och begriplig, öfverallt hans verser rena och flytande, inga barbarismer, inga amphibologier, ingen galimathias i uttryck, inga nya ord utan smak

och behof. I allt hvad som ankommer på grammatikans vrängning och språkets råbråkande, kunna desse herrar fägna sig åt den äran, att vara sina egna originaler.

Str. 5.

(Blef då förvillelsen allena skaldens lott? —
Nej vishet, vishet sjelf är stängd af krets och mått.)

Författaren synes här nyttja namnet *Skald* i sin vidsträcktaste encyclopedique bemärkelse, då dermed förstås det *bildande snillet i all slags skönhet*, bilderne måge uttryckas genom linier eller ljud; desse artikuleras eller ej. I sanning, om *målaren*, *kompositören* och *poeten*, i den allmänna fördomen, plägа anses för, snart sagdt, födde dårar, så måste väl dertill en anledning gifvas af de oftare exempel man finner af deras utsväfningar. Orsaken är ock naturlig. Lyftad af känslan på inbildningens vingar till diktens verld, medför skalden det stränga förnuftet blott som varnare i sitt spår, ej som ledare af sin flygt. Hvad under, om han ofta icke hör dess bud, icke lyder dess band? — *Visheten* deremot, det vill säga på detta ställe, *det forskande snillet i all slags sanning*, som alltid med jemna och säkra steg bör följa förnuftets fjät, inom verklighetens krets; ett sådant snille kan ej fela genom ytterlighet af sin kraft, utan sker sådant, antingen då det afviker ifrån sin väg, då det forskar i chimeren — och så förklaras *Apokalypsen;* eller ombyter ledsagare, låter bildningen söka sanning — och så påfinnas *hvirflarne.*

Str. 6.

(Du som af äplets fall för stjernan lagar fann,
Som mätt kalkulens djup och klufvit ljusets stråle!)

Attraktionsläran, *Fluktionskalkulen* och en säkrare *Optik*, stödd på upptäckten af ljusets natur och delbarhet, äro de trenne stora skatter som *Newton* skänkt vettenskaperne. Detta visa, mäktiga, geometriska snille går en gång utom sin bana; och *Newton* finnes icke mer. Jag tror att författaren, lika litet som jag, lär hafva läst hans *Commentarier* öfver *Johannis Uppenbarelse*, eller nånsin ämnar läsa dem. Det är en skyldighet åt sanningen att upptäcka äfven en stor mans blygd, men åt vördnaden för hans minne, att ej fästa derpå en nyfikens blick. *Newtons* fel är ej att hafva illa förklarat en mystisk bok; men att hafva förklarat den.

(. . . . uppå en musblack fåle.)

Auktors skämt öfver *Miltons russ* och *Newtons ridt* torde falla något sträft för finare öron. Det är helt och hållet i engelsk smak, så-

som det höfves om trenne Engelsmän. — Man ser ej rätt väl, hvarföre *Newton* bestiger den *blacka* hästen, då tre andra voro att tillgå; men det skulle en vara.

Str. 7.

(— Tviflet — Hvirflar — Mesmer och vi andra.)

Cartesii Geometrie och *Logik* äro mästerstycken: den förra danade *Newton*, den senare väckte *Locke*. Det är i sin bekanta *Methodus* som han gifvit sin vigtiga lära om *Tviflet:* att icke dömma förr än man pröfvat, icke tro förr än man undersökt, icke kufvas af någons myndighet. Denna lära är så simpel, denna väg till sanningen så tydeligen den enda, att man ej begriper, det filosoferne någon tid kunnat glömma eller förkasta den. *Cartesii* förtjenst, såsom alla stora snillens, är mindre att hafva upptäckt en alldeles ny sanning, än att hafva gifvit en halfkänd, men försummad, den grad af ljus, den kraft till öfvertygelse, den stöt till fruktsamhet, som gör att man anses för uppfinnare deraf. Huru kunde han väl sedan så plötsligen glömma hvad han så strängt hade föreskrifvit, och dikta ur sin hjerna ett fysiskt system af så ringa grund, att han sjelf nödgades kalla det sin *Roman* om *Naturen?* Alla sunda naturkunniga hafva ock ansett det för sådant, och det saknades endast, att en *Somnambule* i våra dagar, en piga i Strassburg, skulle se hans *hvirflar* och hans *refflade materia* helt tydeligen i sömnen. Den nya theorien om *Animaliska Magnetismen*, i fall man så må kalla hvad som saknar alla principer, hvad som äger så litet förhållande till sitt namn, att det lika väl kunnat heta *Animaliska Quadraturen*, eller *Animaliska Nepotismen:* denna Medico-Metaphysico-Theologiska dårskap, uppfunnen af *Mesmer*, reformerad af *Puisegur*, och helt nyligen i Sverige amalgamerad med *Swedenborgianismen*, hvem skulle väl tro, att den räknar sitt ursprung från den *tviflande filosofen*, och att *Cartesius* födde *Mesmer?* Imedlertid finnas i den förres skrifter dessa fina korpuskler, begåfvade med förmågan att inflyta och verka på en sofvandes inbildning, att uppväcka aningar om tillkommande händelser, känslor af frånvarande vänners sorg och fienders stämplingar, med flere dylika galenskaper, som gifvit vår skald anledning att jemföra en ögonblicks förvillad filosof med en evigt yrande charlatan.

Str. 8.

(Blir Swedenborg ändå helt rätt och slätt — en fåne.)

Någon skulle tycka, att detta yttrande är nog hårdt om en man, som ehuru ej berättigad genom stora upptäckter att räknas ibland snillen, likväl icke varit utan förtjenst mot vettenskaperne. Hans Mineralogiska

och Chemiska arbeten intyga i sanning om en grundlig kunskap. Men då dessa skrifter utgöra så litet mot hans mystiska arbeten, hvilka kläda en hel vägg, då de dessutom mera vittna om minnet af hvad han lärt, än om redigheten af hvad han tänkt; så lärer skalden, af samma skäl som *Newton* och *Cartesius*, oaktadt en och annan villfarelse, dock i allmänhet böra anses för kloka hufvud, icke gjort sig samvete att ställa *Swedenborg* på dårlistan, fastän han någon gång i sin lifstid råkat skrifva förnuftigt. Man säger alla dagar: *Det var en man af god helsa: det var en ursinnig stackare.* Detta hindrar ej, att den ena kan någon gång i sin lifstid haft en anstöt af feber, den andra då och då en *moment lucide* (lucidum intervallum).

Str. 9.

(Tron eder stora bli med stora skalders brister.)

Det är dessa brister, som en anonym författare icke illa tycks hafva sammanställt, då han säger:

Du, tag af Shakespear *yrslan*
Med store Klopstocks *orim*
Och Göthes *konvulsioner*
Och Ossians *evigt samma.*

Hufvudsakliga reglorne för denna nya *Epileptiska poesien* äro följande: att lemna sig helt öfvergifven åt en otyglad inbildning, lik vädret, icke vetandes, hvarifrån man kommer eller hvart man far — välja sig ett ämne, som man tar afsked af vid titelbladet — tro tankan vara hög, när man ej begriper sig sjelf; versen stark när han sliter örat — förkasta rim och meter såsom fjättrar för snillet — skapa nya ord der de ej behöfvas, och så barbariske som är möjligt. — Bland bruklige ord helst nyttja sådane som ej hafva någon bestämd mening — till obegripliga ord lägga obehöriga epitheter — vränga svenska Grammatikans flere hundra års gamla ordning; o. s. v. När *orimmet* undantages [och

Quand on a perdu la raison,
Pourquoi s'amuser à la rime?

må man väl fråga med *Piron*], känner jag ej för denna slags vitterhet något fullkomligare modell, än skaldestycket: *Dalkarlarne*, der man ofta finner alla ofvannämde egenskaper på ett mästerligt sätt innefattade i en enda vers, t. ex.

Och plöjarns pust, prins, din förgudnings flägt skall blifva.

Man må förundra sig — eller, rättare sagdt, icke förundra sig öfver den nära likstämmighet, som finnes mellan vårt vittra och vårt andeliga svärmeri. När man läser i våra moderna poemer, om det *högsta sköna*

och *sanna*, om *sphererernes harmoni*, om *den himmelska flägten*, om *sjelfvet* — hvem skulle ej tro sig i *Swedenborgs* andeverld, i det nya Jerusalem, se *spherer af korerier utflyta från menniskans egenhet, som uppkommer af äktenskapet mellan det onda och osanna?* — Det är således ganska säkert att smak och förnuft, falsk smak och villor, äro alldeles det samma, endast åtskillde till sitt föremål, och bådas gemensamma fel att afvika från *ordens bokstafsmening*, h. e. ej förstå hvad man säger. Jag gillar mycket vår Auktor som, så väl i denna strof som hela poemet igenom, ställt dessa dårskaper tillsammans.

(J, Narrar utan vett i vettenskaperne.)

Författaren, som hitintills ledt sitt poem i regelbundna strofer af 4 vers hvardera, har, vid framkallandet af dessa narrar, funnit sig så påträngd af hela skocken som velat in, att han sett sig nödsakad, mot allt skick och ordning, bryta harmonien, förderfva metern och utvidga denna strof till hela 7 rader, för att lemna alla rum och göra hvar man rätt. De tyckas icke destomindre vara temligen väl sammanpackade. Hvem skulle icke tro, då man ser denna församling, att scenen vore flyttad ända längst tillbaka i barbariets tidehvarf?

(O Swedenborgare!)

Dessa de ursinnigaste af alla jordens fantaster, förtjena rätt väl att anföra bandet. Alla andra svärmare pläga dock rasa med en viss ordning, pläga dock härma en viss slutkonst, och draga mer och mindre rimliga följder af orimliga principer. Men desse äga en sig ensamt tillhörig gåfva, att oskiljakteligen förena den grammatikaliska oredan med den logiska, ordens mörker med meningarnes. Tvenne fraser bredevid hvarandra i Swedenborgske skrifterne hafva lika så litet gemenskap, som om de åtskildes af hundra sidor, som om de sades af två personer, af hvilka den ena ej hört hvad den andra talat. Är det en gåfva af naturen? eller är det en konst för att undvika motsägelse? De kunna sannerligen vara öfvertygade, att ingen vettig man skall besvära sig med deras vederläggning. Hvilken skulle väl resonnera med den, som har ställt sig utom kretsen af allt resonnement? Man kan bota en ledvridning, lära barnet att gå; men hvad vill man göra med dem som ben och fötter äro afhuggne?

Om man sade er: *Att det eviga hvitas fyrkant har uppväckt hos det svarta ett trekantigt dödslif, hvilket dödslif i kretsligt uppstigande djup, genom enhetens mångfaldighet alstrat en lifsdöd från lukt till smak och från smak till lukt; att som således dödslifvet ej annat är, än det fyrkantigas lukt i hvitnande till svart, ej heller lifsdöden annat än det tre-*

kantigas smak i svartnande till hvitt; så följer att som fyrkanten förhåller sig till trekanten, så förhåller sig ock dödslifvet till lifsdöden, och tvärtom; eller ock, som är det samma, att dödslifvet är lifsdöden såsom fyrkanten i trekanten. Häraf kommer att i frasen *kallas svart för hvitt, och hvitt för svart*. — Hvad ville ni svara på dessa saker? Jag ser ej att ni kan neka dem — Det är *Swedenborgs* system. Utan skämt. Ord från ord. — Ni tviflar derpå? — Se här ett kort utdrag af det nyaste bland hans arbeten som hedrat vår bokpress. Läs och jemför. Det är *Utkast om Äktenskapsnöjen, tryckt i Stockholm hos Anders J. Nordström, år Sjutton Hundrade Åttiosju.*

Man finner der: Att så mycket menniskan är i helvetet, så mycket är hon ej i himmelen, p. 3. — Att menniskan har så mycket himmelen i sig, som hon är i äktenskapskärlek, p. 27. — Att menniskan är himmel i minsta form, p. 10. — Att lifmodren svarar emot den tredje eller innersta himmelens form, p. 11. — Att från horhusen i helvetet utdunstar en stank, som retar till uppkastning, p. 14. — Att af Herren är *det goda*, men hos menniskan *det sanna*, p. 6. — Att mannen är skapad att föreställa det *sannas förstånd*, och qvinnan det *godas tillgifvenhet;* följakteligen mannen att vara *sant*, och qvinnan att vara *godt. ibid.* — Att andelig kärlek är Guds beläte; men himmelsk kärlek Guds liknelse, p. 10. — Att alla de lemmar, som äro tvåfaldiga hos menniskan, hänföra sig till det goda och sanna; den lemmen som är åt höger, till det goda, och den åt venster, till det sanna, p. 9. — Att allt i himmelen och hela verlden består af *två;* att deraf uppkommer *ett*, då det goda är i det sanna och det sanna i det goda, så att det sanna är det godas, och det goda det sannas; hvarigenom det ena erkänner det andra såsom sitt inbördes och gensvarande, eller såsom sitt verkande till det motverkande, eller tvärtom (så att liksom det ena erkänner det andra, så erkänner det andra det ena) p. 35. — Att Änglarne säga sig äga en beständig förmåga, och efter föreningen känna ingen trötthet, än mindre ledsnad; då de vilja, känna de ingen brist på förnöjande krafter, hvarförutan kärleken skulle vara som en tillstängd ådra, p. 23. — Att horerier äro mer och mindre *helvetiska;* att *helveterne* äro inrättade i svårare och lindrigare, i större och mindre; att sådane som haft fägnad uti att violera hustrur, äro uti så kallade *asluktande* helveter; sådane hvilkas fägnad bestått i mökränkning, uti *träckluktande* helveter; och sådane, hvilkas fägnad varit ombyte med horor, uti *otäcke* helveter, p. 41.

Af lika godt sammanhang äro de flere öfversättningar af *Swedenborgs* arbeten, som nu på en tid tätt efter hvarannan utkommit; ibland hvilka utmärker sig genom sin tjocklek: *Afhandlingen om nya Jeru-*

salem och dess himmelska lära, 284 sidor in 8:o och prydd med en vignett, som föreställer ***den uppgående solen*** eller Swedenborgska ljuset; ***Grafven m. m.*** Allt ***tryckt i Stockholm hos Anders J. Nordström, år Sjuttonhundrade åttiosju***, och till salu på alla boklådor. Hvad man klokast kan göra, är väl att le eller ömka sig åt desse dårakaper; men så bör man ej heller undra, om en nitisk och varm medborgare skulle anse dem mera allvarsamt, skulle förvånas att i ett land, der en antagen lära fordrar helgd och skydd, der hon verkligen äger den uti lagens bokstaf, som förbjuder att någon skrift, som rör religionen, får tryckas utan föregången Consistoriel censur, ännu mindre den som vränger eller förlöjligar dess sanningar, likväl se dag ifrån dag, utan ringaste försyn och likasom i trots af regeringens författningar och all politisk ordning, tryckas och utprånglas det skamlösaste drafvel, lika stridande mot renlärighet, som mot sundt förnuft, mot anständighet som mot smak. Öfversättaren af dessa skrifter tror sig så långt ifrån att befara något hinder i sitt tilltag, att han lofvar oss innan kort 34 volumer af ren, svensk, tryckt Swedenborgianism; och detta är ändå, som man väl kan tänka, blott en del af den store mannens arbeten. — Hvad likväl dårskapen är fruktsam! hvad visheten är fåtalig! ***Emanuel Swedenborg*** skrifver 50 volumer in 4:to, och ***Johan Locke*** några octavband. Hvem undrar derpå? — Den som har sanningar att bevisa, måste stadna sen han bevisat dem. Men den som ej vet hvad han vill säga, kan ej veta när han sagt nog. Då man begynt utan præmisser, kan man ej komma till någon slutsats, och så snart en ***Swedenborg*** en gång börjat skrifva, fins intet skäl i verlden, hvarföre han någonsin skulle upphöra. — Återstår nu en reflektion: man säger att ***Swedenborg*** skall äga anhängare, som icke ändå äro alldeles galne; ja tillochmed sådane, hos hvilka man finner både vett och kunskaper. I fall så vore, hvarom jag ännu mycket tviflar, vill jag söka att förklara ett så besynnerligt fenomen. Först ser man, och har sett hos alla falska religioner, de starkaste hufvuden hysa en viss svagare sida för de andeliga begreppen, handla och tala klokt i alla naturliga mål, vara skickliga embetsmän, tappra krigsmän, försigtiga ministrar; men rasa i fullt vanvett, då frågan är om ***Mahomet***, eller ***Visnou*** eller ***Stora Lama***. — Sedan händer, att i de orimmeligaste troslärор lyser här och der fram, likasom händelsevis och oförvarande, en och annan sund tanke, en och annan god sats. Dessa enda drag anföras af ***Sectären***, för att fånga klokt folk. En man af verlden, ständigt delad emellan sysslor och nöjen, har helt annat att göra, än att resa med ***Swedenborg*** hela andeverlden igenom. Men han får höra, att ***Swedenborg*** sagt på ett ställe, att ***blotta tron utan goda verk och gerningar***, ***ej är nog till saligheten;*** detta visste förut hvar och en god christen, och det

strider på intet sätt emot Luthers lära, rätt fattad; emedlertid sker, att den förnuftige mannen, som hör det citeras såsom något nytt ur *Swedenborg*, blir helt frapperad deraf, tror att hela hans lära innefattas deri, läser aldrig en rad af hans 50 volumer, lemnar derhän *Andeverlden* och *Korrespondanserne*, och utbrister med förundran: *Men jag vet ej hvad man kan säga mot Swedenborgs lära? Jag tillstår för min del, att jag finner den helt förnuftig.* — Och så löpa fantasterne att skrifva en klok man på dårarnes lista.

Sägen mig, *upplyste men bedragne landsmän!* Män af börd och heder! tillåten mig att högakta er: sägen, är det icke på sådant sätt, som man missbrukat ert förtroende, för att vinna ert beskydd och fläcka ert namn?

(O Rosencreutzare! — Alchemister!)

Dessa narrar, som författaren skiljt till rummet, höra dock tillsammans i sin natur. De räkna sitt gemensamma ursprung från en *Raymundus Lullius*, en *Aurelius Philippus Theophrastus Bombastus de Hohenheim Paracelsus*, en *Böhm*, en *Fludd*; och andra lika stora män. Hvem skulle väl tro, att sen de i så många sekler sökt guld och funnit aska, och varit ett åtlöje för det södra Europa, de omsider i vår tid skulle uppstiga i norden? Ett af deras förnämligaste föremål är att uppsöka den vidtberömde Lapis philosophicus, som ger guld och odödlighet. Medan de vänta på att finna den, vill jag råda dem att nyttja en annan bekant sten, som kallas Lapis infernalis, för att bortfräta gangrenen i sin fattiga hjerna. Jag fruktar allenast att den alldeles gick med.

(O drömmars tydare!)

I en 1783, från Stolpiska tryckeriet utkommen bok i två tomer in 8:o, kallad *Oneiromantien*, eller *konsten att tyda drömmar*, finner man denna lära ganska grundligen afhandlad. Hvad som mycket förnöjer, är att i denna märkvärdiga bok se uppdagas, under sitt verkliga namn af *drömmar*, all den mystiska uselhet, som man sedan i särskilde afhandlingar velat utgifva för sanning. Denna drömbok är ej annat, än sjelfva *Swedenborgs* korrespondenslära, jemte några andra beslägtade dårskaper, såsom: Läran om *Hieroglypher*, om *Numrornes dygd*, om *Metempsychosis*, *Palingenesien*, *Physiognomien* och *Magia Naturalis*. *Swedenborgs* andeliga menniska finnes här vara precist den samma som en drömmande menniska. Samma uttydning som *Sweborg* ger af *ordet*, gifves här af drömmar, t. ex. att *källor* betyda sanning, emedan poeternas Aganippe är en sanningskälla; att *trädgårdar* beteckna förståndssaker, *trän*, församlingens menniskor m. m. — En sådan bitter malice mot Swedenborgianismen hade man icke väntat

af samma vittra hand, hvilken öfversatt *Nya Jerusalem*, såsom det synes ganska klart af stylen i båda företalen. — Som upplagan af berörde *Oneiromantie* eller *Oneiromanie*, redan lär vara utgången till behörigt strutpapper, så torde jag få anföra en och annan af dess drömtydningar.

Agater och *Amethister* betyda andelig godhets kärlek. — *Afton*, allt sådant som hör till menniskans egenhet. — *Kallt bad*, helsa; men *Varmt bad*, friskhet. — *Äta bröd*, förtret; men *äga bröd*, rikedom. — *Fikon*, naturligt godt; men *Sviskon*, sjukdom. — *Vatten*, sanning; men också osanning. — *Floder*, 1:o godt, 2:o ondt. — *Skorpioner* och *Svafvel*, falsiteter. — *Lort*, det högsta onda; och *Excrementer*, infernaliska ting. — *Blått*, något som hör till förståndet; *grönt*, första lifvet; *hvitt*, heligt; *svart*, ondt (skada att ej de nyare färgorne uttydas: jag hörde en fru härom dagen, som drömt att hon burit en ny pels, *couleur de bouteille;* hon uttydde det så, att hon verkligen skulle få den; men hennes man, som beklagligen ej är stor Oneiroman, försäkrade på sin ära att det betydde ingen ting). — *Björnar*, elaka menniskor (den sannaste *andemening* som fins i hela *Swedenborg*). — *Kompakta ting*, starka fantasier (herrarne lära drömma mycket ofta om kompakt). — *Drömma*, betyder att man tänker mycket . . . (*oredigt*, lär vara meningen). — *Horn* betyda styrka (denna andemening är något skiljd från vår vanliga andemening). — *Menniskor utan länder* betyda stora bolare (det skulle man aldrig gissat). — *Sjunga väl* betyder välgång, men *sjunga falskt* betyder olycka (jag rekommenderar denna dröm åt Chören vid Kongl. Operan). — *Göra vers* betyder en fåfäng och onyttig ära. (Så må verserne vara till.) —

Man finner äfven i denna drömbok några drömmar betyda så alldeles detsamma med en vaken menniskas begrepp, att man med möda skulle skilja dem: t. ex. att *Förnöjelse* betyder att vara nöjd; *Giftermål*, tvenne personers förening; *Operor*, bedräglige apparencer; *Hufvudets mistning*, mistning af något; *Mystik*, hvad som tarfvar uttydning; *Slåss*, något ondt; *Yttersta domen*, verldens slut.

Detta utdrag torde redan göra mer än tillfyllest — *Somnum teneatis Amici!*

(O Skatters sökare!)

Är väl auktors allvare, att de finnas i vår tid? — Jag påminner mig väl, att i min barndom hafva hört en gammal trollpacka berätta i köket för min salig mors pigor, huru hennes salig farmor sagt sig hafva hört af sin saliga mormor, att i hennes barndom flera hederliga gummor lefvat, som hört talas om, att på den tiden deras saliga föräldrar voro unga, hade man sett på backarne öfverallt, helst Midsommarnatten, stora

eldar brinna; och att, om då någon kommit som kastat stål i elden, så hade han strax funnit en stor, stor skatt, af rödaste guld; allenast han intet öppnat sin mun, ty då var allt förloradt. — Jag blef väl som barn något förundrad i början öfver käringens berättelse; men som jag hörde att pigorna sjelfva skrattade deråt, så har jag allt sedan skämts för att tro, det någon kunde tro det.

(Nummer-punkterare — Caballister.)

Åter tvenne dårskaper af samma kött och blod: dotter och mor. ***Punkterkonsten*** eller vettenskapen att genom numrors sammanställning förutspå tillkommande händelser, åtminstone vinsterne på Nummerlotteri, stöder sig helt och hållet på läran om numrors och bokstäfvers medfödda dygd, hvilken grundligen kan inhemtas af Judarnas ***Cabbala;*** det vill säga den mystiska förklaringen eller andemeningen af Gamla Testamentet. — Denna vettenskap är ej så lätt som mången skulle tro. Den fördelar sig i trenne grenar, ***Gematrien, Themuren*** och ***Notaricon,*** hvilka hvar för sig fordra sin egen ***Swedenborg.*** Vid besinnande häraf bör ingen undra, om Punkterkonsten hos oss ännu haft så liten framgång. Man måste nödvändigt studera sin ***Talmud*** i grundspråket, och huru få i vårt land känna hebräiskan som sitt modersmål. Sen är ***Talmuden*** mycket rar, och af tvenne editioner: den ***Hierosolymitaniska,*** som ej duger för två öre, och den ***Babyloniska,*** som är värd att betala med hemgjordt guld. Jag fruktar mycket, att våre Nummerpunkterare råkat olyckligtvis ut för den ***Hierosolymitaniska*** edition. — För att ge något begrepp om den sanna intrinseca nummer-valören, vill jag anföra några bitar af ofvanförmälte bok: ***Oneiromantien*** eller ***konsten att tyda drömmar.*** — Man finner der: ***att*** 1 ***har en dubbelhet, som förenar sig till*** 1, ***att således*** 2 ***går in uti*** 1, ***och*** 1 ***uti*** 2, ***och*** 2 ***tillsammans formera det tredje; att högsta läget af*** 5 ***är*** 6 ***och*** 7; ***att*** 5 ***betyder*** 10, ***och*** 10 ***detsamma som*** 20, ***och*** 20 ***detsamma som*** 100, ***men i större styrka; att*** 7-***talet betyder ett heligt tal, men ock en profanation,*** o. s. v. — ***Häraf ses nogsamt,*** säger den drömmande Auktoren, ***huruledes vi genom numror kunne göra för begreppet outransakeliga uträkningar af sanningen. Det är ej svårt att taga rätt på numrornes bemärkelse i hvad sfer som helst, så snart man tager tvåtalet och tretalet till grund, och nyttjar dagens eller årets cirklar till modell.***

(— Magnetiserare!)

Om desse är ofvanföre nämndt vid Str. 7. De tyckas dock förtjena sin egen artikel. ***Magnetismen,*** en coëffure à la mode i vår tid, bör

rätteligen fördelas i 3:ne slag: ***Magnetisme à la Mesmer***, ***Magnetisme à la Puisegur*** och ***Magnetisme à la Swedenborg***. Den första en fysisk dårskap, den andra en metafysisk galenskap, den tredje ett andeligt raseri. Jag vill nämna några ord om hvardera slaget.

Mesmer drömde sig ett så kalladt ***magnetiskt fluidum***, kringspridt i hela naturen. Menniskans sjukdomar voro ej annat än en rubbad ***equilibre*** emellan de fasta och flytande delar af hennes kropp. Denna jemvigt borde återställas genom det magnetiska fluidi inflytelse, som dels kunde ske af magnetisörens egen hand, dels genom en dertill inrättad ***Bacquet***, eller omstjelpt stor balja, fylld med sand, sönderslagna buteljer, allt hvad man behagade, och garnerad rundt omkring med uppstående jerntenar, såsom tjenande till konduktörer. Alla sjukdomar voro ej lika lydige för denna slags kur. Sådane, som lätt föllo under ögat och handen, voro först och främst undantagne. Deremot borde den vara mycket nyttig för alla invärtes sjukdomar, som ej hade något namn, såsom ***maskar i njurarna***, ***förstoppning i lefvern*** m. m. Men ***nerverne***, ***nerverne!*** se dem var det isynnerhet som magnetismen borde verka på; väl icke för att bota dem, men att uppväcka ***kriser***, det vill säga så mycket, som att ge konvulsioner åt den som hade konvulsioner o. s. v. ***Mesmer***, utkörd från Wien som en skadlig charlatan, mycket beundrad men ej nog betald af garnisonen i Strasburg, hade skyndat till Paris att spela sin farce på en större theater med mera vinst. Det lyckades honom förträffligen. Han öppnade en subscription af 100 Louis personen, för dem som ville lära detta nya taskspeleri. Adepterne blefvo talrika och ***Mesmer*** innan kort en förmögen man. Han samlade till sin Bacquet många vackra, hysteriska patienter; detta ökade subscribenternes antal med en hop unga och rika amatörer, och ifrån den stunden blef ***traitementen*** mera säker. Franska regeringen, såsom all upplyst regering, benägen till tolerans för dårskap af viss grad, men snar att straffa bedrägeriet och skandalen, lät nu en undersökning ske om ***Mesmers*** föregifne kurer, af deputerade från Medicinska Societeten, Medicinska Fakulteten och Vettenskaps-Akademien i Paris. Utslaget blef här såsom i Wien, att Animaliska Magnetismen förklarades för en drömvilla, och dess tillämpning i medicin för ett lika så farligt som löjligt charlataneri. Bacqueten tillslöts, bedragaren tröstade sig med guldet på fickan, de bedragne skämdes och hopen skrattade åt en urmodig dårskap i väntan att snart få beundra en ny.

Medan nu som bäst det magnetiska tyska fluidum var på vägen att uttorka, uppvälde en ny och mäktig åder ur en fransk officers hjerna. ***Puisegur***, Marquis, Chevalier, en rik och hederlig man, allt hvad man vill utom fysicus, hade sjelf, som det berättas, tviflat om magnetismens

verkan, ända till dess han reste på landet att magnetisera sina bönder: då fann han att — *de somnade;* och blef helt förvånad. *Mesmer* måste väl ock flere gånger varit vittne till en dylik verkning, men icke vetat att draga parti deraf. Tvärtom lär han räknat det bland misslyckade försök, och en följd af förnuftige patienters ledsnad. Här uppkommer nu skillnaden emellan den *första* och *andra* magnetiska sekten. *Puiseyur* påstod, utan att le, att den sanna, den väsendtliga verkan af magnetismen var, och borde vara *sömn,* men att denna sömn, för att skiljas ifrån den naturliga, borde få ett namn som ej uttryckte saken, och heta *Somnambulism.* Efter ofta upprepade mer och mindre lyckliga försök, hann *Puiseyur* omsider till temmelig säkerhet i söfningsmethoden Han påminte sig att kräftor, fast man ock ställer dem på hufvudet, aldrig underlåta att somna, när de kittlas på stjerten. Han hade äfven sett ammor, med dylik kittling på ögonen, få de oroligaste barn att sofva. Han hade observerat på sig sjelf, att all naturlig sömn började med tyngd på ögonlocken och en förvillad synpunkt; att äfven en god måltid, en beqvämlig ställning och tystnad icke litet bidraga till vanlig sömn. Af allt detta slöt *Puiseyur* med mycken skarpsinnighet, att om man toge en patient strax på maten och förde honom i ett tyst rum, sedan satte honom i en mjuk länstol, sedan tvang honom en half timme att se i kors på ett finger som man höll stilla mellan ögonen, hvilket kallas att *fixera,* sedan tillslöt hans ögonlock och strök dem helt sakta en timma eller par; så borde helt visst det magnetiska fluidum ännu säkrare verka. Detta är den method som man än i dag följer. Men som ändock ofta hände, att man råkade ut för vissa hårdnackade menniskor, som ej vanligen sofvo middag, och hvilkas exempel förförde många andra att vara vakna, så drog häraf *Puisegur* den allmänna regeln: att magnetismen ej allenast, såsom alla vanliga läkmedel, endast verkade på vissa sjukdomar, utan ock, som *hvita pulfret* och andra universalmedikamenter, aldrig verkade på andra, än dem som uppriktigt trodde derpå, eller voro *mobile* såsom konsttermen lyder; ja, att ofta en tviflares blotta närvaro i rummet var nog att hindra de magnetiske korpusclernes inflytande på hela sällskapet. — Redan var, som man finner, genom blotta sömnen, magnetismens nytta i medicin, ganska stor. Man behöfde endast låta patienten sofva i hela sin lifstid; ty att ej känna sina plågor är detsamma som att ej ha några. Men icke nog härmed. Man fann snart att sömnen var sjelfva nyckeln till vettenskaperne, medicin, anatomi, fysik, till allt hvad man icke lärt. Denna stora upptäckt skedde isynnerhet genom en fattig piga, som inställt sig vid Bacqueten, för att vinna bot för slitningar i magen. Hon var så *mobile,* att hon icke allenast somnade, utan ock talade i sömnen. Man gjorde henne frågor: hon berättade då så redigt, som man plär göra det

när man sofver, om ett monstre i hennes inälfvor, som sprutade eld och etter, ett monstre med 4 hufvud, 6 horn och luden svans; och flere förundransvärde egenskaper. Man gaf henne, när hon vaknade, ett godt laxativ. Hvad hände? Andra dagen kom monstret fram, ackurat som hon beskrifvit det, endast undantaget eldsprutningen och ettret och hufvud och hornen och svansen. Aldrig hade les Badauts de Paris sett på maken. Monstret lemnades till en medicus, som befann det vara: *Tænia* Solium, osculis marginalibus solitariis; vermis compressus, articulatus, striatus, albus, antica truncatus, apice sensim in acumen attenuatus, constans innumeris fere articulis. Af detta långa, latinska, barbariska namn blef man ännu mera förskräckt än för sjelfva monstret; och man beundrade magnetismen som, förenad med rhabarbern, kunnat framskaffa ett sådant underverk. Man ömkade sig mycket öfver den stackars pigan, som framfödt ett sådant missfoster. Hela verlden kom att betrakta henne; hon fick ymniga almosor, blef kallad *clairvoyante;* och ifrån den stunden strömmade hoptals clairvoyanta pigor till *Puisegurs* Bacquet, hvilka icke allenast sågo vilddjur i sig, utan ock i andra; sade botemedlen derföre, hvilka alltid voro *rhabarber*, *cremor tartari*, *kylande pulfver* och andra besynnerliga medikamenter; talade om *hvirflar*, *aberration* och *harmoni;* spådde förut tillkommande ting, såsom: *inom hvad tid de skulle återfå sin rening: huru många gånger de ämnade gå till stols den följande dagen*, o. s. v. Nu behöfdes ett system. Ingenting var lättare, sen så säkra rön förutgått. *Puisegurska theorien* blef i korthet denna, att det magnetiska fluidum, som, efter behörige manipulationer, bragt patienten till sömn, uppväckte derigenom hos menniskan ett sjette sinne, i hvilket hon såg, lika som i en spegel, den koncentrerade reflektion af de öfrige fem: följaktligen såg in uti sig sjelf, och in uti andra som med henne varo satta i harmoni eller rapport. — Sådan är den *physico-metaphysiska magnetism*, som först inkommit till Sverige, och som, att tro hvad man berättar, gjort de förunderligaste kurer. *T. ex.* En sjuk som förut varit nödsakad att ta in en hel thékopp laxerdryck, för att erhålla en öppning, har efter 8 dars flitig *magnetisering* och *laxering* ej behöft mer än en half. — *Item:* En hustrus man, hvilken länge varit gift, såsom den der icke varit gift, har genom blotta *magnetismen*, med till hjelp af *Spavatten*, *god diet* och *ridning*, blifvit en Hercules bland männer. Sjelf mycket sjuklig, hade jag ämnat att undergå en magnetisk *traitement*, om ej blotta åsyn af ett anstäldt försök gjort mig alldeles *immobile* af flathet. Jag fördes nemligen en dag till en clairvoyante piga. Det är förunderligt, huru pigor tyckas utkorade för *clairvoyancen*. Denna somnade vid första pekningen af magnetisörens finger. Vi satte oss båda på hvar sin sida om sängen. Jag höll min tumme emot hennes tumme, hvilket

kallades *harmoni*. Magnetisören frågar, somnambulen svarar. — Fr. *Ser du den herrn, som sitter på andra sidan?* Sv. Ja, nog ser jag honom. — *Är han sjuk?* Ja något. — *Hvar har han ondt?* I bröstet. (Patienten hade i sin lefnad aldrig haft ondt i bröstet; han hade i stället en förstörd mage). — *Se väl efter, har han ondt i bröstet?* Ja . . så der . . under hjertat. — *Huru tycker du det ser ut?* Som en liten blå fläck. — *Tror du att jag kan bota honom?* Åh ja; bara han låter magnetisera sig. — Jag steg upp, helt skamlig på clairvoyancens vägnar, oaktadt magnetisören ganska tydligen beviste mig, att pigan sett rätt, och att *magen var under hjertat.*

Vi komma nu till den *tredje magnetiska secten, vår nationela magnetisme*, magnetisme à la Swedenborg. I allt hvad som angår det magnetiska fluidi verkan till sömn, öfverensstämma Swedenborgianerne helt och hållet med *Puisegur*. Men då frågan är att i sömnen se tillkommande och frånvarande ting, se med tillslutna ögon, hvad man ej kan se med öppna: då, säga de, *(och med skäl)* — det bör ej mer kunna räknas för en fysisk effekt; då är det — *(och nu rasa de)* — en tydlig verkan af en öfvernaturlig kraft, en andelig inflytelse, en himmelsk korrespondance; och den som talar i sömnen bör vara säker, att tala genom andan. — För att undvika en ledsam vidlyftighet, vill jag endast anföra ett förkortadt *Protokollsutdrag* öfver de flere Swedenborgico-Magnetiska sessioner, jag sjelf bevistat, och vid hvilka jag ömsom varit frågare och åhörare. — Interlokutörerne äro: *frågaren, anden* och *magnetisören.*

(Spektatörerne församlade. Magnetisören anländ med en clairvoyante piga. Pigan placerad, magnetiserad, somnad. Sömnen så djup, att fast magnetisören dels stack henne med en knappnål, så att bloden — ej kom ut, dels nöp henne i armen, så att — han sjelf grinade dervid; så hördes hon icke säga, att hon kände det aldraminsta. Af de tvenne andar, som vanligen talade genom pigan, nemligen *Anna Stina* och *Lars Anders*, framkallades först *Anna Stina*, på sällskapets begäran.)

1:a Frågaren. Säg mig, Anna Stina, är jag frisk eller sjuk? Anden. Så der, midt emellan. *Hvari består min sjukdom?* I en liten förkylning. — *Hur skall jag göra för att bli frisk?* Bed Gud och låt magnetisera dig.

2:dra Frågaren. Huru många goda andar har jag? Svarades: 3. — *En stund derefter gjorde samma person samma fråga?* Svarades: 2. — *Än huru många onda andar?* Ja, kära du, dem kan ingen räkna. — *En stund derefter samma fråga?* Svarades: 4.

3:dje Frågaren. Dog Carl XI en naturlig död? Ja, visst gjorde han det. — *Men det sägs ju att han blef förgifven?* Ja, visst blef han det. — *Och du sade ju nyss, att han dog helt naturligt?* Ja visst var det en naturlig död.

4:de Frågaren. Kan du säga mig, om min far är salig eller ej. Om du ber Gud vackert, så kan du i sömnen få uppenbarelse derom. — *Men kan du intet sjelf säga mig i hvad tillstånd han är?* Jag skall fråga derefter . . . Jo han är visst salig. (*Den frågande hade sin far i lifvet.*)

5:te Frågaren. Säg mig i hvad tillstånd min salig hustru befinner sig? Hon sväfvar nu mellan graderne. — *Kan det nånsin bli folk af min dotter eller ej?* Åh nog blir hon bra alltid. (*Den frågande hade aldrig varit gift.*)

Lars Anders framkallades.

6:te Frågaren. Säg mig, Lars Anders, håller jag af någon flicka? Ja, kära du, om du det gör, så laga bara så, att det sker för Guds skull, och intet för köttsens skull.

7:de Frågaren. Säg, hvilken bör man tro, antingen Luther eller Swedenborg? Du bör tro dem begge två. — *Men när de strida emot hvarannan, såsom i läran om rättfärdiggörelsen, hvilken bör jag då följa?* Ja, kära du, nog är Luther bra, men Swedenborg är ändå likare.

8:de Frågaren. Hur mycket penningar har jag på mig? Det vet du nog sjelf. — *Hvar skall jag äta middag i dag?* Det behöfver jag intet säga dig. — *Men du svarar ej på hvad jag frågar.*

Magnetisören förargad. Det får man ej undra på. När man frågar för att gäckas, bör man ej vänta sig annat svar. — *Men jag försäkrar er, min herre, att jag alldeles intet gäckas. Jag har endast velat höra, om anden vet hvad jag vet, innan jag vill besvära honom att säga hvad jag intet vet.* — Men sådant visar ett misstroende som anden ej kan tåla? — *Men då är han ju ganska envis?* Det torde också hända. Ty man bör noga observera, att ingen annan ande går in i en menniska, än den som med henne har samma karakter, samma böjelser och fel. Också måste jag bekänna, att denna pigans fel är att vara litet envis. — *Men säg mig, min herre, är ej också andens fel att vara litet dum? Jag vill göra honom en fråga. Hör du, Lars Anders, hur mycket gör 12 gånger 12?* — (Intet svar af Lars Anders.) *Magnetisören brydd.* Min herre, man bör ock noga observera, att ingen annan ande tar sin boning hos en menniska, än den som med henne har lika grad af upplysning. —

Det var det jag borde vänta mig. Nå väl då, jag vill göra en ganska simpel fråga: Huru långt är det härifrån och till Öregrund? — (Ändå intet svar.) *Magnetisören flat.* Men, min herre, hvarföre fråga om sådane verldsliga saker? Nog vet ni att en ande ej sänker sig ned att ta kunskap om sådane ting. Fråga något ur andeverlden. *Må göra. Säg, Lars Anders: Huru gammal var min syster när hon gick ur verlden?* Det skall jag säga dig en annan gång. — *Men hvarför icke nu?* — Jag skall först fråga efter. — *Magnetisören*, med hastighet. Det är ganska naturligt. Andeverlden är mycket stor: den innehåller alla de aflidnas själar från verldens begynnelse. Således kan en ande omöjligen känna alla andra andar, förr än han frågat sig före . . Men jag fruktar att menniskan kan må illa, om hon sofver längre. *Hör du, Lars Anders, törs menniskan sofva längre?* — Nej kära du, gör för all ting slut och väck henne snart, annars kan hon få konvulsioner.

(Menniskan väcktes och session var slut.)

Denna korta dialog torde göra tillfyllest, för att visa både beskaffenheten och ändamålet af den nya magnetismen; och om någon skulle tvifla på sannfärdigheten af hvad jag anfört, må han göra lika frågor och han skall finna lika svar.

(— Physionomister —)

Eller rättare sagdt: *Physiognomister:* vill säga dem, som af en menniskas yttre skapnad sluta till hennes talanger, hennes böjelser och lynne. — Att hvarje olik passion gifver åt ansigtets rörlige delar en olik ställning; att denna, ofta upprepad, blir omsider habituel och uttrycker karakteren; att likaså skillnaden i vissa fasta delar, som tjena själen till verkstad, såsom hufvudets storlek, pannans bredd, m. m. kan medföra en skillnad i förståndets grader: är en i alla tider, af lärda och olärda, känd och erkänd sanning. Men att med *Lavater* och *Pernetti* göra *näsan till en spegel af menniskans moraliska lif, och munnen till en spegel af det animaliska; att af vinkelns grader mellan näsan och pannan vilja igenkänna en poet, en filosof, eller jurist; finna nedra läppen svag, men den öfra gudomlig, tro en näsa af viss form lofva ganska mycket åt religion och menskelighet* (allt Lavaters egna ord); och att slutligen *mindre dömma af lineamenternes proportioner, än af en inre, förborgad, helig känsla, en instinkt, en inspiration:* sådant är barnslighet, löjlighet, fåvitsko; och förtjenar rätt väl att ställas emellan Alchemien och Magnetismen. — Hvad är, säger man, frukten af den physionomiska kunskapen? — Icke mindre än den, att vid första åsyn kunna igenkänna en bedragare . . . Men då v[illegible] han ej bedragare. Tvenne ledsamma skäl

kola alltid förvilla den slugaste physionomist, och narra honom att anse en skälm för dygdig, och en dygdig man för skälm. ***Förställningen*** om bär mask, och ***åldern***, som ej tillåter att physionomien förändras, nästan karakteren.

Det faller mig in, att vi ännu kunne hoppas en ny vettenskap, af samma art och grund, som den physiognomiska: det är ***Heimatosnomozien***, konsten att dömma om menniskor efter kläderne, eller, som ordspråket lyder: ***om hunden efter håren***. ***Voltaire*** har sagt:

Pour juger l'homme il faut le voir tout nud;

Valtaire har orätt:

Pour juger l'homme il faut le voir vetu.

Hela verlden vet, att en snygg eller sluskig drägt vanligen röja en ren eller slarfaktig karakter; att filosofen och sprätten icke kläda sig på lika sätt. Dessa enkla principer i en ***Lavaters*** hjerna, huru skulle de icke växa till ett helt ***heimatosnomiskt*** system i två tomer in folio! Hvad säkra följder till menniskans kännedom skulle han icke draga af den minsta vexling i hennes klädedrägt: ***af tygets färg, finhet, fasthet, rockens former till frihet eller tvång, dess mer och mindre borstning, fläckar af puder, snus eller dun, på armarne eller ryggen, knapparnes fulla eller bristande antal, deras förhållande till rockens färg, angelns storlek af västfickan mot byxorne, kontrasten mellan byxornes och strumpornes färg, vida eller trånga skor, deras ålder eller nyhet, bakläderts längd, skinnets glans af olja eller blanksmörja, halfsulning, tåstötning, klackklappning, rand, pumps eller omvändelse etc etc.*** — Hvad skada, att i Sverige denna vettenskap blefve onyttig för den nationela drägtens skull!

(— Harmonister.)

Om denna sekt kan jag ej gifva mycken upplysning; och önskar att författaren icke satt den hit för att fylla rummet. Jag påminner mig väl, att jag någon gång hört talas om något sällskap, som skulle förena flere galenskaper i en corps, såsom att ***göra sig hård, ställa nativitet, tjusa ormar, läsa bort tandvärk, spå i kaffé, förvända synen, göra väder, trolla till sig flickor etc. etc.*** Kanske skulle det kunna vara detta värda samfund, som Auktor menat med sina ***harmonister?*** Men dessa dårskaper, som man vet, äro nu alldeles ur modet. Torde dock hända, att en dylik förening under samma namn blifvit ingången mellan de nyare 8 sorter, som författaren uppräknat. Det är märkvärdigt att se huru dårskaper, liksom sanningar, hålla hvarandra vid handen. Den stackarn som en gång kommit in i ringen, måste först danss med hvar och en särskildt, och sedan rundt om i raden.

Str. 11.

(Att sätta packeln på och ögonen förbinda.)

Detta råd är ej att anse för ett öfverdrifvet skämt. Det bör ej vara mera dåraktigt att härma en stor man i hans kroppslyten, än hans moraliska fel. Också har man haft denna lofliga sed i alla verldens tider. — *Alexander den Store* var sned i halsen; och strax, för att äga något af Indiens beherrskare, skyndade alla hans hofmän att vrida nacken på *sned*. — *Newton* hade efter berättelse en knöl i nacken, en stor svensk botanicus upptäckte en dag en lika växt bakom sitt öra. Han behöfde verkligen icke denna sammanlikningspunkt, för att jemföras med en stor man; likväl trodde han sig ifrån den stunden liksom mera säker om sitt snille och sin odödlighet. — Sådane exempel äro otalige.

Str. 12.

(Men lemnom skämtets udd —)

Här sluta ock mine anmärkningar Jag har följt resonnören, kommenterat den glada och lekande skalden. Nu kastar han sin *sifflet* och fattar *basunen*. Nu hänrycks han i sin känsla; nu brinner han af en full *juvenalisk* ifver. Vi äge ej mera sällskap: jag går och han flyger.

Men dessa dårar af alla slag, nyss värdige blott hans åtlöje, hvad har då så hastigt förtjent dem hans vrede? Hvartill dolk och sabel, der flugsmällan gjorde nog? Hvarför hota oss med en *Danvik*, så vidsträckt som Svea rike? Utan tvifvel skall denna spådom komma att läggas till de öfrige *Tusende och En*, som aldrig hunnit fullkomnas. Hvarföre tro att hela landet är i fara för en missväxt, af orsak att några kålhufvud blifvit maskstungne i en kryddtäppa; att samhällets lugn skulle fruktansvärdt störas af några lättingars narrgräl; att Sveriges idoge inbyggare skulle öfverge sina åkrar, sina bodar, sina verkstäder, för att svälta och klyfva ord i det nya Jerusalem? Om under vårt hårda och njugga klimat, nie tiondelar af vår tid åtgå i omsorg för de allranödvändigaste fysiska behof, det öfriga att förskaffa sig några lika så nödvändiga fysiska nöjen, således ingen del återstår för onyttiga tvister om metafysiska oting, om *fanatismen, en son af ledsnaden och lättjan*, född att andas Söderlänningens himmel, aldrig ännu på så många sekler fått insteg i vårt land; hvad anledning att frukta den för tillkommande tider? — Hvarföre då höja ända upp till thronen denna annars så manliga, patriotiska röst, som endast höfves i rikets faror, men som nästan blifver löjlig, då frågan allenast är om en ringa polissak i dess hufvudstad, då det endast angår att hämma några sofvande eller vakande drömmares upptåg? Och är dertill icke nog, att de föraktas af regeringen, af denna upplysta regering, som skyddar, muntrar och belönar förtjensten, hedrar det vackra och

nyttiga i allt slag, och som nyligen upprest ett evärdeligt tempel åt det *sanna snillet, den sunda smaken.* — Det är sant, att desse drömmare hafva gått för långt, hafva missbrukat det förakt som skänker dem lugnet, då de oförsynt, offenteligen, genom skrift och tryck vågat utprångla sina dårskaper, till uppenbart trots emot lagar och förordningar, till uppenbar blygd för religion och anständighet, men måste ej politiken ofta tillåta ett ondt för att hindra ett större, tåla svärmare häldre än att förorätta den välmenande och oskyldiga villfarelsen?

Sen jag invändt allt detta, sen jag anmärkt, att författaren i andra delen af sitt poem kanhända öfverskridit de gränsor, som ämnets natur och sällskapets föremål tyckas hafva utstakat; sen jag granskat resonnören; så återstår än en fråga: *anstår det mig att fördöma skalden?* Jag vill anföra till svar, hvad jag nyligen läst i ett af samme författares manuscripter.

«Denna djupa *känsla* af Sannt och Rätt, Godt och Ädelt, som gör «att vi anse oss för lycklige eller olycklige, upphöjde eller förnedrade, af allt «hvad som främjar eller sårar deras ära; att vi, likasom flyttade ur oss sjelfva, «ur personlighetens krets, röras, andas och hafva vår varelse i det allmänna «lifvet, den allmänna ordningen, samhällets och verldens, rättvisan, dyg«den, förnuftet, smaken; att vi älska som föräldrar, som vänner och väl«görare alla stora män som upplyst och förädlat vårt slägte; att vi der«emot hata som personliga fiender allt villans och lastens anhang; att vi «sjelfve utan möda uppoffra lugnet, hvilan och nöjet, icke känne någon «fruktan, icke se någon fara, då lagens vård, religionens helgd, samhäl«lets väl och regentens ära kalla oss till strids mot dårskaper och sjelfs«våld . . . . Denna djupa sjelfförnöjande, sjelffrätande känsla, om hon ej «är snillet, är hon fröet dertill. Utom henne fanns aldrig ännu på jorden «en verkligt stor filosof och skald. — *Unge författare!* vill du veta «om din kallelse är sann eller ej; lägg handen på ditt hjerta. Hvad in«tryck känner det af de ting som omgifva dig? Sanning, dygd, rättvisa, «fädernesland, mensklighet: säg, kan du nämna dessa heliga namn utan «rörelse i ditt blod, utan skakning i dina fibrer? Ser du blott med ett «åtlöje dina likars dårskap? med förakt deras laster? med ömkan deras «olyckor? Den håg du känner att utmärka dig af talanger, hvad har den «till föremål? Månn' en titel, en prydnad, ett anseende öfver hopen, en «beqvämligare lefnad? månn hofgunst och sällskapslof? Söker du blott att, «af ingen oroad och oroande ingen, gå som man säger sin verld igenom, «och låta verlden ha sin gång? . . . Då yngling! tro mig: det är icke «dig, som snillet kallar att tala till folket. Försök ej att höja dig öfver «medelmåttans krets. Blif täck, oförvitelig, en man af *god ton!* Ditt «namn, om det lefver, skall dö med dig. — Om åter vid åsyn af allt

»hvad som rubbar den allmänna ordningen, af allt som kränker förnuft »och dygd: om vid blotta åsyn eller ryktet häraf, du känner ditt blod »tändas, ditt hjerta klappa, din andedrägt förkortas, tårarne brista ur »ditt öga, tankarne hoptals genomstörta din själ; och du glömmer så dig »sjelf, och du är icke mera *Dig*, men den dygdige som lider, men den »upplyste som förföljes: medborgarn, filosofen, menniskan . . . Då, ädle! »igenkänn snillets gudomliga röst; då, sök ej förgäfves att qväfva en eld »som, lik åskans eld, ej skall slockna förr'n han förtärt dig; då följ ditt »öde: blif stor — och olycklig.»

Veritati Gloria.

Nytt försök till orimmad vers *).

Om druckna pojkars undran
Och dårars lof du söker;
Bryt oförsökta vägar,
Det äkta snillets vägar,
Der aldrig spåret trycktes
Af någon dödlig fot.
Låt lilla vinkelns åbo,
Låt idogsfulla spindeln
Ur hårdt tillsnörpta ändan
I evigt lika kretsar
De fina trådar draga,
Som fånga flugans flygt.
Låt svaga broskets vanmakt,
Låt stoftets atom söka
Det vettiga, det qvicka,
Behageliga, ömma,
Förtjusande och ljufva.
Men du, med stora nerven
Och starka fjäderns spänning,

*) När dessa verser först utkommo i Stockholms-Posten, troddes att de blott hade afseende på en enda utmärkt person. Om så varit, skulle de visserligen icke här blifvit intagne. Men det förhåller sig icke så. De äro en allmän satir på hela svärmen af dessa vitterhetens kosacker, som sökt att förhärja dess blomstrande fält.

Författ. Anmärkn.

Men du! var ny, ofattlig,
Ursprungelig, var sjelfstor
Och full af dig.
Du, tag af Shakespear yrslan,
Med store Klopstocks orim,
Och Göthes konvulsioner,
Och Ossians evigt samma:
Så lyft dig, stor af gäsning,
Gudhärmande, seraphisk,
Etherisk och luftsyrisk,
Högt ur begreppets verld.
Ja, res dig, Icars ättlägg,
Res upp dig öfver menskan,
Ur låga grusets menska,
Och känn din rätt till Ethern,
Till höga himlens Bedlam,
Till druckna pojkars dyrkan
Och dårars lof.
Först, krossa, stark, de fjättrar,
Hvarmed det tunga Vettet
Dig fängsla vill i muddret
Och oförmågans dy.
Sen le, och slit de bindlar,
De bindlar utaf blomster,
Och veka tråd af silke,
Som Smaken och dess broder,
Dess lilla broder Rimmet,
Kring dina vingar fäst.
Så, höj den stolta hjessan!
Så, spänn den vida våmben

Och lyft en jättes gap,
Och, djerf, som fabelns groda,
Svälj millioner ankar,
Svälj myriader åmar
Af luft och högmod.
Väl! nu bör språnget vågas,
Det stora Tyska språnget,
Till källan af det sköna,
Det ädla och det sanna.
Nu väntar jorden, häpen,
Tillbedjande och knäböjd,
Att se din himmelsfärd.
Nu, genom djupa molnet
Sin hand en ljusets ängel
Har utsträckt till ditt skydd:
Och legioner stämmor,
Och milliarder handklapp,
Och lockande Serapher,
Och bugande Cheruber,
Vid åsyn af ditt uppsprång,
Kring tusen, tusen himlar
Ge skall och återskall.
Väl! nu är kedjan krossad,
Nu låga jorden lemnad.
Ännu ett språng och än ett!
Nu hvirflar han i skyn.
Nu, full af stolthet, trampar
Hans frälsta fot på månan.
Nu ha! — nu bröt han benet
I ringen af Saturnus!

Ve! och der sveddes vingen,
Hans styrkas högra vinge,
Af vreda solens eld.
Ve ynglingen! nu klöf han,
Nu klöf han midt i tu
Den väderspända hjessan
Mot Sirii demantsklot.
Ha! ropa höjd och himlar,
Och djup och afgrund: ha!
Nu svindlar han och svindlar,
Och vänder loppet bakfram.
Nu föll han slak och snöplig,
Med näsan emot jorden,
Och sprack.

Foglarnes Vitterhets-Akademi.

Fabel.

När en gesäll skall mästerbrefvet vinna,
Det vare sig en skräddare,
En snickare,
En bagare,
En svarfvare,
Kort sagdt, hvad helst för en handtverkare;
Så måste först en granskning ske,

Om han förtjent till sådan heder hinna:
Han måste då till prof ett stycke arbet ge
Att dömmas — Utaf hvem? — Utaf hans mästare.
Men skulle nu en skräddare,
En snickare,
En bagare,
En svarfvare
Uti sin enfald häraf sluta,
Att likaså det måste sig bete,
När en poet får skaldepriset njuta;
Då skall min läsare få se
Af nedanstående besynnerliga saga,
Hur fasligt sig en skräddare,
En snickare,
En bagare,
En svarfvare
I vittra saker kan bedraga.

* * *

En stor och mäktig Örn i gamla verldens dar
För Nordens foglar konung var:
(I parenthes tör någon undra,
Hvi så bland foglar, flere hundra,
Man alltid Örnen just till konung uppsatt har:
Har han så mycken dygd? Har han så upplyst snille?
Är då hans själ så ädel och så stor? —
Nej, men han har de längsta klor.)
Hvad angår nu den Örn jag här beskrifva ville,
Så såg man, hvad ej mången tror,
Att han med mycken nåd de fjäderfän bemötte

Som skaldekonst och vittra yrken skötte.
Han satte priser ut, dels stora och dels små,
För dem, som längst bland foglar kunde gå
I konsten att en sång författa.
Men som kung Örn i nåder ej förstod
Att skilja uti sång det vackra från det platta,
Och hade ej nog kungligt mod
Att åt sin höga smak i tysthet låta skratta;
Så tog han visligt det beslut,
Att en och ann bland foglar välja ut,
Som borde prisets vinst åt bästa qvädet dömma;
En corps, som skulle kallad bli
För Vitterhets Akademi:
Att nämna detta namn är nog att den berömma. —
Men hvilka lär man då till ledamöter ta? —
En löjlig fråga! . . . Hvem, om icke Näktergalen,
Steglissan och Canarien? — Ja;
Så tänker den som ej är galen,
Men högdjur tänka icke så. —
Kung Örns visir, en Uf, som hopens vördnad väckte,
För det han gammal var och grå,
Sig trodde denna sak på bättre sätt förstå: —
Det var en Macchiavel bland fogelfänans slägte,
En djup politicus — Välan, låt höra då
Det sluga råd, som flöt utaf hans tunga —
Jo, sade han, i fall man ledamöter tog
Utaf de foglars hop, som sjelfva kunna sjunga,
Så skulle tros, och det med fog,
Af hvarje konkurrent, som ej belönad blifvit,
Att väld Akademien drifvit:

Nu vore den ju mest oväldig i en sak,
Som ej deraf förstod att skilja fram och bak . . . .
Man mycken slutkonst ej behöfver,
Att se hvad följden blef: den blef, att hvarje gång
Då foglar täfla uti sång,
Hör endast Ufvar till att fälla dom deröfver. —

Så sagdt: så gjordt — Se der en Akademisk sal,
Der kring et aflångt bord, de vittra Ufvars tal
Sig redan samlat har, att hålla dom och val —
Hvem söng då? — Jo, dermed gick till uppå det viset,
Som allmänheten trott — Hvar enda Näktergal
Blef qvar i skuggan af sin dal,
Och herrar Kråkor vunno priset.

* * *

Min läsare! du ren i skolan veta fått,
Hur menskan, som bland alla djuren
Allena har förstånd, dock ingen ting förstått,
Om hon ej lärt det sen af bröder Kreaturen.
Exempli gratia: Hon lärt att bygga slott
Af bäfvern — Vidare, hon spinna lärt och väfva
Af spindeln — Vidare, hon plöja lärt och gräfva
Af svinet — Vidare, att sätta sig klistir
Af storken — Vidare, att äta, dricka, sofva,
Af . . . Gud vet hvilka nöt — I fall nu frågan blir,
Om icke vittra skrån må hållas för en gåfva
Af konung Örns förnumstige visir;
Så lär tillåtas mig att svara
Med Alis ord uti Zemir:
Min vän, det tör kanske så vara . . .

Emot Etthundrade Riksdaler i pension,
Skall Rimström ge hvart år Theatern fyra pjecer,
    Som ingen hör, än mindre läser?
Det är ej Rimströms fel — Utaf en stadd person
    Är fyra pjeser i den ton
    Det aldraminsta, på min ära,
Man för Etthundrade Riksdaler kan begära —
Hvi ger man Rimström ej Tvåhundra; mot beting
    Att årligt skrifva . . . ingen ting.

Nu åter Bavii recett! —
Än sen? Ett sådant bruk tycks vara klokt och rätt,
    Och Skriften sjelf det budord gifver:
Bind icke munnen till på oxen, som . . . som skrifver.

Byxorna.

Saga,

Som täflat för priset i Sällskapet Pro Sensu Communi, år 1788. (*a*)

Uti ett klädstånd, häromdan,
Jag tu par byxor hörde träta: —
Må ingen andryg här i stan
Min sagas innehåll förgäta!
Och om det gjorde något qval
Åt sundt förnuft och god moral
Att finna byxor i en saga,
Och byxor med hvarann i tal; (*b*)
Så må jag högligen beklaga
Att saken ej stod i mitt val,
I thy jag ämnet nödgats taga
Utur ett Danskt original. (*c*)
Att nu berömma eller klandra
De Danskas smak, hör mig ej till:
Nog af, att hvad jag lånt af andra
Jag ärligen bekänna vill.

Er fabel, hör jag någon svara,
Är då en Öfversättning bara? —
Må ske, men . . . — Tvifvelsutan Fri? — (*d*)
Så fri, som något verk kan vara,

Det man haft lof att låta bli. —
Förstås: men har ni ej, som snille,
Förbättrat texten då och då:
Och satt ett Skulle för ett Ville,
Och något Och för något Så?
Har något ord ej råkat komma
Att flyttas främst, som stod till slut?
Har någon punkt ej blifvit komma,
Och något komma slutits ut?
Har ni, till fyllnad af det blanka
Som rimmets afstånd lemna plär,
Ej gjort med tankstreck här och der
Att blotta metern blifvit tanka?
Har ni ej dristigt lupit om,
Hvad understundom förekom
Er något svårt att öfversätta,
Och vanligen till rygga lagt
Sex Svenska vers, för att berätta
Hvad Dansken i en enda sagt? . . . —
Men, om jag medgaf er allt detta,
Hvad blefve följden, min patron? —
Den äran, att ert lån med rätta
Fick kalla sig: Imitation. (e)

Men tiden lider då den skrider,
Och våra Byxor tappas bort:
Jag vill då säga er omsider,
Hur dermed tilldrog sig, helt kort.
Jag nämnt, en träta var å färde
Emellan dem — Och hvarom då? —

Det lär ni fåfängt gissa på.
Det var ett mål af högsta värde;
Ett mål, som plägar orsak ge
Bland auktorer och de lärde
Till mycket bläcks förspillelse,
Hos hjeltar och regerande
Till mycket blods utgjutelse;
Till mycket stryk bland åkare,
Och mycket hundsvotterande
Bland kärngar och bland tiggare . . .
Kort sagt: om Äran — Heder! Ära!
O dyra namn! o helga bud!
Det är af er, som menskor lära
Att rang med Änglarne begära,
Och Änglarne med Gudars Gud,
Och fogde-frun att handen taga
Af länsmans-frun i gästabud;
Det var för er, som i min saga
De tu par byxors täflan brann
Att på den spik, som sig befann
Conjunctim för dem båda ämnad,
Få hvar åt sig den förmån lemnad
Att hänga ofvanpå hvarann.

Hör nu, hvad skäl till företräde
Man uppå ömse sidor tydt:
Det ena paret, splitters nytt,
Väl skuret och förträffligt sydt
Af lagom fint, godt, svart, Svenskt kläde,
Man aldrig än på benet drog;

Och af sin egen halt och styrka
Sig trodde ren ha titlar nog
Att öfverhängningsrätten yrka.
Det andra gammalt, gammalt så
Att icke malen hölls derpå;
Och sen, med lappar uppå lappar
Och stopp utöfver stopp beströdt,
Med slarfvigt foder, sluppna knappar,
Och färgen mellan blått och rödt,
Och mönstret, närmast blixt-och-dunder,
Och tyget . . . Utan himlens under
Dess namn ej kunde gissas mer:
Men kan ni föreställa er,
Att trasan just på dessa grunder
Sitt företräde afgjordt ser,
Och tror att allt bör hänga under
Som mindre möglad utsigt ger?
Och när kamraten deråt ler
Och hennes murkna trådar gäckar,
Då, af en ädel stolthet rörd,
Hon ropar: «Räkna dessa fläckar,
Tälj dessa hål — — — och känn min börd!
Hvad? låga ullets Son! du glömmer
Att sammet är min extraktion?
Att i min lysande person
Sig purpurn under smutsen gömmer?
Vet, att min farfars farfars far
Tolf kungars kröningshimmel var;
Att hundra år åt thronens trappa
Min farfars farfar prydnad länt;

Min farfars far till högtidskappa
Åt första Tyska hofnarrn tjent;
Min farfar uti karruseller
Sig distinguerat som schabrack;
Min far var, salig stubb! ej heller
Ett plagg att räknas ibland pack;
En kunglig oldtfru» . . . Ha! dess värre,
Just nu en köpare steg fram: —
Hvad kosta byxorna madam?
De der? — — — Sex plåtar, söta Herre! —
Godt! — Söta Herre! kom ännu
Och köp det gamla sammetsparet,
Så få de begge bli till sju —
Hvad, käring, är du klok? blef svaret:
Hvad tror du väl jag göra vill
Med den fördömda trasan?
Den duger ju ej annat till
Än kastas uppå brasan?

* * *

Jag borde sjelf följt samma råd
I afsigt på min saga;
Men läsarns harm förutan nåd
Sig denna hämd må taga!

Anmärkningar.

(*a*) Detta år lär varit sällskapets dödsår; ty efter den tiden har man ej hört ett ord om dess sammankomster och göromål. Det poetiska prisämne som afl. sällskapet i sin sista annons utsatte, var en ***Satir*** eller ***Fabel, som visade löjligheten af högmodet öfver gammal börd, en fördom så stridande emot allt sundt förnufts bruk?*** (Se Stockh. Posten 1788, N:o 270.) I följe häraf var det ej mot ärfd heder, äfven då den ej uppbäres af egen förtjenst, som sällskapet fordrat satirens drag; men blott mot skrytet med andras ära, då man ej äger nog håg eller nog förmåga att förvärfva den sjelf. Någras dårskap är ej ett stånds fel, och den Svenska adeln förtjenar kanhända minst af all adel, att nu (1791) förebrås detta högmod. — För öfrigt har man skrifvit så mycket och så osmakligt mot fördomen af ärfdt adelskap, att en klok och braf karl nästan känner sig frestad att ge den försvar. I sanning synes det, som man borde lasta allt arf, eller intet. Vittnar förnuftet, att allt företräde i samhället är orimligt och skadligt, som icke gifves åt personlig förtjenst, så säge man mig, hvad större orimlighet för en ovärdig ädling än en oduglig köpmansson, att njuta frukten, den ena af dygdige fäders mod, den andra af idoge fäders möda, han att födas till ära, denne till rikedom. Sedan, hvem skadar väl samhället mer, en elak förvaltare af ärfda millioner, som slösande kastar sitt guld i hafvet, girig utpressar sina skattdragares blod, vällustig slukar i en enda måltid tio torftiga hushålls bröd, och utbreder smittan af laster och yppighet, ett lands säkraste förderf; — eller den som, arftagare af ett lysande namn, nyttjar dess rätt att siras med stjernor och band och titlar, att upphöjas till syslor, af föga nöje och mindre gagn, att representera, att göra hvad man kallar figur vid hof, att ställas till åskådande, att få högra handen i en ceremoni, främsta platsen vid ett bord, första rummet vid en underskrift, att kallas nådig herre, att åka vid facklor, att sitta på stolar utan karmar och ryggstöd m. m. — Jag frågar än en gång: dessa inbillade företräden, hvad är väl i samhället deras skadlighet mot den af illa använda skatter? Ty märkom väl, att den sanna hedern, som består i en upplyst allmänhets aktning, men ej i en gapande pöbels undran, aldrig än gafs åt annan än sann personlig förtjenst: att, denna förutan, all bördens ära förblifver en chimere, då deremot guldet är lika sant guld i den största skurks hand, som den dygdigaste medborgares. — Är då inrättningen af

ärfteligt adelskap nödvändig för ett samhälles bestånd? Jag tror det lika litet, som nyttan, viss tid, i fall man det upphäfde. Ingen fördom är i sig sjelf god, ingen sanning naturligt skadlig; allt beror af ett *här*, ett *nu*. I dag — er åker är höljd af tistlar; blott här och der skjuter ett sädesstånd fram. Nu — ryck ej de förra med våld från roten, att axet följer. Men dröj några sekler: och mognadens stund för båda kommer; och skördarns lia skall gå fram öfver fältet, och kornet bärgas och ogräset förkastas, och jorden ånyo från grunden plöjd frambringa en ren och obemängd säd.

(*b*) Det har alltid förekommit mig som Fabeln ägde något föga värdigt, något barnsligt i sin natur. Det är endast klädd i satirens drägt, eller då när den framställer i ljusare dag en mindre känd, djup, fin, dristig sanning, som den tycks mig förtjena en mogen mans tycke. Jag vördar mirakler, men tror för min del att de ej böra nyttjas utan i högsta nöden, och blott för att öfvertyga den otrogna verlden om sådane sanningar, som sunda förnuftet icke annars kunnat finna. Miraklet att låta otalande ting tala; att låta en oxe, ett träd, en sten förkunna en moral som står i hvar barnbok, har således synts mig vara lika så onödigt och nästan lika så orimligt, som att framkalla andar för att låta dem säga hvad hvar och en vet, eller ingen behöfver veta. Enda skillnaden består i narrationen; och deri har *La Fontaine* ett verkligt företräde för *Swedenborg*. Jag framställer detta alldeles ej som en regel för smaken, men blott som ett rön af min egen erfarenhet. Man har gerna orätt, då man motsäger hundrade; och jag misstänker sjelf, att det mindre tycke jag råkat fatta för fabler i allmänhet, torde vara ett fel i min egen känsla. Ändtligen får jag tillägga, att sedan man en gång antagit för godt att låta stumma ting tala, så tyckes ett par *byxor* dertill äga lika rätt som den frodigaste *ek*. Vill man ej tro, att jag lånt min fabel från Danska språket, kan man göra som man vill. Svårt vore ock nu att visa upp originalet, hvaraf jag endast har tagit en afskrift för 12 år tillbaka.

(*c*) Man bedrar sig mycket, om man tror att författaren härmed syftat att förringa Danskarnes smak. Den inbillning vi göra oss, att så väl i Vitterhet som Vettenskaper, Lärdom och Filosofi äga ett stort företräde för dessa våra grannar, måste härröra af okunnighet, eller nationelt högmod. Man besinne allenast, att Danmark ägt sedan *Struensees* tid en oinskränkt tryckfrihet, och att det äger den ännu, lyckligt bevarad af sina författares vishet att nyttja den. Man lägge härtill, att den högre och förmögnare Danska adeln både gör sig en ära af att sjelf äga kunskaper, smak och upplysning, och att skydda, uppmuntra och belöna dem hos andre. Man påminne sig äfven, att vi ännu ej längesedan vågade tala med löje och förakt om sjelfva Tyska litteraturen. Språkens nära

slägtskap, som gör att vi gerna vilja anse Danskan för en skämd dialekt af vårt eget språk, har ock tvifvelsutan mycket bidragit till vår fördom. Man borde dock, för att dömma om andre nationers litteratur, åtminstone känna deras auktorer till namnen, och nu frågar jag mine landsmän: Huru många ibland eder hafva endast hört talas om, mindre läst, och läst utan fördom, hvad en ***Ewald***, ***Wiebe***, ***Storm***, ***Vessel***, ***Baggesen***, ***Rahbek***, ***Tode***, ***Zetlitz***, ***Thaarup***, ***Haste***, ***Frimann***, ***Monrad***, ***Plum***, ***Riber***, ***Pram***, ***Liebenberg***, med flere Danske poeter skrifvit; alla ansedda i Danmark för män af snille, och de fleste ännu lefvande?

(*d*) Det är visst, att dessa titlar af *fri öfversättning* och ***imitation*** hafva blifvit någon gång missbrukade till den grad, att man föga vet hvad dermed vill sägas, om ej att man icke blifvit tvungen genom stryk att öfversätta mot sin vilja; och att man aldrig mera lifligt imiterar ett original, än när man kopierar det ord från ord. Som nu verkligen händer att några öfversätta af nöd, så kan väl den förstnämde titeln något ursäktas; men hvad Imitationer angår, är den nya bemärkelsen alldeles stridande mot den man förr gjort sig, och alla utländska skribenter ännu göra sig derom. En god öfversättning är långt ifrån kopia: dess regel är alltid, att bokstafven dödar, men anden gifver lif; men den bästa öfversättning af det bäst valda original, ehuru mycket det hedrar författarens smak, tillochmed hans snille, då han vet att rikta sitt eget språk med ett främmande språks skönheter, och ehuru han äfven tog sig den frihet att här och der tillägga, flytta eller utesluta ett uttryck, en rad, en scen utan vigt; förtjenar dock aldrig att bära namn af Imitation, då ämnet, planen och det mesta af tankans och känslans gång förblifver det samma. Läggom lärdomen till kritiken. — Se här hur den ljusaste, sannaste, finaste af alla Æsthetiske författare, herr ***Marmontel*** yttrar sig: «Att imitera en författare, är i sin vidsträcktaste mening att skapa sitt snille, sin styl, sitt sätt att fatta, bilda och binda, på ett mönster, med hvilket man känner sig hafva någon likhet; att väl studera dess tankegång, färgor, rörelser, harmoni; och sedan man hunnit att elda sin bildningskraft, rikta sitt minne, uppfylla sin själ med denne auktors behag, då försöka sig sjelf i samma slag; icke låna hans fel, icke apa hans sjelfsvåld, om han sådant äger, men det som är skönt och stort och utvaldt i karakteren af hans snille och skrifart.» — I en inskränktare bemärkelse, och då frågan blott är om en enda pjes eller ett ställe hos en författare, «är konstèn att imitera detsamma som konsten att försköna sitt mönster,» fortfar samma auktor. «Det är på detta sätt som ***Corneille*** imiterat Seneca i scenen emellan Augustus och Cinna; på detta sätt som ***Racine*** i Britannicus och Athalie imiterat Tacitus och Profeterne» m. m.

Den hög- och välborna Kajan.

Uppå ett kyrktorns högsta spets
En kajas fäder bygt sitt näste.
Den lilla hände, som de fleste
Som födas högt i lyckans krets:
Allt hvad de säga, hvad de drömma,
Man plär som qvickt och skönt berömma;
De derför snällt om allting dömma.
Så var ock denna junkers lag. —
När han en vacker sommardag
På kyrkotaket täcktes träda,
Att verlden med sin åsyn gläda,
Så var hans tal precist så här, om jag rätt mins:
«I fjäderdjurens vida rike
«En enda fogel icke fins,
«Som uti storhet är min like;
«Men att min ära må bli spord
«För dessa odalkräk som ned i stoftet träla,
«Så sänkom oss en gång till denna låga jord;
«Mig tycks jag ser der något kräla.»
(Det var en hop med gäss, kalkoner, höns och mer.) —
Nu hastigt som en pil han sätter af dit ner,
Att göra dem dess mera häpna;

Men kan ej sjelf sin kräfva väpna
Mot skam och fruktan, då han ser
Bland hela denna fogelskara
Sig aldraminst och svagast vara.

Till en förnäm herre.

Åk, gyllne tiggare, var stor,
Se an oss vandringsmän för agnar;
Det rör oss mindre än du tror:
Vi heldre gå till fots i våra egna skor,
Än åka på kredit i våra björnars vagnar.

Ljusets Fiender.

Saga.

En faveur de la Folie,
Pardonnez à la Raison!

En qväll, förleden höst... Låt se!
Om jag ej felar i mitt minne,
Så var det kring den tjugonde
December... Ja, min läsare;
Ty Vinter-Solståndet var inne
Och Phebus, denne herrskare
Utöfver ljus och rimmare,
Som illa lyser, sämre rimmar
I nordiske klimaterne,
Gick nu till sängs mot klockan tre
Att sofva roligt nitton timmar;...
En sådan qväll kom Lucidor
Till stora klubben ut på norr —
En Klubb!.. Politisk? — Minsta spår
Dertill i manuskriptet fins ej,
Och någon minsta nytta vins ej
Att veta det — Nog af: han kom,
Steg in, satt ner och såg sig om,
Men såg ej skapadt grand — emedan
Man intet ljus i rummet tändt,
Och himlaljusets president

Gått ned till hvila längesedan,
Och himlens vice-president
Dertill befann sig uti nedan.

I tjocka mörkret, hör han här
Den dumma hopen disputera
Med mycken hetta (som man plär,
När man förstår sig ingendera)
Hvad form på källarstugan är?
Hvad färg på möblerne? med mera.

Till slut, när en och ann betänkt,
Hur uppåt väggarne befängdt
Det var att uti blindhet sänkt
Om form och färgor resonera
(Ty vara blind, och icke se
Var ett och samma, tyckte de);
Så ropte en, så ropte flera:
Ljus in!

Ljus kom — en allmän fröjd
Vid denna syn. Hvem är ej nöjd
På svart och hvitt att skilnad göra?
Blott här och der en mörksens vän
Gaf ljus och lampor den och den:
Och hvem det var, skall ni få höra.

Den första var en surögd man.
På honom ingen undra kan;
Han hällre ömkas af allt hjerta.

Hur skulle ljusskeu ha behag,
När minsta skymt af himlens dag
Är för hans syn en dödlig smärta?

I samma usla ställning bragt,
En gammal nervsjuk man hörs klaga:
«Vid Gud! det står ej i min makt
Att detta grymma sken fördraga.» —
Ej heller undre man härvid:
Den stackars gubben all sin tid
I mörkret famlat fram sin bana;
Men lära se, och lära gå,
Är lika nödigt båda två;
Och all förmåga är en vana.

En sömnsjuk man skrek till och spratt
Helt högt från stolen der han satt.
Hans namn var Dummer Jöns; Jöns Dummer,
Till kropp och själ, båd dag och natt,
Försänkt uti en ständig slummer.
Man kan väl tänka, hvilket spratt
För sådant djur att mörkret sakna;
Ty, sen man nu hans lättja ser,
Så skäms det dumma svinet mer
Att ensam sofva bland de vakna.

«Mig» — hörs en svärmare dernäst —
«Mig skymningen behagar mest.
O sälla skymning, nöjets dager!
O dunkelhet, så ljuf och mild!

När du förskönar hvarje bild,
Hvad gör det mig att du bedrager?
I dig min yra fantasi,
Utur förnuftets tyglar fri,
Allt i ett lyckligt chaos blandar;
Igenom dig blir skuggan kropp;
Igenom dig fylls jorden opp
Af gudar, jättar, troll och andar.
Nyss fick jag här en vålnad fatt
Ur Swedenborgska andeverlden: ,
Men ljuset kom — fördömda spratt!
Dess strålar i en blink förtärde'n.»

«Fördömda spratt! — skrek likaså
Bakom en skärm, bort i en vrå,
En man med schene Rariteten —
«Snart skall man nu min konst förstå
Bland hela svenska allmänheten?
Det gick i skymningen så bra,
Att folkets syn och pung bedra;
Men, sen man tändt det satans ljuset,
Farväl med allt slags häxeri!
Farväl med svart och hvit magie» —
Så sagdt och junkern smög ur huset.

Densamma utväg (nemligen
Dörrns utväg) tog en ann god vän,
Som — ganska hederlig karl annars —
I mörkret nyss, af händelse,

Råkt taga felt om fickorne
På sin surtout och sina grannars.

En kunskapsälskande person
Ifrån den kungliga polisen
(Som annars kallas plär spion)
Kröp nu helt skamflat bakom spisen.
Att lyss vid ljus, går ganska slätt:
Ty dels, så distraherar skenet,
Dels händer, vid en snabb reträtt,
Att man i brådskan glömmer lätt
Den ena armen eller benet.

Med puckel fram och puckel bak,
En krympling hela qvällen skrutit,
Hur hans figur vann könets smak
(Det var i mörkret en klar sak)
Och hvilka prof han deraf njutit.
Men ljuset kom — och hvem blef flat,
Om ej den ängsliga figuren?
Ty mer vanskapelig krabat
Man aldrig såg uti naturen.

En utlät sig: «Man vore dum...
(Sen saken kommit har så vida)
Att vilja ljusets gagn bestrida;
Blott, att man hindrar det att sprida
Sitt sken till hela publicum.
Nu, och på det en dylik fara
Ej i vårt land må äga rum,

Är bäst man lemnar denna vara
Åt mig till Monopolium.»

«Rätt sagdt!» — hör man en annan svara —
«Farväl med allt politiskt skick,
Med börd och dygder, hof och seder,
Den stund, till allmänhetens blick
Man tillät ljuset stiga neder!
Men nu, som öfverheten blott
Har rätt att pröfva till hvad mått
En undersåte utan brott
Må äta, dricka, se och höra;
Så tror jag för min del (hoc est:
Del i arrendet) vara bäst,
Att ljuset till regale göra.»

Bland några, som i hemlighet,
För skam skull, sväljde sin förtret,
Var källarmästarn och hans drängar.
Förmodligt kunde gästerne
Vid ljus begynna efterse
Hvad drogue dem gafs för deras pengar:
Ty denna konst, som kallad blef
Förr: underverk — nu: underslef,
Den konst, att göra vin af vatten
Har än i dag det felet qvar,
Att den med svårighet bedrar
Rätt nyktert folk... om ej om natten.

«O blygd och hån!» — skrek pastor Fån —
«Så groft att gäckas med försynen!
Tänk, att det djerfva stoftets son
Vill midt i natten nyttja synen!
Förgäfves går då solen mer
På Guds befallning upp och ner,
Att dela menskan ljus och värma!
Hon värma genom brasor gör,
Och genom talgljus våga tör
Att sjelfva dagens strålar härma.
Snart har naturen ingen vrå
Så djup, så dold att hitta på,
Dit menskans öga icke stjäl sig:
Hon storm och böljor tygla vet;
Och räds ej i sin gudlöshet
Att hindra åskan slå ihjäl sig.»

Här brast församlingen i skratt:
Och pastorn, fattande sin hatt,
Svor pest och död mot sina bröder;
Då i en hast, vid trummors skräll,
Och klockors klang och lurars gnäll,
Det ropas: Ell'n är lös på söder!
— Man nämner gata, gränd och hus,
Och orsaken till allt — — — ett ljus. —
«O Lucifers och snillets söner:
(Af Lux är Lucifer) se här»
— Skrek åter Fån — «hvad frukten är
Som Söder ren af ljuset röner!
Och som på Norr ett lika slut

Helt visst en lika djerfhet kröner,
Så fattom genast vårt beslut:
Att allt, hvad lysa kan, släcks ut!»

Ren märks bland sjelfva ljusets vänner
(Så mäktig är fantastens röst!)
Hur en och annan uppstå känner
En hemlig fruktan i sitt bröst:
Då reser sig vid talmansbordet
En man, att stadga deras val.
Man lyssnar; *Lucidor* har ordet:
«J Män och Bröder» — var hans tal —
«Det fins en lag, af himlen stiftad,
För bruket af allt jordiskt godt:
Att utan vishet, gräns och mått
Skall sjelfva dygden bli ett brott,
Och sjelfva sällheten förgiftad.
Hvad nyttigt kan ej skadligt bli?
Sömn stärker — sömn blir *lethargi*;
4 *Mat* föder — mat ger *obstruktioner*;
Öl värmer — öl gör *stranguri*;
Skratt muntrar — skratt blir *konvulsioner*;
Än mer: att alla dygders mor,
Den högsta dygd, hvarpå beror
All timmelig och evig lycka,
Gudsfruktan sjelf, för vida sträckt,
Har den bedröfliga effekt
Att vissa hufvuden förrycka!
Men om en man, ur dessa skäl,
Förböde någon Christen själ

Att skratta, äta, dricka, sofva,
Och framför allt, sin Gud att lofva,
Då — tviflen ej — är denne man
Förutan prut ett af de båda:
Narr eller skälm — Och hvad den våda
Beträffa må, som yppas kan
Af ljusets vårdslösa handtering;
Har deremot en klok regering
Två goda medel i sin hand:
Spön — tjenlige att fruktan väcka
Hos den försumliga och fräcka;
Och sprutor — färdige att släcka
I hast den grufligaste brand.»

Han slöt — Ett allmänt bravo-skri!
Ett allmänt klappande i händren!
Excipe Fån et Compagnie,
Som togo visligt sitt parti,
Och svuro sakta mellan tändren.

Sist: hur på Söder tillgått har?
Hur med dess eldsvåda tog ända?
Och hvilket nytt palats man drar
Ur askan af det platt förbrända? . . .
Derom en annan gång, kanhända,
Om Gud förlänger våra dar.

Borac.

En Turkisk Bel-Esprit var dristig nog en gång
Att något fritt om åsnan Borac skämta,
Om hennes öron, växt och sång.
Ni vet (som orden stå att hämta
Ur Alkoran), att det var hon som njöt
Den stora lyckan att få bära
Profeten på sin rygg — Profeten i all ära,
Höll dock poeten för att Borac var ett nöt,
Och såg ej att de ord man mot en åsna fällde
Egenteligen just de Andeliga gällde.
Men han bedrog sig — Ha! ni skulle sett, min själ!
Det Muselmanska presterskapet
Anfäkta sig och ropa: Slå ihjäl
Den kättarn! häng, bränn upp försmädarn! — Ren i gapet
På fanatismen förd, han slingrar sig derur,
Får se ett stolt, väl sadladt djur,
En Pegasus med eld i mun och svans och vingar;
Ger så ett hastigt skutt och upp i luften svingar,
Och ropar: «Andans män! jag går till snillets Gud
«Att i odödeliga ljud
«En lofsång er till offer bära.
«Af denna sång, så länge verlden står,
«Skall hvarje Muselman med skräck och vördnad lära,
«Att då man sårar åsnors ära
«Man sårar hela eder corps.»

Konsten att göra lycka.

Huru man må ungt folk enfalleligen förehålla.

Min kära gosse, blif ett fån,
Så går dig all ting väl i händer!

Så varnade en mor sin son
Från första stunden han fick tänder:
Min kära gosse, blif ett fån,
Så går dig all ting väl i händer.

Förstånd för lyckan farligt är,
Och lyckan nästan alltid plär
Förståndet ut på porten jaga.
Då qvickhet allom gör besvär,
Ses dumhet öfver allt behaga
Och gör ej någon mask förnär,
Men smyger fram än här, än der,
Och tycks ej veta hvart det bär
Förr'n, vipps! den fram till målet länder.
Ja, qvickhet är ett afgrundslån,
Som sjelfva Belzebub oss sänder.
Min kära gosse, blif ett fån,
Så går dig all ting väl i händer.

Då dumhet, nöjd och skön och fet,
På eiderdun sin hvila tager
Och frodas uti kräslighet;
Så ligger qvickhet blek och mager
På hö och strå med litet lager,
För sträng diet, till sin förtret,
Och på en möglad brödbit gnager.
Fly derför qvickhet, som en pest;
Det skämt, som på hans läppar myser,
Ett gift för alla dårar hyser;
Och för den dåre aldramest,
Som mest i makt och höghet lyser:
Och råkte pilen taga in
I någon andelig mans skinn,
Som nog, Gud bättre! händt och händer;
Så lofvar jag, att ingen ger
Två öre för Herr Qvickhet mer:
Ty hat, som helgons hjertan tänder,
Är ej ett hat som återvänder
Förr'n det sitt offer stekas ser
Vid timlig eld på bålets bränder,
Och evig eld i mörksens länder.
Nej, kära gosse, blif en spån,
En dummer Jöns, ett nöt, ett fån,
Så går dig all ting väl i händer.

Hvad denna gumman hade rätt!
Hvad man dess lärdomar bör prisa!
Jag tror, Uppfostringssällskapet
Tör än i dag ej ha så lätt

Att bättre väg till äran visa.
Hvad gumman kände verlden väl!
Om Damon, stackars lärdomsträl,
Följt gummans kära sons exempel,
Så stod han nu i Lyckans tempel.
Hvad salig gumman tänkte väl!
Gud fröjde salig gummans själ!

De två Miraklerne.

I Gamla Testamentets dagar
En åsna talat har: en enda, som man vet
Med någon större säkerhet.
Det Bileams åsna var — Dess tal, om er behagar,
Var icke just så grant, så fullt af zirlighet;
Men det var kort och klokt: en stor väsendtlighet!
Och sen, har nöden inga lagar.
Hvad utväg vill ni väl, i slik omständighet
Hon skulle ta, det stackars öket,
Ställd mellan ängelns svärd och stryk af sin profet?
Och likväl ansåg man försöket
För underverk . . . . också bland Juda menighet. —
Hvad större underverk, om någon här blef funnen,
(En ängel eller ann bra karl)
Som ägde makt att tysta munnen
På åsnorne i våra dar!

Dumboms Lefverne.

Författadt af Charadell.

Go Herrar! lånen mig ert öra
Till salig Dumboms lefverne:
Om det ej ledsnar er att höra,
Så tör det roa er kanske.

Han föddes, enligt ödets domar,
Helt naken hit på jordens ring;
Men sen han kom till rikedomar,
Så brast det honom ingen ting.

I vaggan hade han med nöd
En gammal käring, som såg om sig;
Vardt derför illa sjuk — men kom sig;
Och lefde sen allt till sin död.

Till karakteren from och god,
Var han ej snar att blifva retad;
Men sågs han någon gång förtretad,
Så var det uti vredesmod.

Det fel han haft i ungdomsvåren,
Att vara pojke förr än karl,

Man ganska visligt anmärkt har;
Men detta fel försvann med åren.

Till ingen man han afund bar:
Han såg väl ganska snedt på alla,
Men det bör man ej lastbart kalla,
Ty han var vindögd, stackars karl.

Man äfven mycket folk hört klandra,
Att han dem öfver axeln sett:
Om det så är, så har det skett
För det han längre var än andra.

Ett muntert lag han gerna väljde,
Men hatade allt fåfängt snack;
Teg nästan alltid när han sväljde,
Och sväljde alltid när han drack.

I Par-Bricoll han aldrig hunnit
Bli något särdeles stort ljus,
Ty mestadels man honom funnit
Plakat, utaf ett enda rus.

Som auktor skref han kors och tvärs,
Höll tal i Grenna, tal i Trosa:
Om någon gång hans vers var prosa,
Så var hans prosa aldrig vers.

I stylen var han älskare
Utaf det tydliga och lätta;

«Ty — sade han, och det med rätta —
«Ju simplare, ju enklare.»

I Dumboms ungdomstid begaf sig
Att han predikade en gång;
Men hans predikan var ej lång,
Ty han vid ingången kom af sig.

En annan skulle blitt förbannadt
Brydd vid en sådan händelse;
Men Dumbom fann sig ett - tu - tre,
Och slöt precist der som han stannat.

På sina resor han förnam,
Hur väl försynens nåd reglerat,
Som floder öfver allt placerat
Der stora städer stryka fram.

Också — om ej hans dagbok ljuger —
Skall på gästgifvargårdarna
I Småland ätas mycket bra;
I fall man matsäck har som duger.

God kunskap salig Dumbom hade
Om både menniskor och djur;
Och märkligt var det som han sade
En gång om kräftornas natur:

Hans ögon syntes tårar pressa
Då de i kitteln sprattlade:

«Nej, ingen dör så grymt som dessa,
— Skrek han — ty de dö lefvande.»

Theologien höll han på
I tretti år med, vid sin pipa;
Med kunde aldrig rätt begripa
Hvad ingen menska kan förstå.

I Politiken var hans tro,
Hvad ingen bonde plär förgäta:
Att om man mjölka vill sin ko,
Bör man ock ge den till att äta.

Uti Moralen kom han fram
Med den besynnerliga lära:
Att det som gör hvar menskas skam
Kan aldrig göra någons ära.

Som Physicus han vågat hysa
En tanka, något djerf kanske:
— Han trodde ljuset skapt att lysa,
Och menskans öga för att se.

Men som han uti allt for varligt,
Så medgaf han, försigtigtvis,
Att ljus för tjufvarne var farligt,
Och för en blind af ringa pris.

Hans tanka var — ehvad man säger
Till bördens loford och försvar —

Att den förtjenst en menska har
Är ingen ann, än den hon äger.

En hans finans-plan väl förtjenar
Att nämnas för sin nyhets skuld:
Den lyder så: «Ju mer man länar,
«Dess mer man sätter sig i skuld.»

Också i Metafysikan
Var Dumbom en förfärlig bjässe;
Ty det var han, som skillnan fann
Emellan Esse och Non-Esse.

Spörj, forskare, så långt du gitter,
Hvad residens som själen har;
Det bästa svar blir Dumboms svar:
«Min vän, hon sitter der hon sitter.»

I Medicin höll Dumbom för,
Ehvad man derom må glosera,
Att den helt säkert nytta gör
Åt Medici om intet flera.

En stor Spektaklernas patron,
Fann Dumbom, att hos oss som andra
Man dervid sällan har att klandra,
Förutom pjesen och aktion.

Man hört hur mången auktor skriker
När minsta fel bestraffning fann;

Men Dumbom tålte lätt kritiker,
Så snart de rörde någon ann.

Om han ej söng så satans bra,
Så kom det mest af den resonen,
(Precist som i vår Opera)
Att salig Dumbom ej höll tonen.

Men det hvari han lyckats bäst
Var konsten att ta ut Charader;
Som man kan se af nästa rader
I svaret till en näsvis prest:

Jag tror, att presten hette Trälund . . .
Lik godt! . . . «Mitt första, sade han,
Är Fä — Mitt andra Hund» — Minnsann,
Föll Dumbom in, ert hela — Fähund.

Om i Joujou de Normandie
Han ej som mästare brillerat,
Bör han ursäktas deruti;
Ty spelet var ej inventeradt.

Att vara gift och vara slaf,
Höll han för samma i det mesta,
Och ibland äktenskap det bästa
Det äktenskap, som ej blir af.

Må hvem som kan och hvem som vill
Sin flygt åt högre rymder spänna;

Den vise Dumboms sats var denna:
«Jag lefver helst, när jag är till.»

Vår Dumbom lade sig en afton
Helt frisk och sund till själ och kropp,
Men steg om morgon stendöd opp —
O vandringsman! γνωϑι σεαυτον.

Godt Rykte! stadna här och gråt vid denna bår!
Den dygdiga Clarisse naturens lån betalat;
Hon, som i all sin tid, i femti mödomsår,
Ej någon Christen själ förtalat. —
Hvad? ej sitt kön en gång? — Nej, ej en gång sitt kön —
Mirakel, om ni vill; så är det dock ett rön,
Att hon var döf och dumb i alla sina dagar.

Svaghetssynden.

Den gamle Claes tror, i förening
Med hela Kyrkans tro, att af all synd och last
Är Svaghetssynd förlåtligast —
Hans unga fru är ej af Kyrkans mening.

Nyårsbref

af Stockholms-Posten till Svenska Allmänheten 1781.

Nå, Necken far i den förtreten,
Att jag så plötsligt narrat har
Den respektive Allmänheten!
Jag löfte gaf för några dar,
Att mig med nyårsgåfvor hedra:
Och nu så skamligt mig förnedra
Att mina ord jag återtar! . . .
Fy! säger man, hur lågt det var.

Och man har rätt: ty fins bland alla
En större last, fast mindre rar,
Än att ej vara ärlig karl!
Kan någon ursäkt förefalla,
Som ger en lögnare försvar?
Ändå det kunde sig förklara
Hos någon stor och mäktig man
I löften åt Clienters skara;
Ty sådant pack ej äska kan,
Att förnämt folk skall trovärdt vara:
Det tycks för dem, min själ! gå an,
När sig Hans Nåd så lågt vill sänka,
Att dem sitt höga löfte skänka;
Att hålla är en annan sak.

Men jag, som under låga tak
Blef född, att lag och pligter lyda,
Som börden ej har vårdat pryda
Med hedern af en gammal ätt,
Att bristen af Min heder fylla,
Och med ett namn som gifver rätt
Att oblygt alla laster hylla;
Jag kan ej ursäkt få så lätt.
Jag visst uppå ett nesligt sätt
Min trolöshet betala borde,
Om ej ett bistert olycksfall,
Hvarom jag strax förtälja skall,
Mitt löftesbrott förlåtligt gjorde.

Nå väl, min läsare, så vet,
Att jag med all uppriktighet
Tänkt som en hederlig poet,
Att hålla hvad jag en gång lofvat,
Om endast himlen mig begåfvat
Med lika makt, som redlighet.
Om nu jag min försäkran brutit,
Är sådant blott förståndets fel;
Gud vet, att det för ingen del
Ifrån ett elakt hjerta flutit.
Jag vågar hoppas, att mitt brott
Till hälften redan ursäkt vunnit,
Sen jag mig åberopa hunnit
Uppå ett hjerta som är godt;
Godt hjerta mer än snille väger:
Så är det ju du alltid säger,

Mitt vördnadsvärda publikum?
Att mena väl och vara dum,
Ju största värdet för dig äger.

Jag mente väl — Jag tänkte så:
Om jag skall nyårsgåfvor gifva,
Bör det i sådant gods bestå,
Som af en Svensk beundras må
Och både nytt och nyttigt blifva.
Allt eget plär ej tycke få;
Af detta skäl beslöt jag då,
Att vissa saker utifrå
Med lurendrägare förskrifva.

Men jag var dum — Jag bort förstå,
Att allt i gapet skulle gå
På de karpusade betjenter,
Som natt och dag i harnesk stå
För tull, acciser och licenter,
Och utan krus och komplimenter
Bese en dödlig topp från tå,
Till äfventyrs att hitta på
Hvad tjenligt vore att beslå.
Hvad kap för dessa täcka gossar,
När förgårs afton vid Norrtull
Man mina varor vackert lossar,
Och finner hela slädan full
Med kontraband i skrin och possar;
Man svor och skrek och slet och ref,
Och till societetens gamman

Allt genast konfiskeradt blef.
«Hvad, konfiskeradt allt?» — Alltsamman.

I gråten, mine barn! nå väl,
J skolen snart med dubbelt skäl
Ert bröst till saknad låta röra,
Då ni af följande fån höra
Hvari det mesta gods bestod:

Ett uns af Tapperhet och Mod
Åt dem som strids-kokarden bära;
Ett qvarter sann Förtjenst och Ära,
Att gjuta i de ädlas blod.
Af Sundt Förnuft ett fjerndelslod
Åt dem, som folket sagor lära;
Ett qvintin Skam åt dem sig nära
Med plundring uti öppen bod;
Ett scrupel Samvet, att förfära
Det folk, som håller lagen fal;
Och millioner skeppundtal
Af Tålamod, att dem förära,
Som i förtryck och brist och qval
Sitt lif med jordens ans förtära,
Och så det fält de ej få skära;
Ett dussin Tankar eller två
Åt våra Borgarflickors hjernor;
Ett gran af Oskuld likaså
Åt de förnäma stadens tärnor;
En liten bundt med Theori
Åt vissa herrar Medici;

En drachma Snille åt poeter,
Som ha så mycket bryderi
Att sätta dumhet uti meter;
En dito Smak, att utdelt bli
Åt våra herrar critici,
Helst i en viss Akademi
(Jag mins ej noga hvad den heter);
En dito . . . — Men, jag häpen står,
Hvad kan så snart er sorg förbyta?
Jag ser ej, barn, en enda tår
Från edra ögon mera flyta —
Hå! svaren J med spotskfull min,
Nog skulle det väl mycket båta,
Att efter dylikt lappri gråta!
Vi trodde, vi, att dina skrin
Haft sådant gods, som till exempel,
Man tecknadt ser med modets stämpel
Hos Mamsell Pauli och Collin.

Nyårsbref

af Stockholms-Posten till Svenska Allmänheten 1782.

Kanhända allmänheten tänker,
Att som i fjol, likså i år
Den goda Posten färdig står
Med julklappar och nyårsskänker.
Vi då beklaga af all själ
Att allmänheten sig bedrager;
Men tröstas af det hopp likväl,
Att den ej illa saken tager
När vi fått säga våra skäl.

Först vet ni hur det vanligt händer,
När man har många barn och fränder:
Hvad är det ej för kinkig sak,
I striden af så skilda tycken,
Att hitta säkert på de smycken,
Som falla bäst i hvars ens smak?
Man hör ju ständigt hur de klandra,
Och ropa missnöjdt mot hvarandra:
«Din klapp är grannare än min» —
«Nej min långt sämre är än din» —
Och sådant mer. Ja sjelf vår Herre,
Med all sin makt, är dock för svag,
Att göra hvarje själ i lag.

Men ännu tusen gånger värre,
Om från vår faderliga nåd
En enda skulle utstängd blifva!
Och hvilken fanden har väl råd,
Att hela verlden skänker gifva?
Med barn till sådan faslig gross,
Är det med kungen och med oss
I denna sak just ett och samma:
När han en enda lycklig gör,
Man fullt och fast försäkra tör,
Att han gör hundra otacksamma.

Vi minnas nog ännu, minsan,
Hur tu år sen vi lupo an,
När vi vår heder visa ville
Med något kram utaf vårt snille
Mot Dykarn,*) salig hedersman,
Som snart sin graf i gyttjan fann;
Och mot den hurtige Couriren,*)
Som, fast han skäligt liknas kan
I eld och snabbhet med Zephiren,
Dock i sitt lopp ej längre hann
Än uppå lilla Nygatan.
(Han fins hos Runemark graverad,
Och blef af Posten parenterad.)
O Gud! hvad buller och hvad larm,
Hvad knot, hvad afund och hvad harm
Blef ej för dessa små presenter
Hos respektive Blad-Skribenter

*) Dagblad som den tiden utgåfvos.

I Götheborg och Norrköping
Och Nyköping och Falköping,
För det de fingo ingen ting.
Hur mycken bitterhet och galla
Ha dessa icke utöst sen,
Och sagt att Posten var gemen,
Som icke funnit, att de alla
Haft lika anspråk och behof
Att njuta våra ömhetsprof.
I sådant fall lär ingen undra,
Att vi, som goda, kloka män,
Ej vilja stöta några hundra
För vinst af en och annan vän.

Oss står ännu ett skäl igen
Att tjensthörsammast föredraga,
Som utan tvifvel skall behaga
Den gunstbenägne läsaren.
När vi begynt att väl betänka
Hvarfrån det bruk sitt ursprung har,
Att just på tvenne vissa dar
Attrapper och presenter skänka;
Så ha vi kommit under fund,
Att hvad man trott till denna stund
Frikostighetens påfund vara,
Tycks äga snarare sin grund
I en försigtig konst att spara:
Ty tänk väl efter, i hvad press
Ens pung befunne sig nödvändigt,
Om hela året jemt och ständigt

Åt sina döttrar, sin mätress
Man vore tvungen att förära
Hvad deras nycker fölle på? —
Nu när de någon skänk begära,
Fast ock de skulle, stackars små!
Gå klädda aldrig än så illa,
Blir alltid svaret, som de få:
«Till nästa jul, mitt hjerta lilla!»
Är sådant ej ett gnideri?
Och skulle de ej heldre gilla
Att småningom försedda bli
Så fort som hvar och en behöfver,
Än gå, när julen är förbi,
Och tråna hela året öfver?

Jag tror ock, läsare, att ni
Med dubbelt mera skäl än vi
Ett sådant byte lären önska,
Och (som jag annat rim ej har)
Att Stockholms-Posten alla dar
På detta nya år må grönska!

Paddan.

Att till Corinthus hinna
Gör ej begäret nog;
Nej, kära barn, besinna
Hvad ände paddan tog.

En padda såg en tjur: hvad hände?
En hemlig afunds eld dess stolta hjerta tände:
Hvad? — är jag ej så hög, så stor som denna tjur?
Skrek detta plattaste bland alla kreatur.
Hon sen sitt gap mot vädret vände,
Sig spände och sig åter spände,
Till dess hon sprack, det arma djur!
Och så tog både hon och denna fabel ände.

Att till Corinthus hinna
Gör ej begäret nog;
Nej, kära barn, besinna
Hvad ände paddan tog.

Hör upp att fläta in din karrborr i min lager,
Att prisa mina vers för styrka och behag:
Vet du hvad billig följd publiken deraf drager? —
Jo, att när dig man undantager,
Ej uslare poet i Sverige fins än jag.

DIKTER I BLANDADE ÄMNEN.

Våra villor.

O filosofer! J, som skriken
Mot verldens villor alla dar!
Månn' väl den lära J prediken,
Med mera ljus, mer sällhet har?
Hvem må ej då sitt nit förklara,
Att edra lagar lydig vara?
Men om den väg J fören oss
Till en bedröflig sanning länder,
Om eder vishets himlabloss
En dödlig dag för nöjet tänder;
Om ur en glad och ljuflig dröm
J väcken oss till verklig plåga;
Då tolke dåren ert beröm!
Då vandre lasten vid er låga!

Uppå en lyrisk skådeplats
Än för din syn i afstånd lyser
Ett präktigt diamants palats,
Som Gudar i sitt sköte hyser;
Än en Hesperisk blomsterpark
Med sitt behag din tjusning väcker;
Än en Tartarisk ödemark

Med nakna klippors brott förskräcker;
Der flyr en ström med brådstört lopp,
Der källans silfver sakta rinner,
Du fasar, ler och gläds och brinner,
Och på Theatren skyndar opp —
Der du, bedragen i ditt hopp,
För allt ett måladt papper finner.

Så, om i nöjets lånta drägt
Vår bildning ej naturen prydde;
Om menskan, ur sin irring väckt,
Allenast sannings domar lydde;
Och såg, hur litet all vår dygd,
Vår ära och vår makt betydde;
Hvem är som ej med skräck och blygd
Ur detta lifvets öken flydde?

Hvad gör, att unga hjeltens arm
Med tunga vapen sig belastar?
Hvad gör, att från sin flickas barm
Han sig i stridens lågor kastar?
Ur hyddans lugn med glädje går
Att trotsigt möta krigets öden;
Med stolthet räknar sina sår,
Och leende betraktar döden?
Hvad är, som snillets son förmår
Att sina muntra ungdomsår
I forskningarnes natt föröda:
Att skåda guldet med förakt,
Med ömkan le åt kungars prakt,

Och endast lefva med de döda?
Hvad mod, att trotsa farors rön,
Att sig till verldens gagn förtära?
Säg då för hvad de sig besvära?
Hvad himlen hör i deras bön?
Hvad söka de? — De söka ära.
Och hvilken är då ärans lön? —
Ett löf, hvars grönska snart försvinner;
En marmor, som vid konstens bud
Ditt tycke, ej din känsla vinner;
Af ryktets mun ett flygtigt ljud;
Ett rökverk, som på grafven brinner;
Ett diktadt lif hos minnets gud.

Hvad storverk, som ej skådat dagen,
Hvad dygd i hjertat ofödd låg,
Om ej, i ljufva villor dragen,
Man verklighet för skuggan såg!
Du, som med öm och ädel håg
Ger hjelp och vård åt dina bröder;
Som rörs af den förtrycktes röst,
Ger honom tillflykt till ditt bröst,
Och i hans hjerta glädje föder;
Som nöjd ditt lif till offer bär
Åt konung, fosterland och vänner!
Du i din dygd det värde känner,
Som ensam dess belöning är;
Men om vid sannings grymma låga
Ditt djerfva öga skulle våga
Att skåda ned i hjertats natt,

Hvad du med häpnad skulle finna
Så många dygders rika skatt
Uti ett ögonblick försvinna!
Hvad blygd, att se din fria själ
Sig till en fången slaf förbyta,
Och all dess ädla idrott flyta
Från nit för egen vinst och väl!

Och kärlek, som bland lifvets skänker
Den ljufvaste, den största är,
Som i en himmelsk vällust sänker
Det hjerta, som din låga när!
Hvad blefve du, om vårt begär
Sig endast till det sanna sträckte?
En brånad, spridd med blodets lopp,
En lusta, som behofvet väckte
Och njutandet å nyo släckte:
Hvad blefve då det ömma hopp,
Som sig med tvång och fruktan röjer,
Som, bäfvande, i vördnans spår
Så småningom till målet går,
Och, då din sällhets mognad dröjer,
Dig med de blomsters ro förnöjer,
Dem bildningen på vägen sår?
Knappt är du förd i segrens sköt,
Förrn, ur din ljufva tjusning tagen,
Du önskar, att du än bedragen
Din sällhet blott i tanken njöt.

Ej nog, att villans pensel målar
Med glada färgor lifvets fält;
Hon visar det, vid hoppets strålar,
I grafvens natt, fördubbladt sällt.
Der, bakom höga bergens sträcka,
Hvars spetsar öfver molnet räcka,
Sig Indianern bildat har
En himmel, alltid ren och klar,
Dit han ledsagad efter döden,
Hos de olyckeligas far
Skall tälja evighetens dar
I ostörd följd af sälla öden:
Der skall ej brist och slafveri
Och Christnas våld hans syn förfära;
Der skall han med odödlig ära
För tidens qval belönad bli.

Så fly, o grymma sannings dager,
Som våra glada drömmar stör!
Hvad mer, om villan oss bedrager,
Blott hon vår lefnad lycklig gör?

Samtal med förnuftet.

FÖRNUFTET.

Arist! se djupet, se och hissna,
Vänd om från villervallans spår:
Ser du ej kinder redan vissna,
Och ålderns snö i dina hår?

ARIST.

Förnuft! jag hör ej dina lagar,
Hvad båtar lifvets tomma namn?
Hvad båta millioner dagar,
Sen nöjet icke mer vill öppna mig sin famn?

FÖRNUFTET.

Hvad! skulle du ej nöje finna,
Att blifva snillets ära värd;
Att lagrar af en samtid vinna
Och rökverk af en efterverld?

ARIST.

Vet, afund törnen fläta plär
I lagren som vår hjessa kröner:
Vet, stoftet ingen värma röner
Utaf de rökverks eld man på vår grafsten bär.

FÖRNUFTET.

Gå, gagna då din fosterbygd,
Gå då att bröder sälla göra;
Och vet, att menskligbet och dygd
Förmå att ädlast hjertat röra.

ARIST.

Hvad? trälars jord mitt fosterland?
Hvad? skälmar, dårar, mina bröder?
Jag ömma för ett röfvarband,
Som af min svett och blod, enär det kan, sig föder?

* * *

Nej, Zulma, på den korta stig,
Som till det mörka djupet leder,
Är all min pligt att älska dig,
Att af dig älskas all min heder.

Må andre på ett ängsligt sätt
För trumpna Gudar rökverk höja;
Jag skall mitt knä till dyrkan böja
För Zulma i dess kabinett.

Må filosofen upp i skyn
För all naturens kunskap prisas!
Dess högsta skatter för min syn
I Zulmas ömma blickar visas.

I skyldig kärlek för en far
Och bror och vän, jag heldre felat,

Än någon trolös känsla delat
Åt allt hvad icke Zulma var.

Om mina pligter mig befalla,
För en af dem i döden gå;
Hur mycket mer för Zulma då,
Som är i stället för dem alla!

Den nya skapelsen, eller inbildningens verld.

Du, som af skönhet och behagen
En ren och himmelsk urbild ger!
Jag såg dig — och från denna dagen
Jag endast dig i verlden ser.

Död låg naturen för mitt öga,
Djupt låg hon för min känsla död —
Kom så en flägt ifrån det höga,
Och ljus och lif i verlden böd.

Och ljuset kom, och lifvet tändes,
En själ i stela massan flöt;
Allt tog ett anletsdrag som kändes,
En röst som till mitt hjerta bröt.

Kring rymden nya himlar sträcktes,
Och jorden nya skrudar drog,
Och Bildningen och Snillet väcktes,
Och Skönheten stod upp och log.

Då fann min själ sig himlaburen,
Sig sprungen af en gudastam,
Och såg de under i naturen,
Som aldrig visheten förnam.

Ej endast storhet och förmåga
Och glans och rymd och rörelse;
Ej blott i dalens djup det låga,
Och endast höjd i klipporne:

Men liflig till mitt öra fördes
De höga spherers harmoni;
På berget änglars harpor hördes,
Ur djupet mörka andars skri.

På fältet logo fridens löjen,
Skräck omsmög i den skumma dal,
Och lunden hviskade om nöjen
Och skogen suckade om qval:

Och vrede var i hafvets vågor,
Och ömhet uti källans sus,
Och majestät i solens lågor,
Och blygsamhet i månans ljus.

Hämd gick att blixtens pilar hvässa,
Mod skakade orkanens arm,
Och cedern lyftade en hjessa,
Och blomman öppnade en barm. —

O lefvande förstånd af tingen!
O snillets, känslans hemlighet!
Hvem fattade dig, skönhet? — Ingen
Förutan den som älska vet.

För mig när du naturen målar
Till himlar utaf ljus och väl,
Hvad är du? — Återbrutna strålar
Af Hilmas bild uti min själ.

Hon är det i min själ, hvars stämpel
Till skapelsen förtjusning bär;
Och jorden uppstod till ett tempel,
Der hon gudomligheten är.

Du, som af skönhet och behagen
En ren och himmelsk urbild ger!
Jag såg dig — och från denna dagen
Jag endast dig i verlden ser.

I allt din lånta teckning kännes,
O evigt samma, evigt ny!
Din växt blef liljans växt, och hennes
Den friska glansen af din hy.

Din blick i dagens blickar blandas,
Din röst fick näktergalens sång,
Jag dig i rosens vällukt andas
Och vestanflägten har din gång.

Ej nog — du sjelfva fasan gläder,
Du fyller afgrundar med ljus;
Du öknarne i blomster kläder,
Och tjusar i ruiners grus.

Och när min tanka hänryckt hvimlar
Och flyr, och söker trängtande,
Och söker genom jord och himlar
Det sälla stoftets skapare;

Och frågar, i hvad skepnad fattas,
Att öm och god och glad och mild
Vår högsta dyrkan värdig skattas? —
Då visas Han mig i din bild.

I kungars slott, i hof och städer,
Jag ser bland tusende blott dig;
Och när min fot i hyddan träder,
Är du der redan före mig.

Jag gick att visdoms-djupet spörja;
Din tanka ref mig ur dess famn.
Jag gick att hjeltars qväden börja;
Men cittran lärde blott ditt namn.

Jag ville ärans höjder hinna,
Men bortvek i det fjät du gick.
Jag ville lyckans skatter finna,
Och fann dem alla i din blick.

Du, som af skönhet och behagen
En ren och himmelsk urbild ger!
Jag såg dig — och från denna dagen
Jag endast dig i verlden ser.

Förgäfves ur din åsyn tagen,
Mig blott din tanka unnas mer:
I dina spår af minnet dragen,
Jag endast dig i verlden ser.

Gratiernas Döpelse.

Jag vördnad har för alla slags gudinnor
I himmel och på jord;
För friherrinnor och grefvinnor,
Och för herdinnor — med ett ord,
För allt det kön som sluts på innor:
Åt alla vill jag aktning ge,
Men dyrka — endast tre:
Och hvem kan mer ett hjerta röra,
Än de?

Hvad vällust att dem höra!
Hvad tjusning att dem se!

Fastän de vanligt icke täljas
Bland de Castalska flickors tropp,
De dock med nöje bland dem dväljas,
Och deras sällskap muntra opp.
Den skald förgäfves söker röra,
Som ej åt Gratier offrat har;
Hans sång skall stanna vid vårt öra,
Och kölden bli i hjertat qvar.

För dig, Camillas skald! för dig man såg dem ömma:
Hur har du dem belönt? — Jag lemnar snillets Gud
Och hjertats Gud, att samfäldt dömma
Din trolöshet att lyrans ljud
För hofvens dumma stoj förglömma.

* * *

En vacker dag, det var ej länge sen,
Då mera böjlig, mera len,
Sig rösten göt utur min lunga,
Jag fick den djerfva håg, att Gratiers ära sjunga;
Men aldrig jag beskrifva kan,
Hur det mig innerligt förtretat,
Då jag med fåfäng flit i skalders häfder letat,
Och deras vissa namn ej någorstädes fann. *)

*) Man vill icke säga, att Gratierna varit utan namn hos de gamle. Redan Hesiodus kallar den ena Aglaia, den andra Euphrosyne, den tredje Thalia. Men öfrige auktorers skiljaktighet har gifvit anledning till dikten.

Jag var ej sen, att mig besvära
Hos dagens furste, snillets far:
«Apollo! säg, till ditt försvar
Hvad skäl kan du väl förebära?
Du namn åt spöken gifvit har,
Åt dem, som lifvets tråd förtära,
Och dem, som dödens plågor nära;
Men deras namn, af hvars behag
Vårt hjerta eldas för din ära,
Man föga känt, till denna dag» —
Apollo fann mig äga skäl att klaga:
Det mycket nog var funnet af en Gud,
Då jordens Gudar plä behaga
Att ringa folk på porten jaga,
Som våga sanning föredraga —
Hvad hände? Astrild sjelf fick vishetsgudens bud
Att denna sak uppå sitt ansvar taga:
«Res! — var Apollos ord — och sök kring verlden opp
Tre dödliga, som bäst förtjena
Att sina namn de trenne Gratier läna.» —
Han for; och under vagnens lopp
Han tänkte för sig sjelf: men bör jag ej befara,
Att denna färd kan räcka dag och år,
Om ej en utväg fins att fåfäng möda spara?
Låt se! — Då i min mors och i Apollos spår
Man Gratier vanligt skåda får;
Så bör, om samma sed på jorden skulle gälla,
Jag strax min fart förutan tvekan ställa,
Bort till den sälla boningstrakt,
Der Gustafs och Sophias makt

Ljus och behag åt verlden dela:
Ja! jag ej kan uti min gissning fela —
Han kom, och med förundrad håg
I Stockholm tre grefvinnor såg,
Så lekande, behagliga och täcka,
Att han sig hin i våld i början ville ge
Det täckhetsnymphren alla tre
På jorden stigit ned, att honom skamlöst gäcka —
Men — frågar någon frågare,
Ett folk, som plär en dödlig ledsnad väcka —
Än i Olympen då? Hvad gjordes, taltes om
Imedlertid, tills Astrild återkom?
Jo väl; bland ett och annat mera,
Man talte om den smak för platt och torrt och kallt
Som nu bland skalder öfverallt,
Och mest vid Bälten tycks regera:
Ja, ropte man med harm och sorg,
Den jord blott vide bär, som fordom burit lagrar,
Och mot en enda Gyllenborg,
Har Sverge minst ett hundra Bagrar.
Discursen blef ej lång — Man snart den tidning bar,
Att Astrild åter anländ var.
Han trädde in: — «Jo, på min heder,
Min lärda far! den vill jag se,
Som mera skicklig är, till himlens Envoyé;
Fort, att man allt till dops bereder:» . . .
Så talte han; och i ett ögonblick
Var allt i skick.

Att sjelfva akten nu beskrifva,
Och nätt och noga uppsats gifva,
Hur den och den var klädd, hvem för och efter gick;
Det må en annans storverk blifva:
Ceremoni är ej min smak,
Fast annars en gudomlig sak.
Allt nog; jag vann hvad jag begärde,
Tog derpå Astrild uti famn,
Och for åt jorden mina färde,
Förnöjd, att under kända namn
Få, efter denna dag, de trenne Gratier prisa:
Augusta, Ulla och Lovisa. *)

Till Fredrika.

Jag er vän! jag Friggas vän! —
Detta ord, så ömt, så vigtigt,
Och som föll från himmelen,
Säg, hvem föll det på, bekänn:
(Hoppet tror så oförsigtigt)
Denne lycklige . . . uppriktigt,
Sköna Frigga — var jag den?

Skall då på den skumma stig,
Som mitt fjät åt dälden leder,

*) Grefvinnorna Löwenhjelm, Höpken och Meyerfelt.

Denna ljufva glans af heder
På min afton sänka sig?
Detta hjerta, skall det väckas
Än en gång till varelse?
Än en blick tillbaka sträckas
Att mot er och glädjen le? —
Vackra! säg på samvete,
Säg, behagar ni ej gäckas
Med er ringa tjenare?

Eller brukar ni kanhända,
Som den stora verlden plär,
Att med fagra ord förblända,
Att i tomma ljud förvända
Hvad som verklighet begär?
Kanske i en dictionnaire
Att förklaringen så lyder:
Vänskap: gammalt ord; betyder
Ungefär, hvad iskallt är.

Nej, nej, — denna öppna panna,
Denna oskuldsfulla blick,
Ömheten i röst och skick,
Alla vittnen mig besanna
Att ert språk från hjertat gick.

Nu, så lyften er i ära
Frihetens förkrossare!
Och J, våldets sångare,
Måtte ryktets vingar bära

Edra namn till stjernorne!
Och J, guldets dyrkare,
Måtte jorden eder lära
Nya spår till skatterne!
All den tjusning er betager
Anser jag med tyst förakt:
Friggas vänskap är min lager,
Mina skatter och min makt.

Någon dag, då jorden gömmer
Askan af sin trötta son,
Och en flygtig verld förglömmer
Det förgängeliga lån
Af det namn, hon nu berömmer,
Då, när land och stad och hof
Ingen Kellgren mera minnes,
Då — om detta bladet finnes —
Skall det säga till mitt lof:
«Läsare, du som ej känner
«Hvem det namnet burit har,
«Känn dock hvad hans värde var:
«Han var en af Friggas vänner.»

Nu, hvi darrar denna hand?
Hvarför klappar detta hjerta?
Vänskap! — Fästes då med smärta
Knuten af så lyckligt band?

Vackra! törs jag det bekänna?
Törs jag? — Hör då sanningen.

Bäst jag fattade min penna
För att teckna mig er vän,
Kom en pilt, en yster sälle,
Ryckte boken ur min famn,
Smög en annan i dess ställe,
Nämd . . . Gud vet med hvad för namn.
Ni kan tänka hur han snästes,
Hur han stöttes från min barm:
Men, när i hans öga lästes
Blygsel, häpnad, sorg och harm,
När jag såg den stackarn slagen,
Blek, förtviflad, för min fot,
Undrar ni om jag betagen
Genast ångrade mitt hot:
Vackra barn med pil och båga!
(Sade jag med mildrad röst)
Fly, hvad önskan törs du våga . . .
Fly, förgifta ej mitt bröst
Med en djerf, förkastad låga:
När din saknad gör min plåga
Blifve vänskapen min tröst.
Ack! för mera sälla öden
Detta lif ej ämnadt var:
Fly, gör dig en dygd af nöden,
Fly mig, hasta dig, var snar.
Aldrig, aldrig, var hans svar,
Förr än sorgerne och döden
Hunnit ända dina dar —
Och ännu — ni mig förlåter! —
Står han lutad vid mitt bord,

Suckar, säger ej ett ord,
Ser mot himmelen — och gråter.

Till Christina.

Lägst ned i dalens djup och bergets klyfta,
Och täta granars sorgeliga skugga
Nyss flydde Timon undan verldens åsyn,
Och undan åsyn — ack! mer svår att undfly —
Den af sig sjelf, sin själ, sitt eget hjerta.
Än hade åldern icke plöjt hans panna,
Och icke strött sin drifva i hans lockar,
Och icke tyngt hans fjät och böjt hans skuldra
Och släckt hans snilles eld — Men hvad ej åldern,
Det hade sorgen redan gjort och smärtans
Fördolda gift, och känslans yra brånad,
Och svallet af de sjudande passioner,
Och svikna hopp om nöjen — ack! som lofvat,
Och ledsnan mera grym af dem — som hållit.
— Nu, sade han, J falska, tomma skuggor
Af himmelsk sällhet, icke född för jorden,
Ej född för mig — nu vänten er ej mera
Att finna spåret till min dolda boning —
Och J, o grymme! J, som ej bedragen,
Ack! allt för sanna, verkeliga plågor:
Förtryck och fanatism och list och afund,

Och tusen och än tusen lifvets plågor,
Er trotsar jag att finna mer ert offer:
Stängd är jag evigt från er syn, och dagens.
Här vill jag, lycklig, glömmas och förglömma,
Här endast lefva med er, trogne vänner,
Välgörare, odödelige snillen,
Som före mig försmäddes och försvunnen —
Och när en dag jag somnar denna sömnen
Så djup, så lång, så ljuf för en olycklig,
Skall ingen tvungen tår min aska gäcka
Och ingen skald sig i mitt lof besjunga.
Blott om en sårad vän, en dårad älskling,
Förvillad af sitt qval och nattens skuggor,
Fann detta skjul för stormens hot och mörkrets,
Och såg vid skymten af de tända blixtar
På ekens mossbelupna stam min harpa,
Förutan strängar hvisslande i vinden,
Och kände den igen — då skall han höja
En suck till himlen, sorgens suck ur hjertat,
Och säga: broder! du har gått — och sedan
Med tystnad leta mina ben tillsammans
Och ge dem åt den mor som ej förskjuter,
Och lägga blott en otäljd sten på grafven,
Och skänka den en enda tår af känsla,
Och strö derpå en enda handfull blommor,
Af dessa fältets enkla, blyga blommor,
Som aldrig vuxit under menskors öga. —
Så talte Timon, och med rösten bruten
Lög sig en stillhet som hans själ ej kände;
Ty såsom hafvets dyning efter stormen,

Var svallet af hans själ. Der ännu blödde
Det svagt förbundna djupa sår af smärtan;
Der blickade ännu det sorgsna minnet
Åt flydda tiders rymd — Ej gret han mera,
Men på den bleknade, förtärda kinden
Var ännu spåret af den tår som runnit.
Han log — men löjet i hans mörka öga
Var såsom lampans natteliga strålar,
Som månans strålar ur de spridda molnen
När höstens dimmor hvila tungt i dalen —
Jag ser det, sade Timon, — svag, o gudar,
Ack! allt för svag är säfvens strid mot stormen,
Och flarnets dammar mot den vreda strömmen,
Och dygd och vishet i ett dödligt hjerta!
Dig ensam, tidens långsamma, men säkra,
Men omotståndeliga kraft — dig tillhör,
Dig och din son och dödens broder, glömskan,
Att kyla denna brand af Etnas lågor,
Att läka detta sår af seklers smärta. —
Så ändtlig trött att strida och att klaga
Föll han, vanmäktig, på sin kalla torfbädd —
Mild, opåkallad, kom för första gången
Kom, sagta sjunkande på silkesvingar,
De olycksfullas vän, den tysta sömnen,
Och doftade sin vallmo kring hans hjessa,
Och andades sin balsam i hans ådror.
Ej mer, som fordom, hotande och vilda,
Med ormar i sitt hår och mordets dolkar,
Uppstego qvalets drömmar ur tartaren
Att spöka för hans syn — men hoppets skuggor

I lätta silfverskir med band af rosor;
Och glädjens lifligare ljusa hamnar
I himlens stjernbeströdda azurskrudar
Kringfläktade hans själ — Och när de flydde
Vid morgontimmans vink och solens anblick,
Då var det denna gång ej fasans åska,
Som skakade hans bädd och slog hans skuldra
Och ropade: statt upp, o slaf, till plågor!
Men sakta friskna nu de dufna lemmar,
Och villigt öppnar sig hans blick för dagen:
Och när den öppnas — Gud! hvad glada röster
Af himmelsk harmoni har nått hans öra!
Likt rösten af de helige på Horeb,
Ljuft sammanstämde med seraphers harpor,
När Herrans salighet besöker jorden —
Stum, till sin grottas öppning smyger Timon
Och lyss och tviflar, åter lyss och undrar:
En hemlig dragning rycker hän hans hjerta,
Och foten följer dit hans hjerta drages.
Nu kastar han sig upp för klippans höjder
Och ser med vidgadt öga öfver fältet,
Och ser att hvad han hört och kännt — är sanning.
Der, tätt i nejden af hans mörka grotta,
Hvar fordom grälet, sveket, politiken,
Och lyckans hunger med druiden dvaldes,
Der — hvilken gud har skiftat denna vildmark,
Och klädt dess nakna sand med blomstrens sammet,
Och bytt dess gula barr i palmens grönska? —
Der är det, från den enkla smakens boning
Som ljudet utgår af de sällas röster.

Och nu, se der! Der komma de på fältet,
Och dansa, hand i hand, i kärlig omkrets,
Det fria nöjets otillärda dansar.
Ej stort är deras tal: — en mor, två döttrar,
En son — men för dem, efter dem, omkring dem
Sprids talrik skaran af de milda dygder:
Tro, sämja, redlighet och frid och oskuld
Och godheten — hvars blickar smälta själen,
Och ömheten — som ler med halfva tårar,
Och vänskapen — som går med blottadt hjerta,
Och kärleken — men ej den blinda kärlek,
Det troll med vingar och förrädisk tunga,
Som rasar, njuter, ångrar sig och flyktar,
Nej, detta himlens barn, som evigt fäster
Med oupplösligt band två makars hjertan —
Och när de lyfta ögat uti höjden
Och se den sorgsna enslingen på klippan
Tillbedjande utsträcka sina armar,
Då fly de ej hans syn — men öppna villigt
Ett rum i glädjens krets, och le och vinka
En vänskaps vink, och ropa: främling nalkas!
Hvem lyder denna vink, om nu ej Timon?
Nu, snabb som blixten, störtar han dit neder
Och mötes med ett ömt förtroligt famntag;
Nu blandar han sig glad i deras lekar,
Ler deras löjen, känner deras känslor,
Och andas dygden med den luft de andas.
Och när han åter omvändt till sin klyfta,
Då tycker han sig se, hur hvalfvet ljusnar
Och gläder sig och vidgas med hans hjerta —

Välsignad, ropar han, välsignad evigt
(J, himlens älskade! J, jordens ädle!)
Den stund som gaf er åt min sälla åsyn;
Från denna stunden glömmer jag att lida,
Och smärtan halkar lätt utöfver själen,
Och fastnar någongång dess pil och sårar:
Då ser jag er igen — och såret läkes.
Och nu, hvad gör mig verlden och dess bländsken,
De storas nåd emot de godas aktning,
Och dårars lof emot de visas bifall,
Och seklers minne mot ett nu af sällhet,
Och mot en vänskapsblick af dig — Christina.

Till Rosalie.

Tu seras de mes chants le prix et le sujet.

Mot vestans kyss och dagens blick
En nyfödd ros sitt sköte räckte;
Hon hundra rosors afund fick,
Och hundra fjärlars kärlek väckte.

Hon blott åt en sin trohet gaf:
Han svor att henne evigt dyrka;
Men när hans vingar föllo af,
Föll ock hans fägring och hans styrka.

Ack, stackars mask! hvad öfverdåd!
Han svor hvad han ej hålla kunde:
Hur billigt då, att hon sin nåd
Åt andra älskare förunde!

Straxt af de vissna blommors skara,
Hvars vackra ålder flytt sin kos,
Man hörde: «kors! hur kan en ros
Så trolös och så flygtig vara?»

Än mer att öka dess förtret,
Hörs här en geting, der en humla
Mot hennes fria seder mumla,
Och prisa nässlans ärbarhet.

Och när hon leende försporde
Hvad skäl som deras ilska dref,
Hon dubbelt flera sälla gjorde
Och dubbelt mera vacker blef.

Ja le, ja le, min Rosalie,
Åt dem som dina nöjen klandra.
Hvad? Skall man för att lycklig bli
Begära lof dertill af andra.

Förlåt, om Chloë i sin ifver
Mot dina vackra villor svär; —
Hvad harm! det ej med henne är
Som man så ljuflig synd bedrifver.

Förlåt om Damon, stackars man,
Mot dina fel sin galla gjuter; —
Betänk det är ju icke han,
Som frukten af din svaghet njuter.

Ja, följ dit kärleks-guden leder;
Förtro dig i hans ömma skygd;
Att älska sjelf är all din dygd,
Och vara älskad all din heder.

Låt dessa budord dig behaga;
Men, Rosalie, betänk hvad skam,
Om deras tolk behöfde klaga:
«Jag gaf dem åt en otacksam!»

De ljufva kyssar, ömma löjen,
Som du din älskare förär,
Ack! vet att dessa svaga nöjen
Förmå ej fylla mitt begär.

De äro blomster som betäcka
Den väg till Fröjas altar för;
Men sköna, sköna! mån jag bör
Till blomster blott min åtrå sträcka?

I templets helgedom förvaras
En skatt, som endast tankan ser:
Låt den i dag, i dag, jag ber,
För mina känslor uppenbaras.

Då skall i druckna hjertats yra
Min sång din skönhet värdig bli:
Då skall du, vackra Rosalie,
Förevigas utaf min lyra.

Varning till Zemir.

Zemir! hur länge tror du väl
Naturens lagar strafflöst kränka?
Hur länge, spotsk i ditt befäl,
Så mången ynglings bröst uti förtviflan sänka?
Det gafs din skönhet makt att göra mig till träl;
Men tiden att din träl sin frihet återskänka.

Ja, darra vid hans namn! ren, tyst, i dina spår
Med vingad fot och lyftad lia
Han jagat dina steg till gränsen af din vår,
Och vid sin gröpta kind och vid sitt hvita hår
Svär, att ur bojan snart din älskare befria . . .
Svär att den hand, som klippans tall
Och däldens ros med lika lätthet fällde,
Också en dag väl skörda skall
En liten trubbig näsas välde.

Du hör mig, spotska! med förakt;
Du tror ej, blinda! hvad jag säger.

Du tror att ungdom kring ditt läger
Skall evigt, evigt hålla vakt;
Jag ber dig än en gång besinna
Hvad jag dig sagt,
Om du ej vill med tårar finna
Min spådoms makt.

De hår, som nu i mörka vågor svalla
På ditt albasterhvita bröst —
Zemir, förskräcks! — i höst, i höst
De skola falla.
Din blick, som än en liten tid
Uppned på alla hufvun vänder,
Förjagar alla hjertans frid
Och sjelfva ålderns isar tänder,
Och splittrar visdomens egid;
Din barm, lik källans silfverbölja
Tyst gungad af en vestanvind,
Der tusen kärlekar sig dölja;
Och rosen, purprande din kind,
Och dessa tänders snö, och denna muns koraller,
Som fruktlöst mitt begär till dina kyssar väckt:
Zemir! allt, allt förgås. En natt.. en kylig fläkt...
Korallen bleknar, rosen faller.

Det glas, dig fordom visat har
Skön, tjusande, som en gudinna,
Du ännu trotsig till dig tar;
Men huru häpen skall du finna
En . . . käring qvar!

Då skall din klagan dagligt blifva:
«Natur! ack huru grym du i din delning är!
Hvi skall du ömt begär, förutan ungdom, gifva?
Och ungdom, utan ömt begär?»

Till en flicka,

som vid en promenad förlorade sitt skärp, m. m.

Du vet ej, vackra Aspasie,
Hur för din blygsamhet jag bäfvat,
Att se den fara, hvaruti
För några dagar sen du sväfvat.
Band, blommor, skärp beröfvad bli! . . .
Du tror väl, du, min Aspasie,
Att sådant slumpvis kunnat hända?
Nej, vet det var ett trolleri,
Ett uppror, ett förräderi;
Och tacka Gud det tog så ända.

Jag vet ej väl uti hvad mål
Du kärleksgudarne förtretat;
En kärleksgud ej mycket tål,
Förrn man dess vrede mot sig retat.
Kanske du i din täcka sång
Ej deras makt tillfyllest prisat:
Kanske att konstens prydda tvång

För deras syn förlitet visat:
Kanske du snäst dem någon dag,
Då på din barm de vågat leka
Och med för mycken frihet smeka
De båda rundade behag,
Som mellan ljus och mörker tveka:
Kanske, då nattens gud dig fört
Till hvila uti sömnens boning,
Och förrn du än de band förstört
Som dig så hårdt i fängsel snört,
Du utan ringaste förskoning
Dem stackars barn på dörren kört:
Kanske då dagens ljufva möte
På nytt ditt muntra öga väckt,
Då i naturens egen drägt
Den fägring du på dunet sträckt
Ånyo höjt sig ur dess sköte;
Kanske du då på lika sätt
Förnekat denna gudaskara
Att i ditt stängda kabinett
Få dig till råd och sällskap vara,
Och passa upp vid din toilett . . .
Men lika godt jag vill bespara
En forskning som ej blef så lätt;
Ditt eget samvete må svara,
Igenom hvad för oförrätt
Du deras makt för nära trädt.

Allt nog och för hvad helst du brutit,
De genom domare och nämd

Uppå ett allmänt ting beslutit
Att kräfva ut fullkomlig hämnd.
De genast om hvarannan svinga
Att samla vädrens gudatropp
Och dem med fagra ord betinga,
Att sina anslag fylla opp,
På sätt som saken sen förlopp.
De sådan liflig målning göra
Af en och annan hemlig prakt,
Som konsten uti häkte bragt,
Att vi oss ej förundra böra
Om denna målning ägt den makt
Att snart Zephirers dygd förföra.
Ren upprorsdagen anländ var,
Ett uppror som ej haft sin like
I gamla eller nya dar.

Ren dragen i en öppen char,
Du genom luftens fria rike
Med sjelfva blixtens snabbhet far;
Och straxt Zephirer några hundra,
Med lika snabbhet skynda sig,
Som i ett riktigt kossaks-krig,
Att dig allt in till själen plundra:
Med djerfva blickar, kärlig harm,
De af och an i luften kryssa;
Två dina vackra ögon kyssa,
Då tvenne andra på din barm
Så lätt och tyst bouquetten fatta
Och flyga sakta bort och skratta:

Ett dussin bak på vagnen står,
Att ur ditt spridda ljusa hår
Sig då och då en blomma snatta;
Och hundrafemti, tror jag mest,
Sig i ditt sköte sammanskocka
Att alla nålar till sig plocka,
Med hvilka du din prydnad fäst:
En hjelte upp åt höjden flyger
Med skärpet i sin högra hand,
Då än en dristigare smyger
Igenom obekanta land,
Att lossa några andra band.

De skulle snart sin önskan vunnit,
Och himlen vet, uti hvad skick
Man dig på ljusa dagen funnit,
Om ej i samma ögonblick
Du till en lycklig fristad hunnit.

Nå väl! du sett, min Aspasie,
Hur man sig dristat dig bemöta;
Låt då för Herrans namn skull bli,
Att dig med kärleks-gudar stöta;
Och frukta detta raseri.
När vid din egen moders sida
Till sådant våld man vågat skrida,
Så tänk väl efter, huruvida
Man skulle annars kunnat gå;
Och vill du Paphos lagar fråga,
Du ser der klart de orden stå:

Vid lifsstraff må ej någon våga
Förarga en af dessa små.

Våren.

Sig dagens stolta Gud bekläder
Med dubbelt ljus och majestät,
Och i den höga Kräftans fjät
Mot thronen af sitt rike träder.
En öm och eldig kärleksblick
Han till naturens sköte sänder,
Som i förnyad ungdoms skick
Sig mot sin älsklings åsyn vänder.
Vertumnus med en mäktig hand
Ur hennes sälla länder jagar
Den grymma vinter, i hvars band
Hon räknat saknans mörka dagar:
Till Lappens fjäll och Zemblas strand
Han flyr att tolka sina lagar,
Sen här hans slott är satt i brand.

På fältet syns den täcka Flora,
I sällskap med den friska Vår,
Och i dess välluktsfulla spår
Ses Eols son af Aurora

Den yra Zephir hasta sig:
Gudinna, ren han hunnit dig;
Du älskar honom ömt; han brinner,
Och nöjet på din blygsel vinner:
Af hvarje kyss du honom ger
En blomma upp i dagen skjuter,
Hvars fägring när hans moder ser,
Hon utaf glädje tårar gjuter.
Dryaden dansar, Faunen ler,
Den frälsta bäck sitt sorl förnyar,
Och Progne nalkas våra byar.
Man ser på ljusa gyldne skyar
Sig kärleksgudar sänka ner,
Som ut på skilda vägar fara;
En till den fjäderklädda skara,
Som stimmar uti björkens topp:
Straxt hörs den rörda Turturn svara
På de kromatiskt brutna lopp,
Som älskarns ömma qval förklara;
De qvist från qvist med glada hopp
Sig para och sig åter para:
En ann med facklan i sin hand
Sin flygt till Thetis rike vänder,
Och med dess lågas ljufva brand
Det våta djupets sköte tänder:
Der hörs Tritoners gälla ljud,
Som spruta böljan i kaskader;
Här ses en naken flock Najader
I krets kring Amathontens Gud.

Nu herdepipans driller blandas
Med krigsbasunens sträfva skall:
I dalen hjordar gå i vall,
Och berget höljs af härars svall:
Naturen fröjd och kärlek andas;
Bellona mord och rikens fall.

O usla väsen! du, som skryter
Med Gudaursprung, upplyst själ,
Dock, alla lasters svurna träl,
De sälla lagar dagligt bryter
Hvarvid naturen band ditt väl!
Ursinnige! hur länge lida
Det grymma krigets tyranni?
Håll upp att mot din sällhet strida,
Och lär af fjäriln lycklig bli:
Sitt korta lif han glad fördrifver,
Han föds och dör i kärleks band;
Då menskan med en blodig hand
Sin broders hjerta sönderrifver.

Allt firar jordens födslodag,
Allt röres, lefver, andas, känner:
I skogen jägarn nätet spänner,
I djupet sänks det falska drag;
De snabba kölar vågen plöja,
Och mastens blomsterkrönta topp
Sig upp mot skyarne ses höja.
Nu ser man ock den väna Fröja
Bland täckheters och nymphers tropp,

Som sig med lek och dans förnöja,
Än hvarje lem till vällust böja
Med åtråns regelfria lopp,
Än härma glädjens yra hopp,
Än i förvirrad ställning dröja,
Att njutningens förtjusning röja.
I Etnas djup Vulcanus svär
Att hämnas på sin flydda maka:
Cyclopers släggor dubbelt braka,
Och lågan ned i afgrund tär;
Dock djerfs han ej för Jofur klaga:
Olympens skratt han minnas lär.
Vulcan! ditt straff du rättvist bär;
Så lam, så svartsjuk som du är,
Hur djerfdes du till hustru taga
Den skönsta bland Gudinnors här?

Nu prydom oss med myrtenkransar,
Nu fästom blommor i vårt hår,
Och offrom Pan det späda får
Som vid sin moders sida dansar.

Till fröjd ditt lif, min Damon, styr!
I kojan och på kungasätet
Man dödens välde fåfängt flyr:
Han bäfvar ej för majestätet,
Han ej för tiggarns slarfvor skyr.
Låt då ej orons moln befläcka
De dagar som så litet räcka!
Låt ej ditt hopp, som fruktlöst är,

Sig öfver lifvets gränsor sträcka!
Snart är den svarta natten när
Som dig för evigt skall betäcka,
Och alla afgrundsandars här
Som uti fabeln plär förskräcka.
Ack! — ingen drufva växer der,
Hvars ljufva saft din törst må släcka;
Och aldrig, aldrig! . . skall den täcka,
Den unga Lycis, yr och kär,
Ditt sälla hjertas lågor väcka.

Den 1 Januari 1780.

Det blifvit tidens yrke blott
Att menskan in i lifvet föra:
Det blifvit sen regenters lott
Att menskolifvet lyckligt göra.

Ack sälla gåfva! gudarätt!
Hvem skulle dig ej öfver allt värdera?
Säg då, natur! säg på hvad sätt,
Bland dem som thronerne beklädt,
Man flera sett förtrycka, än regera?
Tyrann! despot! håll opp, gif akt;
Hvart rasar du uti din envålds-ifver?
Tro ej, hvad dig bedragarn sagt,

Att den är stor som fruktad blifver;
Tro mer ditt hjertas röst, som honom vederlagt;
Tro stynget som derinne rifver,
Då utanför du höljs af glans och prakt.

Vet, dina portars dubbla vakt
Ej från din själ den mörka oron sluter:
Vet, den Monark är störst, som största kärlek njuter,
Och högsta dygd ger högsta makt.
Du ser — och, grymme! du ej ryser? —
Ditt folk . . . hvad säger jag? . . . Nej, dina slafvars flock:
Hvad hat, hvad grym förtviflan lyser
Från deras lömska ögonlock!
Du hör — och kan du än bemanna
Ditt bröst mot ångrens dunderslag? —
Du hör den usle hvarje dag
Ditt och sitt eget lif förbanna.

Olycklige! du aldrig gissat har
Hvad vällust den regenten smakar,
Som lik en skyddsgud och en far
För millioners sällhet vakar.
Kom, följ mig då till Bältens strand,
Att se en kung, och dock ett fosterland,
Att se en vän, som lagar tyder,
Att se ett folk, som styrdt af mildhets hand,
Ju mera fritt, dess mera villigt lyder!
Att se hur kärleks ljufva band
Mer styrka, fast de intet väga,
Än tyranniets ok och våldets fjättrar äga;

Att se hur hoppets bud för prinsens fötter går,
Och hur behofvets barn med fröjd hans ankomst bida,
Hur trohet följer vid hans sida,
Och tacksamhet uti hans spår.
Säg, om dig ej en ädel afund sårar
Vid åsyn af ett folk, som här på knä med tårar
Hvar morgon denna bön till kungars konung bär:
«Du, som för tiden stiftar lagar,
«Förläng, o Gud! — o Gud! beskydda Gustafs dagar!
«Vår sällhet vid hans lif och sällhet bunden är.»

Vid Konungens återkomst från Spa 1780.

Gläd dig, Stockholm, gläds och sjung:
Han är här, din far och kung.

Han är här! Hvad hjertat röres,
När det sälla utrop höres:
Gustaf! Gustaf! Han är här!

Om hans bortgång saknad väckte,
Om de farors moln förskräckte,
Som sitt hot från sunnan sträckte,
Hvad den dag då lycklig är,
När du säger: Han är här!

Skynda glad din far i möte;
Nedfall för din konungs fot;
Tacksam tag de skänker mot,
Som han lemnar i ditt sköte:
Hoppet föregår hans fjät,
Ymnighet i spåren följer!
Häpna ej; se mildhet höljer
Glansen af hans Majestät.

Bjud ej vapnens blixtar knalla,
Då du tolkar glädjens ljud;
Bjud ej krigstrumpeten skalla,
Då du helsar fridens Gud.
Slafven, som med bäfvan skådar
Sin tyrann tillbaka länd,
Likaså sin fasa bådar,
Vid dess åsyn dubbelt känd;
Med en ömhetsblick från själen,
Men en tår som glädjen fällt,
Detta språk är ej förställdt,
Detta härmas ej af trälen.
Ömt och tyst allenast sjung:
Han är här min far och kung!

Till en förnäm herre,

som skrifvit ett Theaterstycke.

Ni auktor? — Ni, som är Baron,
Som är kapten och kammarherre!
Ni auktor? — Har man nånsin värre
Lärt ta i akt den goda ton?

Min Gud! hvad ämne på tapeten
För alla hofvets skrattare!
Hur man skall hviska: se poeten!
Se der vår herr författare!

Och sen på gatan, hvilket väsen!
Hur man skall löpa om hvaran
Och ropa: Ha! se der går han,
Baron som skrifvit Efterpjesen!

Jag vet, det är ett vådligt fel
Att tala sanning för de stora:
Man kan monarkens nåd förlora
Att klandra favoritens fel.

Jag vet, det vore mer behändigt
Att stämma lyran till ert lof,

Och prisa såsom högst anständigt
Att ha talanger i ett hof.

Men detta våld är icke möjligt
Hos den en långlig vana bär
Att le åt allt hvad som är löjligt
Och straffa allt hvad straffbart är.

Ni mins, om ni ej glömt det redan,
Den tid vi sågo först hvarann,
Det var i Åbo, tolf år sedan,
Ni var då pojke som en ann.

Vi slogo snöboll uppå gatan,
Vi drogo fingerkrok med mer.
Nog trodde * * * stackars satan,
En gång få heder utaf er.

Jag älskat er sen dessa åren
Och älskar eder än, min sann,
Så högt som någon högvälboren
Kan älskas af en ofrälst man.

Döm då hur högt jag er beklagar;
Och om jag ej förifras bör,
Att ni så skamlöst bryta tör
Mot sjelfva etikettens lagar.

Men ni är ung; det är min tröst:
Än kan er själ till bättring röras,

Än kan er fot ur villan föras,
Och hedern vakna i ert bröst.

Han talar: fly de vittras gille
Och ofruktbara lagrars skörd;
Det anstår ej att äga snille
Om ej i mistning utaf börd.

Baron — hvad vill ni mer begära
Än allt hvad detta namnet ger?
Hvad vill ni med förvärfvad ära,
Då ren belöningen är er?

Är ni ej född uti de bygder,
Der härkomst från en gammal ätt
Är ett qvittens på egna dygder
Och en transport af andras rätt!

Min kammarherre! mins hur vigtig
Den gyldne nyckelns börda är:
Hur är ni då så oförsigtig
Och vågar öka dess besvär.

Att vara skuggan af sin konung,
Och mönstret uti modets verld;
Att tänka blomster, tala honung
Och lysa som en himmelsfärd;

Att sömn och törst och hunger glömma,
Och endast stå och gå och stå:

Kan detta allt ej nog fördömma,
Om ni ej skrifver vers också?

Men, min kapten! om aldrig annat
Bort qväfva ett så lågt begär,
Ni dock bort finna hur förbannadt
Kokarden emot pennan svär.

Var stolt och trotsande mot karlar,
Mot flickor nedrig med maner,
Svär, skryt, gör skuld: och jag försvarar,
Ni blir en skicklig officer.

Men vill ni just med snille blänka,
Välan! läs reglementet då:
Min sann, behöfves nog att tänka
Om man sin Sinclair skall förstå.

Jag ser med harm, hvad er förvillar
Och nästan tyckes ursäkt ge:
De största skalder Sverge gillar
Ses vara grefvar alla tre.

Ja grefvar! — Gud må dem förlåta!
Men med så upplyst tänkesätt
Jag svär det skulle lika båta
Att vara menska rätt och slätt.

Än ett exempel utan like
Jag hasta ser till ert försvar:

Den första ädling Sverge har
Är första auktorn i sitt rike.

När från ett tröttsamt majestät
Han någon timmas hvila tager,
Går han i glädjens lätta fjät
Att leka till sig snillets lager.

Men vet ni, oss emellan sagdt,
Hvad folket allmänt derom dömmer? —
Man tror vår goda kung förglömmer
Att ta sin värdighet i akt.

Nog kan väl sjelfva öfverheten
Ibland till nöjen stiga ner,
Men ända ner till vitterheten! . . .
Det går för långt som hvar man ser.

Ja, själens nöjen passa illa
För en regerande person,
Och ingen patriot kan gilla
Att smaken herrskar på en thron.

Låt se i andra goda stater
Hvad nöjen kungarne befallt:
Spel, jagt, mätresser framför allt —
Se det är ro för potentater.

Men ni, hvars hand ej ringa del
I Gustafs vittra lekar tager,

Som pryder er med samma lager,
Och hedrar er af samma fel!

När afund . . . Tarfvas mer att säga —
Förmätne, eder fara känn:
Räds, att er konungs ynnest äga;
Men bäfva, att förtjena den.

Fronderiet.

Till L.

Ja, låt oss le åt dessa svaga
Som, dårade af lyckans prål,
Allenast börd och titlar taga
Till sina qvädens föremål.

Ja, låt oss lasta och fördömma
Den låga egennyttans träl,
Som ej i sånger blygs berömma
Hvad han föraktar i sin själ.

Men ömkom en fanatisk fjoller,
Som i en mjältsjuk cynisk dröm
Allt för ett nedrigt smicker håller,
Som sägs till en magnats beröm.

Skald! ropar han, att värdigt qväda,
Som frihetsvän och sanningstolk,
Glöm ej att oupphörligt smäda
Mot lysande och mäktigt folk.

Det fordras tiggarns slarfvor bära,
Att vara ädel eller klok,
De stora känna ingen ära
(Som sjelf jag läst uti min bok).

Åt den i guld och purpur lyser
Naturen aldrig dygder gett;
Nej, hofvet endast tigrar hyser
(Som sjelf jag från min vindsglugg sett).

Allt är föraktligt hos de höga;
Allt är gudomligt hos de små —
Så dömmer blott Frondörens öga;
Ett upplyst öga icke så.

Den sanna filosofens hjerta
En lika billig afsky bär
För hycklets smink och tadlets svärta;
Och vördar dygd ehvar hon är.

Så, ädle skald, du äfven tänker,
Då, utan tvång och utan flärd,
Du all förtjenst ditt offer skänker,
I högre eller lägre verld.

Man öfver allt din skaldmö känner,
Der smak och sanning para sig:
Och sjunger du om menskovänner,
Är hjertat det som röjer dig.

Bannebref

till min vän C.

Nej, vänskap sjelf kan ej förmå
Att dig från mina bannor frälsa:
Du måste för din egen helsa
Af mig en dugtig skrapa få.
Jag trott exempel skulle rå,
Att din förmätna dygd förstöra;
Jag sökt med varning då och då,
Att dina steg till rätta föra:
Hvad återstår då än att göra
Blott ett — Der lärdomar ej röra,
Der måste agan följa på.

Min kärlekslösa Vän! besinna
Hvad verlden derom dömma lär:
Till tjugunie somrar hinna
Och ej förstå hvad ömhet är!
Och aldrig hafva hyst den låga,
Som så lycksaligen förtär!

Och aldrig hafva känt den plåga,
Som mer än nöjet sötma bär!
Och vid en skönhets fötter sutit,
Och ej af vällust tårar fällt!
Och ej af sorg i tårar smält
Vid minnet af den blick du njutit!

Förtjusad blott af ärans röst,
Med jättesteg man ser dig våga
Åt sanningarnes rymder tåga:
Men hvartill gagnar snillets låga
När lågan saknas i ditt bröst?
Nej, fly från himlens ljusa öcken,
Der ledsnan jemte äran bor:
Storsak om dälden göms i töcken,
Blott nöjet i dess sköte gror.

Då ej din stolta vishet gillar
Hvad ej är bygdt på vett och skäl,
Min filosof! hur tror du väl
Att ej din hjerna sig förvillar,
När du af ryktets galna skri
Dig lycklig och belönad dömmer
Och i en fåvitsk yra glömmer,
Att af de skatter riktad bli
Som du i eget sköte gömmer?
Kom snart och gör din syndabot,
Förrän du evigt dig förtappar:
Än kärlek på ditt hjerta klappar;
Stå ej hans ljufva kraft emot.

Hur ömt han dig vid handen tager,
Dig kallar, lockar, tubbar, drager
På lifvets väg till Chloës fot!
Låt hennes blick din själ förkrossa,
Dess hand ur villan dig förlossa,
Dess sköte föda dig på nytt!
Hvad intet öga nånsin funnit,
Hvad ej till någons öra hunnit,
En fröjd, den intet hjerta vunnit
Som icke kärleken förbytt,
Skall snart ditt väsende förguda
Och med Elysisk glans beskruda
En jord, från hvilken smärtan flytt.

Din morgonsol med klarhet brunnit,
Hon glädt de nie systrars hopp;
Men när hon middagshöjden hunnit,
Bör hon ej värma i sitt lopp?

Som rosen, när dess öppna knopp
Den milda dagens blickar njuter,
Kring hela fältet vällukt gjuter;
Så, när begärens ljufva makt
Vår känsla uti blomning bragt,
Hon genom alla lifvets tider
I alla ting förtjusning sprider,
Och döden mötes med förakt;
Ja, när den kalla vinter följer
På dina vackra sommardar,
Och ålderns snö din hjessa höljer,

Har kärlek ännu blomster qvar,
Hvarmed han grafvens afgrund döljer.
Men räds — En gång skall denna Gud
Dig från sitt ansigte förskjuta,
Och i en evig köld besluta
Det hjerta som ej lydt hans bud.

När afund, vid ditt ryktes ljud,
Kritikens dolska ormar väcker,
Och storm och moln din himmel täcker,
Då fins ej någon flickas famn
Att dig för trollets ögon gömma,
Der du i nöjets lugna hamn
Din djerfva segling kan fördömma,
Och mot ett mera ljufligt namn
Ditt stora namn af Vis förglömma.

När ändtlig dödens nakna arm
Dig med den breda lian sårar,
Skall ingen skönhets heta tårar
Ge värma åt din stela barm:
Ditt bröst skall ej med nöje flämta,
Mot hennes ömma hjerta tryckt,
Och ej dess sista kyssar hämta
Din sälla anda i sin flykt.

Vid en väns bortresa.

Åter hörs din afskedsröst,
Åter rycks du från min sida,
Åter skall mitt ömma bröst
Smärtan af din saknad lida.

Öde, du som mot ditt rof
Hvarje dag en ljungeld lossar!
Säg, hvi du mig ej förkrossar
Efter detta grymhetsprof?

Du min lefnads morgon väckte
Genom blixt och tordönsslag;
Du i moln och dimmor släckte
Ljuset af min ungdoms dag.

Du mig redan gråta lärde,
Förr'n jag tårars ämnen fann;
Du min själ med lustar tärde,
Förr'n hon ännu tänka hann.

Borde jag ej i det låga
Mot din vrede funnit skygd.
Öde, säg då, med hvad dygd
Jag förtjent så mycken plåga?

Än mitt mått ej uppfyldt var,
Än ett qval mitt hjerta feltes;
Af en vän min smärta deltes . . .
Denne vän du från mig tar.

O! hvem skall då mera leda
Mina steg på lifvets stråt?
Hvem skall lindra mer min sveda?
Hvem skall stilla mer min gråt?

Än en gång — kanske den sista! —
Jag hans ömma blickar ser;
Och mitt hjerta kan ej brista
Vid det famntag han mig ger?

Snart han till de ställen hinner,
Der vår barndom tyst förflöt,
Lik en å, som sakta rinner
Genom ängens blomstersköt.

Der, vi aldraförst försökte
Våra späda skaldeljud;
Konstens tvång ej än förökte
Örats och naturens bud.

Kärlek lifvade min tunga,
Vänskap agade min sång . . .
Såg jag då, att jag en gång
Bådas plågor skulle sjunga?

Atis! du är skild från mig,
Skild af en omätlig bölja;
Men mitt hjerta följer dig
Dit min fot dig ej kan följa.

Vid första besöket i Herr Sergels Atelier.

Har man bedragit mig? — Jag gick,
Att byster och statyer skåda . . .
Hvad dold förtrollningskraft har ombytt tingens skick?
Jag hör ju hjeltens röst, jag ser ju gudens blick!
Kan då en själ i stela marmorn råda!

Psyche! . . . Se der, ack! — tröstlös — hvar hon ligger
På knä för kärleks-gudens fot,
Och tillgift af en älskling tigger
Att hon dess råd ej tog emot.
Hvad! Astrild! denna syn ditt hjerta icke sårar?
Du sjelf, af grymhet ge ett så barbariskt rön?
Då naken, gråtande och skön . . .
Ack! ren med hennes ömma bön
Jag sjelf förenar mina tårar.

I denna blick af mod och harm
Och trots mot hundra härars möte,
Jag känner krigets Gud — och denna Skönhets barm . . .

(Förskräckens, dödlige, för hämden af hans arm! —)
Är Fröjas, sårad i hans sköte.

Ser jag ej der den kung, som frälsade sitt folk? . . .
Hur är ej hvarje drag dess höga dygders tolk!
Så bör den munnen le, som faderskänslor tydde,
Så ögat brinna bör, för hvilket agget flydde . . .
Ja, Gustaf, det är dig jag ser:
Mitt bröst af dyrkan fylls; jag faller för dig ner.

* * *

Skryt, Sverge, du en Phidias har,
Som fått den gamles snille ärfva!
Gläds, Sergel, du som ämnad var
Att lefva i de sälla dar,
Då konsterna sin lön i Svea land förvärfva!
Du bildat deras fosterfar,
Och sjelf uti hans bild du evigt lefver qvar:
Lik Phidias, i den skölds förvar
Som prydde Grekernes Minerva. *)

*) Det berättas hos Cicero, att sedan Phidias förfärdigat sin Minerva, inneslöt han sin bild i hennes sköld, att derigenom förvara sitt namn åt efterverlden. Denna försigtighet var öfverflödig. En stor konstnär lefver i sitt verk.

Bref till W***

som begärt af författaren en lofsång öfver Nicander.

Naturen, som en sparsam mor,
Åt alla sina barn en olik arflott delar:
Hvad en har fått, en annan felar,
Och all förmögenhet af andras brist beror.
Då, vid en fest i gudasalen,
En klar och ren och ljuflig röst,
Som, för exempel skull, af Karsten-Näktergalen,
Förtjusar alla Gudars bröst,
Så tillhör åter Schulzen-Ufven
Uti Tartaren nedsänkt bli,
Att härma de fördömdas skri
När djeflar ligga dem i lufven.

Begär ej, mot naturens lag,
Att korpen på dess tunga vingar
Sig genom etherns rymder svingar
Att sjunga vårens födslodag;
Begär ej, att en lärka tvingar
Sin lätta flygt, att tung och sen
Sig släpa längs med jordens yta;
Ej att dess drill, som fri och len
På luftens vågor plägar flyta,
Sig till det sträfva rop skall byta,

Som kråkan, på en mossig sten,
I kärrets djup, vid månans sken,
Plär ur en rosslig lunga bryta,
Till lof åt åsnans multna ben.

Om någon tid min sång af smaken gillad blifvit,
Han endast gillad blef, då, lycklig af de bud,
Som kärleken och nöjets Gud
Ett villigt hjerta föreskrifvit,
Jag dem min lofsång gaf, som jag min dyrkan gifvit.
Kanske, då yr och oförskräckt
Jag i satirisk ton med tidens dårar skämtat,
Mitt löje någons löje väckt:
Kanske, då fritt, men aldrig fräckt,
Jag söng den druckna ro förenta sinnen hämtat,
Att någon flickas andedrägt
Utur en eldad barm begär och vällust flämtat,
Vid känslan af de ljud som hennes hjerta räckt.

Välj blott de ämnen dig behaga,
I fall din sång skall få behag:
Så lydde skaldegudens lag
Den första gång jag djerfdes lyran taga —
Och dessa ämnen — sporde jag —
Kan deras val mig ej bedraga?
Hvar skall jag finna dem? — Här, sade hjertat, här! —
Sen denna dag min sång föraktat
Allt hvad ej namn af ro och kärlek bär,
Och blott den lager eftertraktat
Som uti myrten ympad är.

W***! hör då upp att mig förgäfves plåga:
För alla kärleksgudar skull
Låt aldrig mera blifva fråga
Om någon Psalm af mig uppå de dödas mull.
Jag äger ej de stora skalders gåfva,
Som i beredskap stå hvart enda ögonblick,
Att skratta, gråta, lasta, lofva,
Allt efter dagens namn och efter ämnets skick.

Och ni, som till de dödas ära
Med edert skrål de lefvande besvära,
Hvad? tron ni väl, små grift-poeter! ni,
Att stora män ert pass till minnets land begära?
Kanske — må ni ej stötta bli,
Om jag förlångt min gissning vågat drifva —
Kanske i hemlighet det högmod kittlar er,
Att på de dödas graf er sjelfva rökverk gifva? —
Jag endast gissar så, och högst förtretad ser,
Att man ej lagrar mer på kyrkogårdar finner,
Och framför allt, att ej på minsta vis
Af edra tårar och ert pris
Den fallna hjeltens namn förlorar eller vinner.
Också försent till ärans hof
Man öppna vill en väg ifrån de dödas grifter:
Har skalden icke sjelf beredt sitt eget lof,
Har minnets Gud ej sagt: Lef qvar i dina skrifter!
Skall glömskans Gud för evigt säga: Sof!

Hvem tror du väl af dessa båda
Sin dom åt riks-poeten gaf?

Hvar äro dessa verk, der snillet bör förråda
Att hel och hållen till sin graf
Han ej likt hopen vandrat af?
Månn' ej satiren ler och smaken händer fäller,
Då en Nicanders bild man ställer
I bredd med en Ovidii?
När sågs den förre öm och fri
De skönas lof och hjertats sällhet yrka?
När ägde väl hans styl den glans och harmoni,
Hans bildningskraft den eld, hans känslokraft den styrka,
Som vi hos Julias älskling dyrka? —
O Naso! som så lätt med fabelns trolleri
Befalde Gudarne att djur och örter bli,
Säg månn' du kunnat prophetera,
Att Skythen, i sin dikt än mera djerf och rik,
Dig skulle metamorphosera
Till sångarn uti Westervik?

Kanske min skaldmö sig förhastar
Af nit för Roms och snillets rätt:
Kritiken alltför ifrigt lastar,
Och vänskap gillar alltför lätt;
Men då jag nu allenast dömmer
Om hvad jag härtilldags af vår Ovidius sett,
Bör du förlåta, om jag glömmer
Hvem detta namn åt honom gett,
Och om jag ej till skyn berömmer
En mängd af kärfva anagram,
Med ord och meningar bakfram;
Och om jag ej förstår, att snille-gudens anda

Vår goda lofskald gått tillhanda,
Då han som oftast sågs i Dagligt Allehanda
Med chronodistiskt raseri
I hvarje bokstafsrad ett utfäst antal blanda
Af M, D, C, L, X, V, I.

Återsvar till W***

Tack för den faderliga aga,
Som jag så väl förtjent och du så lindrigt gaf.
Om ej för evigt dömd till dessa villors slaf,
Som mig förtära och behaga,
Kanske jag vid din röst de bojor kastat af,
Dem Paphos gud befallt mig draga,
Jag fruktar — ack! till brädden af min graf.

Men säg, min domare, hvar lärde du att taga
Ett så förvändt bestraffningssätt?
Du, præses i en kämnersrätt!
Och dock uti din själ så mensklig mot den svaga
Och dock uti din styl så lekande, så lätt?
Hvad! Themis, detta troll, som död och plågor ryter
På ett barbariskt språk som smakens afsky var,
Du till en täckhets-nymf förbyter,
Ifrån hvars lena läppar flyter
En dom den vänskap fällt och snillet uppsatt har!

Hvad! dessa trumpna, svarta grälar,
Moralerne, min Gud! som alltid afsky väckt
Hos mig och andra syndsens trälar,
Du ger de glada lekars drägt,
Att, sen de tjust vår syn, förtjusa våra själar!
Du vet, hvad lagen ej, ej religionen vet,
Att näpsa utan spö och utan afgrund röra:
Behagens moralist och dygdernas poët,
Du ger satiren foglighet
Och lär förnuftet att förföra.

Hymenée.

Jag dristar ej, till eder ära
Båd himmel och olymp besvära
Att stiga ned i låga rim,
Der Venus kärt Gud Fader smeker,
Der Raphaël med Astrild leker
Och Pegasus med Cherubim:
Det tillhör blott de gratulanter
Som, säkert gudars anförvandter,
Dem sända hvart de finna godt;
Men jag, som har en sämre lott
Än att så högt befryndad vara,
Får låta allt gudomligt fara,
Och tala som en menska blott.

Jag vågar ock den tanken äga,
Att fyra ord af hjertats språk
I edert tycke mera väga,
Än allt det lärda ordabråk,
Som Poetastrers gudar pläga
I många långa rader säga.
Jag kort om godt vill säga er,
Att när mitt glada öga ser
Den ömma låga er förenar,
Som kärlek tändt och dygden renar,
Mitt bröst, som ymnig glädje får,
Er framtid sälla öden spår.

Jag här med sällhet icke menar
En vällust alltid full och hel,
En ström af nöjen som ej tryter,
Som alltid klar och stilla flyter,
En sådan sällhet utan fel,
Ej var, ej blir en dödligs del.

Men, ömma makar, ädla vänner!
När eder kärlek af de band,
Som evigt fängsla eder hand,
Blott styrkan, men ej tvånget känner;
När aldrig mättad, alltid nöjd,
Han ej för ledsnaden förskräckes,
Men af förfarna känslors fröjd
Till samma känslors åtrå väckes;
När båda äga tålamod
Att öfverse hvarandras svaga,

Att lifvets börda lika draga
I alla skiftens ebb och flod;
När Han till missbruk icke drifver
Den skäggrätt Paulus gifvit har;
När Hon med munterhet förtar
Det trumpna honom sysslan gifver:
Då skall i dygdens lugna hamn
Er lefnad som en dag försvinna,
Och döden eder ännu finna
I nöjets och hvarandras famn.

Vid Lejonhjelms Död.

Skaldmö! stäm din klagosång,
Lejonhjelm sin bana lyktat;
Ack, hvad dygder på en gång
Ned i grafvens öken flyktat!

Ärans Gud! jag ser ditt tempel
Öppnadt för hans ljusa hamn,
Och i minnets bok hans namn
Tryckt med tacksamhetens stämpel.

På jorden han en lott förfarit,
Som sällsynt är, till menskors blygd,

Att, fast han ägt förtjenst och dygd,
Han ren i lifvet älskad varit.

Han med sitt eget värde lyste,
Ej blott med glansen af sitt blod;
Han snille utan yrsla hyste,
Och mandom utan öfvermod.

Han ej med smicker, ej med pock
Steg upp till lycka och till heder;
Han midt i hofvet ägde seder,
Och känslor bland en tigerflock.

Ack hvad dygder på en gång
Ned i grafvens öken flyktat!
Lejonhjelm sin bana lyktat;
Sångmö, höj din klagosång.

Men nej . . . Det offer sparas må,
Som brann så mången gång för nedrige och dårar;
Må deras mull en lofsång få,
Förtjensten . . . tårar!

Vid Mamsell Dubois *) Död.

Erato och kärleks-gudar,
Gråten: Dubois lemnat er;
Höljen er med sorgeskrudar,
Klagen: Dubois är ej mer!

Ja, edra tårar billigt falla
På Nöjets och Behagens graf;
Sitt hela lif hon åt er dyrkan gaf,
Hur skulle ej dess död er tacksamhet befalla?

Erato och kärleks-gudar,
Gråten: Dubois lemnat er;
Höljen er med sorgeskrudar,
Klagen: Dubois är ej mer!

Och dygd, du alla tiders dygd,
Du, som till båda kön ditt välde lika sträcker,
Gif äfven du, förutan blygd,
En suck åt hennes stoft... Men ack! jag mig förskräcker;
Af möar hvilken tandlös hop
Jag mot mig rusa ser! hvad kärfva smäderop! . . .
Hvad rodnad deras skrynklor täcker!
Vestaler! Furier! ack jag ber,

*) Äfven här känd under namn af Le Clerc.

För allt i verlden stillen er:
Man visst med vördsam blick er sälla möda ser,
Att dessa svaga fat i helgelse bevara,
Som kanske aldrig stått i fara;
Det är en dygd som gör er ganska godt:
Men ha ett ömsint bröst, och göra godt åt andra,
Är heller ej en dygd att klandra,
Och denna dygd var Dubois lott. *)

Och du som, under sken att lyda kyskhets lagar,
Dock hemligt lyder ditt begär,
Som en Lucretia alla dagar
En Phryne alla nätter är;
Hvad! du också uppå min lofsång klagar?
Hvad! du också mot nöjets döttrar svär?
Ack! säg hvad gagnar ditt besvär,
Att dig från tadlets åsyn stänga?
Dess hundra ögon dock med lätthet genomtränga
Den glesa larf du för ditt anlet bär.

Erato och kärleks-gudar,
Gråten: Dubois lemnat er;

*) Flere torftige landsmän hade rönt hennes hjelpsamhet; och af tvenne hennes älskare, som ännu lefva vid hennes död (1778), hade hon frälst den ene från gillstugan och till den andre testamenterat all sin egendom. — Man påminne sig vidare, till författarens ursäkt för detta beröm, hvad St. Evremond skref om den namnkunniga Ninon L'Enclos:

L'indulgente et sage nature
A formé l'ame de Ninon
De la volupté d'Epicure,
Et de la vertu de Caton.

Höljen er med sorgeskrudar,
Klagen: Dubois är ej mer!

Under ett Fruntimmers Porträt.

Naturen skapte dig, att en gång sammansätta
Allt hvad fullkomligt fins i dygder och behag;
Och konsten gret af harm, att ej ett enda drag
Var till att öka eller rätta.

IMITATIONER

OCH

ÖFVERSÄTTNINGAR.

Horatii I. Ode, I. Boken.

Till Mæcenas.

Mæcenas atavis &c.

Du, son af gamla kungars ätt,
Mæcenas, o mitt skygd, min heder!
Oändlig är i namn och sätt
Den sällhetsdrift vårt hjerta leder.
En gläds, att främst bland kämpars tropp
Med tända hjulets snabba lopp
Till målet utaf banan hinna,
Der, med Olympiskt stoft betäckt,
Han skall sin rätt med lagren vinna
Att räkna sig till gudars slägt.

En lyftas vill i makt och ära
Uppå Quiriters lösa nåd;
Och andre, som sin omsorg nära
Att Libske slätternas förråd
I egna lador sammanbära,
Förnöjde att med plogens bill
De samma torfvor genomskära
Som hörde deras fäder till,
För Crœsi guld ej skulle drista

Hvad seglarn, trotsande och kall,
Att med en Cyprisk planka rista
Det Afrikanska hafvets svall.

När böljan vräks och stormen ryter,
Den snikne köpman, vis och feg,
Med lugnet af sin landtgård skryter,
Och skörden af sin snäfva teg:
Straxt mera feg då nöden hotar,
Ej van vid fattigdomens bröd,
Han glömmer klippor, storm och död,
Och sina bräckta kölar botar.

Hur mången, tjusad af behag,
När Massiske pokalen glimmar,
Är glad att dricka bort de timmar,
Som stjälas från en nyttig dag!
Än på de mjuka blomsterbäddar
I gröna häckars skugga sträckt,
Än vid den helga källans bräddar
I svalkan af Zefirers flägt.

Se krigarn blod och härnad andas,
När klarinettens gälla röst
Med skränet af trumpetten blandas
Och fasan väcks i mödrars bröst!
Ur famnen af sin unga maka
Se känslolösa jägarn fly,
Att under höstens kalla sky
Med sina trogna hundar vaka:

Än att de flydda hindars fjät
I lösa drifvan efterspana;
Än att den björn på fältet mana,
Som bröt de fåfängt spända nät.

Mig lundens svala skygd förnöjer
Och nymfers och satirers dans;
Mig kläder uti gudars glans,
Mig ur den låga hopen höjer
Det murgrön, som sin ljusa krans
Omkring de vittras tinning böjer.

Om blott Euterpe gynnar mig
Att pipans toner lyckligt styra,
Om ej Polymnia vägrar sig
Att stämma ljudet af min lyra,
Och vill du mig bland skalderne
Näst Pindarus ett rum förära,
Min hjessa, krönt af evig ära,
Skall lyfta sig till stjernorne.

Horatii II. Ode, I. Boken.

Jam satis terris &c.

Länge nog drifvan och de bistra hagel
Jorden betunga, Fader, — och din åskas
Störtade lågor på de helga tornen
Staden förskräcka;

Folket förskräcka, som på nytt tror nalkas
Pyrrhas af missbörd hemskefulla tider,
Tider, då Proteus vallat hafvets hjordar
Högst uppå bergen;

Fiskarne fastnat uti ekens toppar,
Der förut dufvans kända boning varit;
Hindarne, förda på det vuxna hafvet,
Darrande simmat:

Likså nu, Tiberns gula bölja, våldsamt
Från den Tyrrhenska stranden återkastad,
Hastat att störta konungens palats och,
Vesta, ditt tempel.

Vacklande flod, säg, hvadan är din vrede?
Hvadan den harm som retat upp ditt sköte? —
Rom! har du glömt det? Har ej Cæsars blod befläckat dess stränder?

Häraf ditt straff, Rom; häraf hvässt mot landsmän
Stålet, som kräft de grymma Persers bane:
Straff, att förskräcka din af fädrens laster
Glesnade ungdom.

Hvad gudahand sågs resa upp ditt rikes
Fallande stöder? — Genom hvilka sånger
Månde, o Vesta! dina helga jungfrur
Trötta din döfhet?

Hvem sände Jofur att försona brottet? —
Månne dig, gud, med alabasterskuldran,
Klädd uti skyar? Ack så kom, bönhör oss,
Allvise Phebus!

Eller dig, blida Erycina! dig som
Troget kringsväfva Kärleken och Löjet?
Eller, att du, vid våra långa strider
Tröttad, o stamfar!

Sett uti nåd till dina glömda söner?
Du, som af härskri, nötta hjelmars glans och
Den uti striden bistra Maurens anblick
Grufligt förnöjes.

Nej — du, o Mercur! väna Majas son med
Vingarne, var det, som i hamn af yngling
Nedkom på jorden, kom och lät dig Cæsars
Hämnare kallas.

Måtte du sent till himlen återvända,
Länge glad dväljas bland Quirinska folket;
Icke, till hämd för våra grymma brott, en
Förtida flägt dig

Bortföra! — Heldre bland triumphers ära
Blif att här helsas landets far och furste!
Blif att här nämnas för de fräcka Meders
Segrare, Cæsar!

Horatii III. Ode, I. Boken.

Sic te Diva potens &c.

Blida Cyperns gudamakt,
Och J, Ledas tvillingssöner,
Himlabloss! vid mina böner
Gjuten all er midnattsprakt!
Och du, gud! hvars spira tvingar
Vädrens grufveliga slägt,
Bind de vilda stormars vingar,
Lös den lätta vestanflägt!
Hafvet vördar dina lagar,
Jorden dyrkar edra namn;
Hören vänskapen, som klagar
Från den öfvergifna hamn:
«Må det skepp, som i sin famn
Vårdar min Virgilii dagar,
Gudar! lyckligen och väl
Till Ioniens stränder bära
Denna Roms och snillets ära
Denna hälft utaf min själ!»

Visserligt dens hjerta slutit
Inom trefald koppar låg,
Som i hafvets vreda våg,
Första sköra plankan skjutit:
Ej försagd, ej bäfvande,

När mot Aqvilonerne
Africus om segren stridde;
Icke när Hyaderne
Moln och natt på djupet spridde;
Eller, ensam herrskare
Öfver Adriens vida välde,
Eurus, lyftade och fälde
De bestörte vikarne.

Kall för alla dödars fasa,
Ingen tår i ögat röjd,
Såg han djupets krafter rasa,
Svallet rest mot stjernans höjd;
Jorden skakad i dess grunder,
Dagens sista stråle släckt,
Blixten öfver, grafven under,
Rymden utaf troll betäckt.

Fåfängt, allvise! hvars händer
Skiftat menskans boningar,
Omgaf du med afgrundar
Jordens vidtåtspridde länder;
Sjelf skall oceanen, slaf,
Lydigt böjas för de fräcka,
Som med trygga kölar gäcka
Böljans öfversprungna graf.

Allt skall menskans djerfhet våga,
Utan blygd för något brott,
Utan skräck för någon plåga,

Sen din svekfulla förmåga,
Promethé! från gudars slott
Ryckte neder snillets låga.
Så, o hämd! så reste sig
Ur tartarens brustna häkte
Tusen nya plågors slägte,
Hunger, sjukdomar och krig;
Så, ej släpad mer af åren
Och nödvändighetens tvång,
Döden hastade med språng
De olycklige i spåren.

Allt förgäfves! — Snillets list
All naturens makt betvingar:
Dedalus på länta vingar,
Trotsande naturens brist,
Genom luftens rymder svingar:
Acheron, med fruktlös harm,
Hercules en nedgång vägrar;
Och den dödeliges arm
Sjelfva himmelen belägrar.
Våra gudlösa beslut,
Våra laster utan ända
Tvinga Jofur hvar minut
Hålla åskans viggar tända.

Horatii V. Ode, I. Boken.

Quis multa gracilis &c.

Säg, Pyrrha, hvem den älskarn är
Som uti blomstret, ung och kär,
För dina fötter bunden ligger;
Dig hvar minut sin trohet svär,
Och kysser bojan som han bär,
Och dig om evig träldom tigger?
Än snabb i dina lätta spår
Dig till den friska grottan följer,
Hvars tysthet dig för tadlet döljer,
Hvars halfdag på din blygsel rår?
Der Venus gördeln sönderrycker
Som kring ditt späda lif hon knöt,
Och du intill ditt öppna sköt
Din tjusta älskling ljufligt trycker.
För honom är du skön i dag:
Hvar gång du ler, en kärlek födes;
Hvar gång du rörs, ett nytt behag;
Din enfald ej af konsten ödes,
Din smak är all din prydnads lag.
Hans ljusa hår, som vågigt flyter,
Du samlar med din lätta hand,
Och det med vårdslös täckhet knyter
Och flätar myrten deribland.

Ack visste han de bittra tårar
Som denna sällhet kosta skall!
Men i det lugn hans hjerta dårar,
Han fruktar inga olyckssvall:
Han tror ej himlen kunna gäckas
Med denna silfverstämmas röst;
Ej detta oskuldshvita bröst
Med lögn och falskhet kunna fläckas.

Förlorad du som dess behag
I sina ljufva nät fått snärja:
I morgon storm och tordöns slag
Den lugna böljans sköt skall härja
Der nöjet vaggar dig i dag.

Jag, som af nöd fått vishet lära,
Som ren i dödlig fara var,
Min våta drägt, till Neptuns ära,
Uti dess tempel upphängt har,
Att om mitt skeppsbrott alla dar
Till andras varning vittne bära.

Horatii XXIV. Ode, I. Boken.

Vitas hinnuleo &c.

Lik den snabba, späda hind,
Som kring skogar, berg och floder
Söker en förlorad moder:
Om för vestans lätta vind
Minsta våg mot stranden hvälfver,
Minsta löf på aspen skälfver;
Bäfvar hon och gömmer sig:
Likaså, min Chloë lilla,
Flyr och bäfvar du för mig.
Tror du då, jag vill dig illa?
Tror du, jag vill mörda dig?
Har jag då ett lejons tänder,
Eller björnens ram och röst?
Lågan, som mitt öga tänder,
Vittnar den en tigers bröst?
Hör då upp din fägring dölja
Sen den nått sin blomningsvår.
Följ ej mer en moders spår,
Sen du kan en älskling följa.

Horatii XXVII. Ode, I. Boken.

Musis amicus &c.

J Vishets döttrar, mina vänner!
I edert sällskap, edert skydd,
Af lifvets sorger aldrig brydd,
Jag blott dess nöjens sötma känner.
De vilda stormars grymma här,
Som uppå hafvens rymder ströfva,
Gå att min oro med sig röfva
Så långt som böljan utsträckt är.
Låt jordens herrar jorden plundra;
Låt throner stjelpas, härar fly;
Låt städer ramla, dårar undra:
Det skall mig ej det minsta bry.
Men du, min väna skald-gudinna,
Som vid den klara källans brädd,
På friska rosors mjuka bädd,
I skuggans skygd plär nöje finna!
Kom skynda hit. Jag vill i dag
En högtid åt min Damon gifva;
Du ger vårt samqväm nytt behag,
Du kan vår glädje dubbelt lifva.
Tag friska blommor, bind en krans
Att dermed Damons hjessa sira,
Och låt din sång den dagen fira

Som vänskap ger sin högsta glans.
Spänn nya strängar på din lyra,
Och uppå Lesbos-sångarns vis,
Förtjusad af en helig yra,
Sjung vänskapens och Damons pris.

Horatii VIII. Ode, II. Boken.

Ulla si juris &c.

Om himlen, mot din otro vred,
Dig, Chloë, minsta aga gifvit;
Och för en bruten kärleks-ed
Du mindre skön en hårsmån blifvit:
Då skulle jag, din sälla träl,
Ej frukta för din ljufva snara;
Men ack! det kläder dig så väl
Att alltid glömsk och flyktig vara.
Knappt löftet, som du gaf i går,
Med vädrens flägt i dag försvinner,
Än du förökad skönhet vinner
Och hjertan möta dina spår.
Ur ögat, som ny tjusning får
När det i falska tårar flyter,
En dubbelt mäktig låga bryter
Som genom is och marmor går;
Och på din mun som mened svurit
En ros går opp, hvars täcka glans

Ej sjelfva Cypris läppar burit,
Ej än på Floras kinder fanns.
Fast du din moders skugga tager
Till vittne af en låtsad tro,
Och fast din falska röst bedrager
De Gudar, som i himlen bo;
Allt sådant ej ditt bröst förskräcker,
Allt sådant deras hämd ej väcker,
Det väcker endast deras ro.
Se Venus sjelf den första vara,
Som dem om tillgift för dig ber
Och åt din yra vexling ler:
Straxt le dess täcka nymfers skara;
Och denna gossen, grym och klen,
Som hvässer mot en blodig sten
De för vårt hjerta tända pilar,
Dem i din hand han lemnar sen
Och med förrädiskt öga smilar.
Hur många tårar offras dig!
Hur många rökverk för dig tändas!
Hur många suckar till dig sändas!
Hur många blickar på din stig!
Blott för ditt nöje och din ära
Den ystra ungdom växer opp;
Och gubben, med en bräcklig kropp,
Vill ännu dina bojor bära
Vid slutet af sitt lefnadslopp.
Hvar enda mor, som får dig skåda,
Med oro ser din fägring båda
Dess unga son sin frihets slut.

Den skönsta maka sig förglömmer,
Och straxt sin man förlorad dömmer
Om blott han ser dig en minut.

Horatii X. Ode, II. Boken.

Rectius vives, &c.

Min vän, att rätta kosan lära,
Förlångt ej ut på djupet styr;
Och, då du varsam stormen skyr,
Träng ej en klippig strand förnära.

Fly kojans brist, och hofvets prakt:
Ett medelstånd du säkrast väljer;
Der får din ringhet ej förakt,
Och afund ej din höghet qväljer.

Man oftast ser en reslig tall
Af vädrens våld från röttren lossas;
Det största torn gör tyngsta fall,
Och högsta berg af åskan krossas.

Beredt mot alla ödens skick,
Den vises bröst sin dygd förvarar;
Vid lyckans smil dess våld befarar,
Och hoppas vid dess vreda blick.

Han, som de grymma vintrar sänder,
De glada somrar återför;
I dag din sol bland molnen dör,
I morgon klarare sig tänder.

Ej dagens lagerkrönta Gud
Till hämd sin båga alltid sträcker:
Han stundom ur dess tystnad väcker
Sin gyllne lyras glada ljud.

Med manligt mod och härdig ifver
Din lyckas stormar öfvervinn;
Och när dess medvind häftig blifver,
Drag spända seglen visligt in.

Horatii I. Ode, IV. Boken.

Intermissa, Venus, diu. &c.

O Venus! då jag icke mer
I rånglig tid har följt din fana,
Hvi kallas jag på nytt till krigets glömda bana?
Ack! skona mig; jag ber, jag ber.

Jag är ej mera den jag var
I Cynaras regerings dagar:
Då var det ej besvär att lyda dina lagar;
Jag ägde all min ungdom qvar.

Men ljufva lustars grymma mor,
Jag tvingas nu att dig förneka;
Hur vill din ömma makt ett stelnadt bröst beveka,
Der femtiåra ålder bor?

Låt dina svanors ljusa spann
Med mera skäl din kosa styra
Bort till den unga flock, som i en lycklig yra
Din ynnest dagligt ropar ann.

Gå, Pyrrhi hjerta värdigt är
Att bli ditt glada bonings-läger:
Han munterhet och eld, behag och snille äger,
Hans styrka gynnar hans begär.

För svagas rätt och vänskaps makt
Hans ädla själ af dyrkan brinner;
Hans löje mer behag för flickans öga finner,
Än Crœsers börd och guld och prakt.

Han vida kring, med tappert mod,
Skall dina vapens seger breda;
Han skall af Cypriskt träd ett tempel dig bereda,
Och resa der din marmorstod.

Der, med din Son, den blinda Gud,
Du skall de ljufva rökverk andas;
Der, pipans gälla röst skall vid din lofsång blandas
Med hundra lyrors sammanljud.

Der, unga gossars yra tropp,
Der, unga flickors täcka skara
Två resor hvarje dag till dans sig skola para,
På Saliskt vis, med täta hopp.

Jag må ej älska mer i dag,
Ej tro mig älskad af de sköna;
Jag må ej hjessan mer med nya blomster kröna,
Ej kämpa mer i dryckeslag.

Men, Chloë, säg, ack säg! hvad gör,
Att tårar fukta mina kinder?
Jag tala vill, och strax ett tvång min tunga binder;
På mina läppar ordet dör.

Af drömmar villad, jag ibland
Dig i min famn med kyssar höljer;
Än jag på Tiberns våg dig simmande förföljer,
Än flyende på Tiberns strand.

Horatii III. Ode, IV. Boken.

Quem tu, Melpomene &c.

Den, på hvars börd en nådig blick,
O Melpomen! du vårdat sänka,
Till Isthmens stränder aldrig gick
Att uti vapnens rustning blänka.

Svagt smickrad af den segersång
Som ljuft för kämpars öra klingar,
Han ej de ystra fålars språng
Till målet sträckt på blixtens vingar;

Ej dämpat kungars öfvermod,
Ej fästen stjelpt, ej härar slagit;
Ej höljd af lagrar, stoft och blod
Till Capitoliums portar dragit.

Men bort till Tiburs rika fält,
Der skogbekrönta strömmar flyta,
Han skyndar att sitt lif förbyta
Till mindre stormigt, mera sällt.

Der, oqvald af det gyllne tvång
Som dyrkas uti hof och städer,

Sin lycka i en Æolsk sång
Han sig till evigt minne qväder.

Rom, städers drottning, mig ett rum
Bland sina värda skalder gifver;
Mitt lof gör tadlets tunga stum,
Och afund mattas i sin ifver.

O du, som om min ära mån
Min hand på lyran värdes föra,
Hvars makt kan böljans stumma son
Med svanens röst begåfvad göra!

Du är det, skaldmö, som mig lär
Att folkets blickar till mig draga;
Din nåd, din sälla skänk det är,
Att jag kan lefva och behaga.

Horatii V. Ode, IV. Boken.

Till Augustus.

Divis orte bonis &c.

Du, som af himlen gifven är
Att för Hesperiens sällhet vaka!
Jag vid ditt hjerta dig besvär,
Hör dina sorgsna barns begär,
Som dagligt kalla dig tillbaka;
Se hur din saknad dem förtär.
Kan du väl sjelf ditt löfte kränka,
Som gafs i fädrens helga råd?
Nej, gode prins, låt snart din nåd
Oss ljus och lif å nyo skänka.
Lik åsyn af den milda vår,
Din åsyn glädjens lågor sprider;
Ja, dagen mera ljufligt skrider,
Och solen mera klarhet får.
Som när en mor sin längtan röjer,
Att snart få trycka till sitt bröst
Sin unga son, sin ålders tröst,
Som öfver året borta dröjer,
Då honom Bores vreda hand
I hafvets svall ju längre kastar,
Ju mer han i sin åtrå hastar
Att nå ett älskadt fosterland;

Hon enslig på den krökta strand
Mot himlen sträcker sina händer,
Till himlen bön och löften sänder,
Och hennes blick, af tårar skymd,
Emot de vilda vågors rymd
Sig hvar minut med oro vänder:
Så äfven ock din fosterbygd,
O Cæsar! på ditt dröjsmål klagar,
Ty i din milda spiras skygd
Vi räkna våra sällhets dagar.
Ej Ceres mer sin rikdom spar,
De trygga hjordar fälten hölja,
Och sjöman på en blidkad bölja
Med säker flygt kring verlden far.
Af lag och seder lasten tuktas,
Man andas redlighet och tro;
I äkta makars kyska bo
Ej någon oren låga fruktas;
En son sin faders bildning får,
Och der det djerfva brottet går,
Går straffet tätt uti dess spår.
Hvem räds för Parther och Germaner?
Hvem räds de kalla Schyters här?
Hvem räds för Thracer och Hispaner,
Då Cæsars välgång skyddad är?
På sina kullar man fördrifver
I ro och flit sin lugna dag,
Åt unga rankan maka gifver
Och går, när skuggan längre blifver,
Att uti muntra vänners lag

De mogna drufvors must förtära,
Och dig bland sina gudar ära.
Om ditt beskydd man ifrigt ber,
Man dig med sång och skålar prisar;
Så Grekland Castor dyrkan ger
Och Herculs dygder vördnad visar.
Må alltid gudars helga vakt,
O gode prins! ditt väl försvara,
Och, skyddadt af din blida makt,
Vårt lif en ständig högtid vara!
Så sjunga vi förr'n dagen väcks,
Förr'n ännu vinet stärkt vår lunga;
Så bedja vi med läskad tunga,
När solen uti böljan släcks.

Början af Horatii Bref

till Pisonerne.

Humano capiti cervicem &c.

Om målarn vid en hals af häst
Ett menskohufvud sammantvingar,
Och med en kropp, tillhopafäst
Af allt hvad jorden förebringar
Som svär och strider aldramest,
Förenar tusen foglars vingar,
Och låter sluta sig i stjert

Af värsta hafstroll någon känner
Hvad ofvan ville, gissningsvärdt,
En däglig qvinna bli — Go vänner!
Hvem ser, och håller sig från skratt
Vid sådan syn? — Nu, på min heder,
J, vittre landmän! så besatt,
Som denna tafla synes eder,
Är hvarje qväde sammansatt,
Der vett och smak ej snillet leder;
Der tomma bilder sins emot
Likt Svedenborgarns drömmar brottas,
Och hvarken hufvud eller fot
Till samma skapnad kunde måttas.

Men huru? Var ej skaldens rätt
Och målarns rätt i alla dagar,
Att dikta allt, och på hvad sätt
Som deras envåldsmakt behagar?
Rätt så: det denna frihet är,
Som visligt tagas bör och gifvas,
Dock icke så, (märk väl och lär!)
Att ömt och grymt, förente, kifvas;
Ej så, att, till förnuftets skam,
Och skam och häpnad för naturen,
Du kopplar tigern med ett lam,
Och fiskarne med fjäderdjuren.

Gemenligt sker, att i en dikt,
Sen skalden sökt sitt ämnes vigt
Med stora ingångsord berömma,

Han all sin omsorg plägar ge,
Att här och der af händelse
En purpurflik emellansömma,
Som prålar stolt bland trasorne:
Der, templet upp i skyarne
Af tio seklers ålder skryter;
Der, störtar strömmen fraggande;
Och der, den stilla floden flyter
Med slingradt lopp kring ängarne;
Nu blixten slår och stormen ryter;
Nu himlabågen, tröstande,
Den blida strålens färgor bryter —
Skönt! hvar för sig en vacker bit!
Min sann, det enda mig förtryter,
Är att det passade ej hit.

Din vän, förgången på en skuta,
(Må ske den utaf ek var gjord)
Begär en grafsång af din luta.
Du börjar; och med dessa ord:
En konung ibland trädens slägte,
Den stolta ek, på Bältens strand
Sitt hufvud upp till himlen sträckte
Och roten ned i dödens land —
Rätt braf, min skald! jag icke nekar,
Den teckningen var lycklig nog;
Men säg, hvad vilja dina ekar
Med salig menniskan som dog?

Propertii*) VI. Elegie, I. Bok.

Till Tullus.

Nej, Tullus, jag ej räds en vän i faror följa;
Allt öde är mig lätt, som delas utaf dig:
Med dig jag skulle gå att trotsa vind och bölja,
Förtryck och slafveri, och brist och nöd och krig.
Men ack! hvad vill mitt mod, min vänskap och min heder:
Nej, deras röst är svag emot min Cynthias röst;
Nej, jag ej styrka har att bryta så de eder,
Som med ett evigt band förenat våra bröst;
Nej, jag ej grymhet har att dens förtviflan väcka,

---

*) Propertius är ganska litet känd och dock mycket förtjent att vara det. Han förtjenar, efter min tanka, det tredje rummet bland Roms skalder, och det första bland de Erotiske. Lik Virgilius i uttryck och Horatius i styrka, målar han sin kärlek hvarken med Ovidii kalla och falska qvickhet, eller Tibulli veklighet, eller Catulli oanständighet; men med en styl, som är sjelfva själens och passionens, häftig, brinnande och kort. Han älskar ej, suckar ej, gråter ej, hans kärlek rasar och förtviflar. — Följande verser öfver hans byst eller porträtt, af Guido Posthumus, måla honom till själ och utseende.

Blekt mitt anlete är; men tadlen konstnären icke,
Att han det gjort så blekt: sådan i lifvet jag var.
Riktigt bildades så den färg som Cynthia gaf mig;
Blodet torrkade bort, kinderne vissnade hän.
Ungdom och helsa och lycka och lugn, allt offrades henne:
Hennes jag lefvande var, hennes i döden jag är.
Lifvet flyktade snart — men ack! när ägde jag lifvet?
Nej, genom Cynthia blott var ju Propertius till.

Som, vid den minsta skymt af fruktad trolöshet,
Till gudarne med bön plär sina händer sträcka
Och bjuda dem sitt lif för min beständighet.

Och säg, hvad båtar mig att ett Athen besöka,
Och all den gamla prakt som Asiens lof beredt?
Hvad båta mig de ljus, som ej min sällhet öka? . . .
Ack! när jag Cynthia ser, jag hela verlden sett.

Ren hör jag hennes rop kring hafvets rymder skalla,
Och bergen repa upp en trolös älsklings namn;
Ren ser jag henne blek på knä vid stranden falla,
Och kyssa mina fjät, och räcka mig sin famn.

Den aldrig älskat har, som denna syn ej sårar;
Den i ett bröst af stål en tigers vildhet fick,
Hvars hjerta icke smälts utaf en skönhets tårar,
Hvars styrka icke flyr vid hotet af dess blick.

Du, som ej kufvad blef af kärleks grymma lagar,
Som åt ditt fosterland skänkt dina ungdomsår!
Gå du, min Tullus, följ dit äran dig ledsagar,
Sök dina fäders fräjd i dina fäders spår;
Gå du att snillets krans och segrens krona bära,
Att ren i minnets sal ditt rum förordnadt se:
Jag skall i Cynthias famn mitt korta lif förtära,
Jag åt en okänd graf mitt ringa stoft skall ge.
Jag, svage, är ej född att följa krigets fana,
Jag endast tjena lärt i kärleksgudens tält.
Och nu, hvar ödet helst må staka ut din bana,

Vid Pactols gyllne strand, på Scythiens frusna fält;
Om dina segels flygt kring Oceanen sträckes,
Om till en okänd gräns du vidgar Latiens makt;
Så vet, då någon gång mitt minne hos dig väckes,
Det väckes af en vän i sorg och plågor bragt.

Propertii VII. Elegie, I. Boken.

Till Ponticus.

Då du, min ädla vän, en värdig stämma höjer
Att sjunga Thebens fall och tvenne bröders strid,
Då du i episk flygt Homeri styrka röjer;
Så njut, hvad jag har mist, en ostörd sinnesfrid.
Jag blott på vanligt sätt skall sjunga om den plåga,
Som kärleksguden sändt att härja i mitt bröst;
Det är ej snillets eld, det är mitt hjertas låga,
Som gifvit åt min sorg att låna skaldens röst.
Se här min äras barn, det mål jag söker hinna,
Det namn jag för min sång af ryktets Gud begär:
Att han behaga må min vittra älskarinna,
Och tolka huru grym hon ofta mot mig är,
Och fuktas af en öm förskjuten älsklings tårar,
Och lära honom fly för mina kända qval.

Om äfven dig en gång den grymma gossen sårar,
Och, brottslig mot en vän, du dela djerfs mitt val,

Skall af din matta sång de slagna hjeltars ära
Ur grafvens döfva djup du aldrig uppväckt se;
Skall du med fruktlös bön af hjertats Gud begära
Att genom lena vers din kärlek uttryck ge.
Då skall Propertii sång ditt öra mest behaga,
Då skall jag räknas främst bland Latiens vittra folk;
Hur mången ynglings röst skall vid min grafvård klaga:
Hvi är du icke mer? . . . du våra känslors tolk!

Propertii XV. Elegie, II. Boken.

Till Cynthia.

Ack hvilken natt! ack ljufva natt!
Hvad jag är hänryckt af ditt minne!
Hvad du i himmelsk ro försatt
Min själ, mitt hjerta, hvarje sinne!
Och du, som i ett ömt förvar
Min hela sällhet slutit har,
Du störda bädd, som trotsigt bar
Den skatt jag i min famn fått trycka;
Behåll, behåll för evigt qvar
En ljuf erinring af min lycka.

Hvad skämt, då än vid lampans sken
Sig hennes blyga rosor döljde!
Hvad strid, då uti mörkret sen
Jag dem med känslans öga följde!
Än kring min hals dess späda arm
Sin lena rundning kärligt hvälfde,
Och kloten på en blottad barm

O me felicem! nox o mihi candida! et o tu
Lectule, deliciis facte beate meis!
Quam multa apposita narramus verba lucerna,
Quantaque, sublato lumine, rixa fuit!
Nam modo nudatis mecum est luctata papillis,

Vid mina kyssars tryckning skälfde;
Än våldsam af begär och harm,
Min styrka till det tempel trängde,
Som slöjans afund fåfängt stängde.
Snart uppläts med en listig kyss
Mitt öga som af matthet domnat:
«Ack! — sade hon, — så eldad nyss,
Och re'n han vid min sida somnat!» —
Hvad vexladt skick vår kärlek fann,
Som väg till samma sällhet röjde!
Hur våra läppar mot hvarann
Uti en ljuflig hvila dröjde!

Men hvarför med ett dåradt hopp
Så mången gång min eld förspilla?
Hvi skall en hatad drägt förvilla
Min kärlek, blindad i sitt lopp?
Hvad fins utaf din täcka kropp,
Som icke dagen skulle gilla?
Vet, Cynthia, det är ögats lott
Att kärleksgudens kosa styra.

Interdum tunica duxit operta moram.
Illa meos somno lassos patefecit ocellos
Ore suo, et dixit: Siccine lente jaces?
Quam vario amplexu mutamus brachia, quantum
Oscula sunt labris nostra morata tuis!
Non juvat in cœco Venerem corrumpere motu;
Si nescis, oculi sunt in amore duces.

Ack! i den druckna kärleks yra
Som alla sinnen njuta fått,
Hvi nekades det femte blott
Hvad du ej nekade de fyra?
Månn' verlden detta tvång befallt?
Månn' det Olympens bifall vinner?
Nej, hvart som helst ditt öga hinner,
Bland menskor, Gudar — öfverallt
Du nakna kärleksoffer finner.
Ty naken i en purpurbädd
Helena Paris famntag njutit,
Och naken vid en källas brädd
Diana kyskhetslagen brutit;
Och om du ej från denna dag
Så värdiga exempel lyder,
Jag då en gång för alla tyder
Och svär det vid Cytherens lag:
Så sant mig lifvet blott behagar
Då jag det dela får med dig;
Så sant jag slutar mina dagar
Den stund du mer ej älskar mig;

Ipse Paris nuda fertur periisse Lacæna,
Dum Menelæo surgeret e thalamo:
Nudus et Endymion Phoebi cepisse sororem
Dicitur, et nudæ concubuisse Deæ.

Så sant din smärta är min smärta,
Ditt väl allena allt mitt väl,
Du enda känslan för mitt hjerta,
Du enda tankan för min själ:
Så sant skall du bestört förnimma,
Hur farligt för en flicka är
Att gäcka kärlekens begär
Vid nalkandet af segrens timma;
Ty slöjan, den ditt sköte bär,
Jag strax i tusen stycken rifver;
Och må du sjelf till ansvar stå,
Om jag än längre skulle gå
I styrkan af en trotsad ifver;
Och om den oförkränkta dag,
Som ljusare än liljans drag
Din sammetslena hy betäcker,
I stridens våld en skugga fick,
Som din förfarna moders blick
Om andra morgonen förskräcker.

Ej än en falsk anständighet
Ett oförvissnadt sköte nekar

Quod si pertendens animo vestita cubaris,
    Scissa veste meas experiere manus:
Quin etiam, si me ulterius provexerit ira,
    Ostendes matri brachia læsa tuæ.
Necdum inclinatæ prohibent te ludere mammæ:

Att öppnas för begärens lekar
Förr'n under nattens hemlighet.
Ej än en hatad fruktsamhet
Befallt de rundade behagen,
Som andas hjertats eldighet,
Att stiga ned med blygsamhet
Från mina kyssar och ur dagen
Till en besvärlig skyldighet
Af moderliga ömhetslagen.

Ack Cynthia! må till lifvets väl
Vår kärlek ingen väg förglömma,
Och aldrig fördom ge dig skäl,
Att någon känslas rätt fördömma,
Men nöjet till vår öppna själ
Från alla sinnens källor strömma!

Snart nalkas dessa mörka år,
Då gubben der, på tidens bölja,
Med lian och de gråa hår,
Skall för vårt skumma öga dölja
Den väg till Fröjas tempel går,
Och saknaden med tårar skölja

Viderit hæc, si quam jam peperisse pudet.
Dum nos fata sinunt, oculos satiemus amore:
Nox tibi longa venit, nec reditura dies.

Vår flydda ungdoms lätta spår,
Och ledsnaden med törnen hölja
Den öken som oss återstår;
Och sist den långa natten följa,
Som aldrig någon morgon når.

Få våra hjertan då ej knytas
Med oupplöseliga band,
Skall dock vår rena kärleksbrand
Af tid och ämnen ej förbytas,
Men på en gång af dödens hand
Vårt lif och vår förening brytas.

Se dessa dufvors ömma par,
Som sina oskuldsfulla dar
I säkra nöjens lugn fördrifva,
Hur villigt de hvarandra gifva
En tro, som aldrig delad var
Och inga lagar föreskrifva,
Och blott i grafven ända tar:
Låt, Cynthia! dem vårt mönster blifva.

Om lätta pilens lömska fart
Den ena makans hjerta sårar,

Atque utinam hærentes sic nos vincire catena
Velles, ut nunquam solveret ulla dies!

En dödlig ängslan lika snart
Den andras hjerta genombårar.
Förgäfves flygtigheten tröst
I nya älskarns kyssar bjuder,
Hon sorgen helgat har sitt bröst,
Och sorgen ensam i dess röst
Från torra ekens klyfta ljuder.

Dess klagan redan vaken är
Förr'n morgontimman ljuset väcker,
Och dagen om hon med besvär
Sin matta flygt kring skogen sträcker,
Och ropar: «Är min maka här?»
Och utur skogen, fjär och när,
Det grymma genljud henne räcker:
«Din maka är ej här — ej här.»
Då nattens mantel jorden täcker,
Hon döden i hans famn begär;
Han med dess plågor ömkan bär,
Och hennes lif med dagen släcker.

Så öppne grafven äfven mig
Den dag, förbarmande, sitt sköte,

Exemplo junctæ tibi sint in amore columbæ,
Masculus et tutum fœmina conjugium.
Errat, qui finem vesani quærit amoris:

Då, Cynthia, jag på lifvets stig
Ej mera glädes af ditt möte.

Förr skall den strida strömmens lopp
Till häpna källan återvända;
Och förr skall sig i vestern tända
Det bloss som lyser verlden opp;
Och förr skall vilda tigern smeka
Det späda, vapenlösa lam,
Och hvalen tynga ekens stam,
Och örnen uti djupet leka,
Än jag förrädisk bryta vill
De band som våra hjertan para;
Nej, din skall jag i lifvet vara,
Och dig i döden höra till.

O Cynthia! o min vän, min maka!
Och alla dyrkansvärda namn!
Om jag beständigt i din famn
Fick denna himlavällust smaka,

Verus amor nullum novit habere modum.
Terra prius falso partu deludet arantes,
Et citius nigros sol agitabit equos,
Fluminaque ad caput incipient revocare liquores,
Aridus et sicco gurgite piscis erit,
Quam possim nostros alio transferre calores.
Hujus ero vivus, mortuus hujus ero.
Quod mihi si secum tales concedere noctes

Jag skulle förr en solhvarfs längd
Till all min lefnadstid begära,
Än ifrån dig och nöjet stängd
Ett sekel på min hjessa bära
Af ofruktbara vintrars mängd.
Hvar gång mig Cynthias ömhet skänker
Så afundsvärda nätters fröjd,
Jag mig odödlig redan tänker
Och buren till Olympens höjd.
Knappt hundra segrar hjelten löna
Med ärans stjernbeströdda skrud;
En enda seger på min sköna
Kan lyfta upp mig till en Gud.

Om hvarje dödlig sina dagar
I denna stilla ro fördref,
Och endast kärleksgudens lagar
Och Bacchi lagar trogen blef;
Och än bekrönt med myrtenkransar,
Och än i rankans bindlar klädd,
Från flickan smög till vin och dansar,

Illa velit, vitæ longus et annus erit.
Si dabit hæc multas, fiam immortalis in illis:
Nocte una quivis vel Deus esse potest.
Qualem si cuncti vellent decurrere vitam,

Från dans och vin till flickans bädd;
Då skulle fältet blott betäckas
Af fallna dryckeskämpars hop,
Och himlens ömkan endast gäckas
Af späda Nymphers banerop;
Och andra lågor aldrig härja,
Än de som tända älskarns mod,
Och endast mogna drufvors blod
Den blomsterprydda marken färga.
Då bytte stålet ej sitt namn,
Att uti hjeltens händer mörda,
Och segelklädda fästens börda
Betungade ej böljans famn;
Då skulle Nigern icke skälfva
Vid de Latinske härars fall,
Och Actianska hafvets svall
Ej våra ben i stormen hvälfva;
Ej heller Rom, från år till år,
Förtryckt utaf sin egen ära,
Med slaget bröst, och spridda hår
Sig släpa uti segrens spår,
Och hämd emot sig sjelf begära.

Et pressi multo membra jacere mero,
Non ferrum crudele esset, neque bellica navis,
Nec nostra Actiacum verteret ossa mare;
Nec toties propriis circum oppugnata triumphis
Lassa foret crines solvere Roma suos.

Må andre i en episk sång
Så höga ämnen värdigt qväda:
Mig, svage, mig skall endast gläda
Att ur mitt hjerta utan tvång
De lena toner kunna draga,
Som läras utaf älskarns röst,
Och vinets dyrkare behaga,
Och första kärlekssucken jaga
Ur obevekta flickors bröst.

Min Cynthia! skörda du med ifver
Den frukt, som lifvet räcker dig.
Om endast mig, beständigt mig
Du alla, alla kyssar gifver,
Skall dock min åtrå klaga sig,
Att deras antal ringa blifver.

Som löfven på de stolta trän
Förvissna uti höstens dimma,
Och på den vuxna floden simma,
Och med dess böljor föras hän:

Hæc certe merito poterunt laudare minores:
Læserunt nullos pocula nostra Deos.
Tu modo, dum licet, hunc fructum ne desere vitæ;
Omnia si dederis, oscula pauca dabis.
Ac veluti folia arentes liquere corollas,

Så äfven vi, som längs åt tiden
Det djerfva hoppets blickar sträckt . . .
Kanske förr'n dagen är förliden
Vi falla för en nordanfläkt.

Quæ passim calathis strata natare vides:
Sic nobis, qui nunc magnum speramus amantes,
Forsitan includet crastina fata dies.

Anmärkning.

Hvad är bästa sättet att öfversätta ett skaldestycke? I bunden stil, eller obunden? Efter andan, eller bokstafven? Rad för rad, eller tanka för tanka? Får man tillägga? Bör man brottas med originalet, eller släpa sig i dess spår? — Vitterhetens lagstiftare skilja sig än i dag i svaret på dessa frågor, och Auktorn till ofvan anförda poem fruktar mycket att stränge granskare vilja beröfva hans öfversättning hela äran af detta namnet. Han fruktar, att 54 latinska vers, som gifvas med 125 i Svenskan, torde öfverskrida gränsen af en tillåtlig frihet. Han är skyldig läsaren en redogörelse för de grunder, som han följt så i denna, som några öfversättningar från *Horatius*, sen längre tid bekanta. — En litteral öfversättning lär bäst att känna språket; är nyttigast i skolan, och bör ske i prosa. En fri öfversättning lär bäst att känna skalden; är behagligast för snillet, och bör ske på vers. Skillnaden i språk, i seder, smak och granskning är rätta måttstocken för öfversättarens frihet. Det bör vara honom lofgifvet att nyttja flere ord än originalet, blott tankarne blifva desamma, eller equivalenta och homogena; blott deras styrka ej försvagas; ännu häldre om den förökas, om hans hand äger skicklighet att gifva blomster i stället för frön, guld för malm. Det bör icke nekas honom att tillägga af sitt eget, så ofta sammanhanget skulle brytas af allt för hastiga transitioner, ej heller att utesluta hvad smaken förkastar, ej heller att förbyta hvad hans språk ej väl kan uttrycka, ej heller att kläda hvad som allt för nakot skulle såra anständigheten. Han bör mildra metaforerne der de äro förmycket djerfva, gifva nya i stället för dem som äro utnötta. Med ett ord: skrifva såsom *Horatius* eller *Propertius* skulle skrifvit, om de lefvat på samma tid, i samma land, som han. Det är på sådant sätt allena, som han kan göra sig förtjent till en stjelk af den lager som krönt deras hjessa. — Att läsaren utan besvär må kunna dömma, till hvad grad Auktorn af denna öfversättning antingen felat i sina principer, eller brustit i deras efterföljd, har han trott sig böra bifoga på hvarje sida den motsvarande original-texten. — Ett nytt skäl kommer ännu härtill: *Propertius* är hos oss föga känd mer.

än till namnet. Få äro som läst honom; ännu färre som äga honom. Han förtjenar dock ett annat öde. Han skulle kanhända lära våra unga erotiska poeter att skrifva till sina älskarinnor med något mera passion och något mindre granlåt, i synnerhet då de ämna att gifva allmänheten förtroende af sina ömma lågor.

